

NAŠA UNIVERZITA

SEPTEMBER 2018

1

Už šestnásťte leto
v znamení DUK

Univerzita
Komenského

Osmičky v našich
dejinách

► str. 10 - 11

Doktorand skúma
extrémne rituály

► str. 16 - 17

S Dominikou Truban
o stave našej vedy

► str. 36 - 37

Editoriál	2
Americký nanoinžinier Joseph Wang na UK	3
Vyberáme z programu rektora UK	4
Senát vyhlásil voľby kandidáta na rektora UK	5
Absolvent LF UK sa stal členom nemeckej akadémie vied Leopoldina	5
Akademická návšteva zo Saudskej Arábie	5
Vedci vďaka DNA rozpoznali nové druhy jašterov žijúcich v Stredomorí	6
Ako spotrebiteľia vnímajú zákaz predaja počas sviatkov	6
Zrekonštruovaním priestorov knižnice získala katedra archeológie aj nové laboratórium	7
Pripomenuli sme si päťdesiate výročie okupácie	8
Anketa	9
Osmičky v našich dejinách	10
V Pezinku a Modre sa koncom prázdnin stretli nadšenci astronómie z celého sveta	12
Archeológovia prednášali na Sorbonne	12
V bábke Boženy Němcovej stále vidíme ideál staroby	13
Nové logo FSEV UK: vitajte v našich kruhoch	14
TEDx prvýkrát na Univerzite Komenského	15
Oktoberová ponuka vzdelávacích programov v ČDV UK	15
Z Bratislavy na Maurícius	16
Už šiestnásťteho v znamení Detskej Univerzity Komenského	18
Cudzinci objavovali kultúrne dedičstvo v nás	22
Na Slovensku aj po anglicky	22
„Magické osmičky“ v reflexii letnej školy SAS	23
Môžeme všetko, ale nevieme, čo je dobré	24
Prof. Martin Homza predstavil novú publikáciu o slovensko-chorvátskych vzťahoch	24
Vybrané novinky z Vydavateľstva UK	25
Medzinárodná chemická olympiáda oslávila 50 rokov svojej existencie aj na UK	26
Prírodovedci nesedia len v labáku	28
FIF UK hostila medzinárodnú konferenciu o filozofii vedy	30
Právo na UK aj v angličtine	30
Európske obchodné právo prilákalo na UK zahraničných študentov už po piatykrát	31
III. interná klinika LF UK a UNB sa dočkala kompletnej rekonštrukcie	32
Praha si vypočula prednášky našich odborníkov z LF UK	32
K dejinám lekárstva, farmácie a veterinárnej medicíny	33
Udržateľná budúcnosť závisí aj od úspechu ekoinovácií	33
Inkubátor Vedeckého parku UK rozbieha svoje aktivity	34
S Dominikou Truban aj o stave našej vedy	36
Medici si otestovali postupy zdravotnej záchrannéj služby	38
Leto s dátovou vedou	38
V kolíske jedného z najúspešnejších vzdelávacích systémov na svete	39
Simulačný program ako súčasť výučby neonatológie	40
Nová učebnica anglického jazyka pre doktorandov PriF UK	40
V Martine boli promovani prví absolventi zubného lekárstva	41
Deväťdesiatpäť rokov lekárskej fyziky na UK	42
Spomienky lekára	43
Za pár klikmi sú mesiace práce	44
Raňajky, obedy i večere za pár eur	44
Prezradili ste nám o sebe	45
Umenie, ktoré vie pritiahnuť doma i za hranicami	46
Keď poézia lieči	46
Jubilejné stretnutie milovníkov Rúfusových veršov	46
Latina viva	47
Jazykové okienko	47
K jubileu doc. Milice Miadokovej	48
In memoriam doc. Ingrid Paulíková	48
Spomíname na prof. Štefana Znāma	49
Krížovka	50
Tip Našej univerzity	50
Čo nájdete v októbrovej Našej univerzite?	50
English Summary	51

EDITORIÁL

Editoriál prvého čísla *Našej univerzity* v jubilejnom stom akademickom roku 2018/2019 píšem krátko po tom, ako sme udelili Zlatú medailu UK profesorovi Hiroshimu Amanovi z Nagoya University, významnému japonskému fyzikovi svetového formátu, vynálezcovi v oblasti polovodičových technológií, nositeľovi Nobelovej ceny za fyziku, ktorý – obrazne povedané – „osvietil našu planétu LED svetlom“. Spolupráca prof. Amana s kolegami z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK pravdepodobne povedie tiež k spoločnému výskumnému projektu. A možno len matematická teória pravdepodobnosti by v tejto súvislosti ozrejnila fakt, že jeho manželka učí japončinu na Filozofickej fakulte UK. Prof. Amano považuje za dôležité, aby univerzita vyhľadávala a podporovala mladé talenty a doktorandov. Ale za rovnako dôležité považuje to, aby si talentovaní študenti vybrali špičkových školiteľov s tým najlepším vedeckým profilom. On mal to šťastie, že ho školiteľ cielene viedol k výskumu jedného jediného materiálu, čo v konečnom dôsledku v rozhodujúcej miere prispelo aj k získaniu Nobelovej ceny.

V júni sme udelili 123. čestný titul *doctor honoris causa* UK jedinečnému elektrochemikovi a odborníkovi v oblasti nanotechnológií, jednému z najvýznamnejších svetových mysliteľov v roku 2015 – prof. Josephovi Wangovi z University of California. A začiatkom decembra sa nám s prednáškou na tému „Zrod novej veľmoci“ prihovorí nositeľ Pulitzerovej ceny z roku 2001 – Ian Johnson, znalec Číny. Nadviaže tak na univerzitnú tradíciu návštev nositeľov Nobelovej a Pulitzerovej ceny.

Verím, že prednášky európskych a svetových osobností, predstaviteľov renomovaných univerzít či čestných doktorov UK a z toho vyplývajúca možnosť jedinečnej skúsenosti i motivácie inšpirujú našich študentov k ďalším profesijným aj životným rozhodnutiam.

Chcel by som vás tiež povzbudiť a prizvať k účasti na študijnej mobilite v rámci jedinečného európskeho projektu Erasmus+. Vy-užite fakt, že UK poskytuje najvýznamnejší potenciál na získanie medzinárodnej skúsenosti našim, ale recipročne aj zahraničným študentom na Slovensku.

Verím, že 100. výročie založenia našej alma mater prispeje k vytváraniu spoločného ducha a značky UK. Pozývam vás podieľať sa na ňom a želim vám v novom akademickom roku vykročiť do štúdia šťastnou nohou.

**Prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD.,
rektor Univerzity Komenského v Bratislave**

Poznámka k titulnej strane: Dňa 4. júla 2018 sa v Aule UK uskutočnila slávnostná imatrikulácia malých študentov 16. ročníka Detskej Univerzity Komenského. Viac na str. 18 – 21.

NAŠA UNIVERZITA časopis Univerzity Komenského v Bratislave • ročník 65 • mesačník vychádza 10-krát ročne • Časopis je zaregistrovaný na Ministerstve kultúry SR pod číslom EV 2933/09 • ISSN 1338-4163 • Vydáva Univerzita Komenského v Bratislave • IČO: 00 397 865 • Adresa: Šafárikovo nám. 6, P. O. Box 440, 814 99 Bratislava 1 • e-mail: nasa.univerzita@uniba.sk • Tel.: 02/901 09 346 • www.uniba.sk/nu • Predseda redakčnej rady: doc. Mgr. Vincent Mücska, PhD., prorektor UK. Členovia: RNDr. Martin Belluš, FMFI UK; PhDr. Helena Bernadičová, LF UK; Mgr. Adriána Biela, PhD., EBF UK; doc. RNDr. Branislav Bleha, PhD., PriF UK; prof. MUDr. Andrea Čalkovská, DrSc., JLF UK; Mgr. Eva Faithová, PhD., PdF UK; doc. JUDr. Marián Giba, PhD., PraF UK; doc. JUDr. PhDr. Katarína Gubiniová, PhD., FM UK; Mgr. Tatiana Ilavská, PhD., ČDV UK; Mgr. Martina Krútilová, VM L. Štúra – Mlyny UK; Ing. Ľubomír Lauko, VI Družba UK; Mgr. Lenka Levarská, PhD., VP UK; Mgr. Martina Mašíková, FSEV UK; Mgr. František Seman, PhD., FTVŠ UK; ThDr. Ivan Šulík, PhD., RKCMF UK; Mgr. Jaroslav Tóth, PhD., FaF UK; prof. PhDr. Miloslav Vojtech, PhD., FiF UK • Vedúca redaktorka: Mgr. Erika Hubčíková • Redakcia: Mgr. Lenka Miller, Mgr. Zdenka Kráňanská, PhD., Mgr. Martin Kováč, JUDr. Karin Fedorová • Fotograf: Vladimír Kuric • Grafická úprava: HLBINY, s. r. o. • Tlač: KO&KA, spol. s r. o., Bratislava • Uzavierka: posledný pracovný deň v mesiaci • Náklad 3200 ks. Za obsah príspevkov zodpovedajú autori. Za obsah inzercie zodpovedá zadávateľ.

Americký nanoinžinier Joseph Wang na UK: investície do vedy sú kľúčové

Dňa 19. júna 2018 si profesor Kalifornskej univerzity v San Diegu (UCSD) Joseph Wang prevzal v aule čestný doktorát Univerzity Komenského v Bratislave (UK). Uznávaný americký vedec a vynálezca v oblasti nanobioelektroniky a nanostrojov sa tak stal už 123. nositeľom čestného titulu *doctor honoris causa* (Dr. h. c.) z UK.

Prof. Joseph Wang, D.Sc., je vedúcim katedry nanoinžinierstva na Kalifornskej univerzite v San Diegu a riaditeľom Centra pre prenosné senzory UCSD. Vo svojej vedeckej práci sa zameriava na nanobioelektroniku a na nanostroje s dôrazom na vývoj progresívnych nanomotorov, nanorobotov, nanoprevodníkov, bioelektroniku, elektrochemické biosenzory, prenosné senzory a progresívne materiály pre akumuláciu energie. Je autorom viac než 1050 článkov, ktoré boli citované viac než 95 000-krát (Google Scholar h-index = 151).

„To, čo doktora Wanga na jeho výskume najviac fascinuje, je možnosť neustále napredovať, objavovať nové a dosiaľ neprebádané témy, skúmať a posúvať hranice ľudského poznania. Sme veľmi radi a sme hrdí, že takéto vzrušujúce bádanie prežíva aj s našimi vedcami a doktorandmi. Ako aktuálny odkaz slovenskej spoločnosti a jej politickej reprezentácii by som rád aj na tomto mieste uviedol jeho výrok „investície do vedy, technológií a všeobecne do vzdelania sú kľúčové pre hospodársky rast“,“ povedal počas slávnosti rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD.

Prof. Wang sa významnou mierou pričínili o spoluprácu so slovenskými vedcami z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK (FMFI UK): „Na vývoji biosenzorov s ním spolupracujeme od roku 1997, teda už 20 rokov. Počas tohto obdobia sme sa spoločne podieľali na riešení dvoch projektov v rámci

programov NATO, a to programu v oblasti prírodných vied a Science for Peace and Security Programme, kde bol prof. Wang hlavným riešiteľom. Aj vďaka týmto projektom sa podarilo vybaviť oddelenie biofyziky Katedry jadrovej fyziky a biofyziky FMFI UK novými vedeckými prístrojmi,“ priblížil dekan FMFI UK prof. RNDr. Jozef Masarik, DrSc. Od roku 2016 spolupracujú spolu s prof. RNDr. Tiborom Hianikom, DrSc., na projekte „Innovative technology for the detection of enzyme activity in milk“ (FORMILK) v rámci programu EÚ Horizont 2020.

Vedci UK vydali s prof. Wangom viacero spoločných článkov v karentovaných časopisoch. Ako sporedaktori v roku 2009 vydali špeciálne číslo časopisu *Electroanalysis*, ktoré sa venovalo téme biosenzorov na báze DNA aptamérov. Riešenie spoločných projektov umožnilo viacerým doktorandom z FMFI UK absolvovať na pracoviskách prof. Wanga v USA študijný/výskumný pobyt či stáž.

„Som hlboko poctený, že som získal čestný doktorát z tejto slávnej univerzity, inštitúcie s dlhoročnou tradíciou akademickej excelencie, ktorá sa nachádza v jednom z najkultúrnejších a najkrajších miest v Európe. Prijíamam toto ocenenie s najväčšou vďačnosťou a hrdosťou. Univerzita Komenského má veľký vplyv na celosvetovej i medzinárodnej úrovni. Som preto veľmi hrdý na našu úzku a dlhodobú spoluprácu,“ uviedol vo svojej ďakovnej reči prof. Wang.

UK udeľuje čestnú hodnosť *doctor honoris causa* domácim a zahraničným osobnostiam, ktoré významnou mierou prispeli k rozvoju vzdelania, vedy, kultúry, demokracie, všefudských hodnôt a osobne sa pričínili o pokrok ľudskej civilizácie šírením vzdelanosti a humanizmu.

Joseph Wang sa stal 123. držiteľom čestného titulu UK. Medzi osobnosti, ktorým ho univerzita doposiaľ udelila, patria napríklad niekdajší generálny tajomník OSN Pan Ki-mun (2015), významný svetový mikrobiológ Ján Vilček (2014), držiteľ Nobelovej ceny za chémiu Gerhard Ertl (2009) či 14. dalajláma a nositeľ Nobelovej ceny za mier Tenzin Gyatso (2000).

Martin Kováč

1. 6. – Rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieňa, PhD., sa zúčastnil na zasadnutí Vedeckej rady Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

4. 6. – Viedol zasadnutie Kolégia rektora UK.

Zúčastnil sa na zasadnutí Správnej rady UK.

5. 6. – Na pôde UK prijal veľvyslankyňu Kubánskej republiky v SR Yamilu Soniu Pitu Montesovú.

Prijal pozvanie talianskeho veľvyslanca na Slovensku Gabriela Meucciho na stretnutie pri príležitosti 72. výročia založenia Talianskej republiky a 25. výročia nadviazania diplomatických vzťahov medzi Slovenskom a Talianskom.

6. 6. – Zúčastnil sa na pracovnom stretnutí s rektormi verejných vysokých škôl, ktoré sa týkalo stratégie výskumných univerzít pri príprave spolupráce vo výskumných projektoch.

7. 6. – Ako zástupca Slovenskej rektorskej konferencie (SRK) rokoval s ministerkou školstva, vedy, výskumu a športu SR JUDr. Mgr. Martinou Lubyovou, PhD., o návrhoch zmien a doplnení k zákonu o vysokých školách.

Spolu s prorektorom UK pre rozvoj doc. Mgr. Vincentom Múskom, PhD., privítal pôde Vedeckého parku UK členov Hospodárskeho a Kontrolného výboru Poslaneckej snemovne Parlamentu Českej republiky, ktorí sa tu zastavili v rámci svojej pracovnej návštevy Národnej rady SR.

Zúčastnil sa na 10. ročníku podujatia TOP ICT Garden Party, ktoré sa konalo v Reštaurácii Hrad pod záštitou rektora Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (STU) prof. Ing. Roberta Redhammera, PhD., a Ing. Juraja Girmana, predsedu Správnej rady Košice IT Valley.

9. 6. – Zúčastnil sa na podujatí Datalan Cup 2018 v Modre-Harmónii.

11. 6. – Zúčastnil sa na rokovaní DRC Presidency Meeting v rakúskom meste Krems an der Donau.

12. 6. – Prijal pozvanie ruského veľvyslanca na Slovensku Alexeja L. Fedotova na recepciu pri príležitosti osláv štátneho sviatku Ruskej federácie – Dňa Ruska.

13. 6. – Zúčastnil sa na zasadnutí Vedeckej rady STU.

15. 6. – V Divadle Aréna sa zúčastnil na tlačovej konferencii, ktorá sa konala pri príležitosti otvorenia 16. ročníka Detskej Univerzity Komenského (DUK).

18. 6. – Viedol zasadnutie Vedeckej rady UK.

19. 6. – Na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady UK, rozšírenom o vedecké rady fakúlt UK, udelil čestný titul *doctor honoris causa* prof. Josephovi Wangovi, D.Sc., z Kalifornskej univerzity v San Diegu. Viac na str. 3.

20. 6. – V zasadačej miestnosti Vedeckej rady UK privítal účastníkov prezentácie druhého dielu vedeckého zborníka s názvom *Chorvátsko a Slovensko: Historické paralely a vzťahy (od roku 1780 po súčasnosť)*, ktorej editormi sú aj prof. Mgr. Martin Homza, PhD., a doc. Mgr. Martin Vašš, PhD., z Filozofickej fakulty UK. Viac na str. 24 – 25.

22. 6. – Zúčastnil sa na zasadnutí Rady Vedeckého parku UK.

27. 6. – Zúčastnil sa na zasadnutí Akademického senátu UK. Viac na str. 5.

Privítal zástupcov akademickej obce v Divadle Aréna, kde sa pri príležitosti Dňa Univerzity Komenského konalo divadelné predstavenie *Opona hore*.

28. 6. – Prijal miesto v čestnom predsedníctve počas slávnostného otvorenia 12. medzinárodného sympózia k dejinám medicíny, farmácie a veterinárnej medicíny na Lekárskej fakulte UK (LF UK). Viac na str. 33.

Prijal pozvanie veľvyslanca USA na Slovensku Adama Sterlinga na oslavy 242. výročia podpísania Deklarácie nezávislosti Spojených štátov.

2. 7. – Prijal pozvanie štátneho tajomníka Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Ing. Ivana Korčoka na jeho rozlúčkové stretnutie s diplomatickým zborom.

V bratislavskej Redute sa zúčastnil na slávnostnom koncerte pri príležitosti začiatku predsedníctva Rakúskej republiky v Rade Európskej únie.

3. 7. – Na pozvanie predsedu Slovenskej akadémie vied (SAV) prof. RNDr. Pavla Šajgalíka, DrSc., sa zúčastnil na slávnostnom odovzdávaní Cien SAV a ocenení špičkových publikácií SAV v Kongresovom centre SAV v Smoleniciach.

4. 7. – V Aule UK otvoril 16. ročník DUK a zúčastnil sa na slávnostnej imatrikulácii malých študentov. Viac na str. 18 – 21.

5. 7. – Pri príležitosti národnej cyrilo-metodskej púte sa na Svätoplukovom námestí v Nitre zúčastnil na slávnostnej svätej omši.

12. 7. – Udelil Zlatú medailu UK prof. MUDr. Ivanovi Hulínovi, DrSc., dlhoročnému šéfredaktorovi *Bratislavských lekárskeho listov*, pri príležitosti jeho životného jubilea a za jeho celoživotné vedecko-pedagogické pôsobenie na LF UK. Dekan LF UK prof. MUDr. Juraj Šteňo, DrSc., odovzdal prof. Hulínovi ďakovný list.

Zúčastnil sa na mimoriadnom zasadnutí SRK v Trnave.

16. 7. – Na Žilinskej univerzite v Žiline sa zúčastnil na stretnutí rektorov zameranom na problematiku spolupráce vo vedecko-výskumnej činnosti.

19. 7. – Na Ministerstve zdravotníctva SR rokoval o problematike štúdia na LF UK a lekárske fakultách v SR.

20. 7. – Slávnostným príhovorom otvoril jubilejný 50. ročník Medzinárodnej chemickej olympiády v Starej tržnici v Bratislave. Viac na str. 26 – 27.

16. 8. – Prijal pozvanie na slávnostné otvorenie 45. medzinárodnej poľnohospodárskej a potravinárskej výstavy Agrokomplex 2018.

21. 8. – Prihovoril sa účastníkom pietnej spomienky na obete 21. augusta 1968 pri príležitosti 50. výročia okupácie Československa vojskami Varšavskej zmluvy, ktorá sa konala pred historickou budovou UK na Šafárikovom námestí. Viac na str. 8.

22. 8. – V Aule UK sa zúčastnil na slávnostnej promócii malých študentov 16. ročníka DUK. Viac na str. 18 – 21.

23. 8. – Prijal pozvanie veľvyslanke Nórskoho kráľovstva v SR Ingy Magistad na rozlúčkové stretnutie pri príležitosti ukončenia jej misie na Slovensku.

**Mgr. Daniela Magalová,
Mgr. Alena Matušiková,
Kancelária rektora UK**

Senát vyhlásil voľby kandidáta na rektora UK

Dňa 27. júna 2018 sa na Vysokoškolskom internáte Družba UK konalo 17. riadne zasadnutie Akademického senátu Univerzity Komenského v Bratislave (AS UK).

Akademický senát UK si v úvode júnového zasadnutia zvolil návrhovú komisiu v zložení prof. RNDr. Michal Greguš, PhD., z FM UK, Mgr. Erika Valková-Krišťáková, PhD., z EBF UK, a Monika Čičová z FaF UK.

Následne AS UK schválil Výročnú správu o hospodárení UK za rok 2017 a návrh na rozdelenie zisku UK za rok 2017 podľa písomne predloženého návrhu a tiež Rozpočet výnosov a nákladov UK na rok 2018.

AS UK vyhlásil voľby kandidáta na rektora UK na funkčné obdobie od 1. februára 2019 do 31. januára 2023, určil lehotu na podávanie návrhov kandidátov na kandidáta na rektora UK od 2. júla do 31. októbra 2018 a schválil odporúčateľný vzor návrhu kandidáta na kandidáta na rektora UK. Volebné zasadnutie AS UK sa uskutoční 14. novembra 2018 o 9.00 hod. v Aule UK.

Tajným hlasovaním si AS UK zvolil Mgr. Gašpara Fronca z RKCMBF UK za predsedu volebnej komisie na voľby kandidáta na rektora UK. Členmi tejto volebnej komisie sa stali: PhDr. Katarína Cabanová, PhD., z PdF UK, Mgr. Martin Daňko, PhD., z PraF UK, PhDr. Anikó Dušíková, PhD., z FiF UK, prof. RNDr. Michal Greguš, PhD., z FM UK, Mgr. Viktor Svetský z FiF UK, doc. RNDr. Sebastián Ševčík, CSc., z FMFI UK, doc. Mgr. Miroslav Vavák, PhD., z FTVŠ UK a Mgr. Filip Vincent z PraF UK.

Ďalej senát schválil návrh rektora na predaj pozemkov na základe obchodnej verejnej súťaže a udelil písomný súhlas na nájom nehnuteľného majetku.

Následne AS UK vzal na vedomie informáciu o partnerskej spolupráci Vedeckého

parku UK v roku 2018, schválil Disciplinárny poriadok UK pre študentov a Rokovací poriadok Disciplinárnej komisie UK pre študentov.

AS UK vyslovil súhlas s návrhom rektora UK na vymenovanie JUDr. Miroslava Hliváka, PhD., LL.M., za člena Správnej rady UK na prvé šesťročné funkčné obdobie a vyhlásil riadne voľby do Študentskej rady vysokých škôl SR na nové volebné obdobie. Obdobie na vykonanie riadnych volieb do Študentskej rady vysokých škôl SR určil AS UK od 24. septembra do 16. novembra 2018.

Viac informácií nájdete na webstránke AS UK: www.uniba.sk/o-univerzite/organy-uk/akademicky-senat-uk.

Karin Fedorová

Absolvent LF UK sa stal členom nemeckej akadémie vied Leopoldina

Prof. MUDr. Andrej Král, PhD., absolvent Lekárskej fakulty UK (LF UK), bol nedávno zvolený za člena nemeckej Národnej akadémie vied Leopoldina. Tento mimoriadny úspech podčiarkuje skutočnosť, že medzi členmi tejto akadémie sú mnohí nositelia Nobelovej ceny a najvýznamnejší vedci sveta – okrem iných napríklad aj Marie Curie-Sklodovská, Albert Einstein, Ivan P. Pavlov, Hans A. Krebs, Alan L. Hodgkin, Francis H. C. Crick, Eric R. Kandel či Edvard I. Moser.

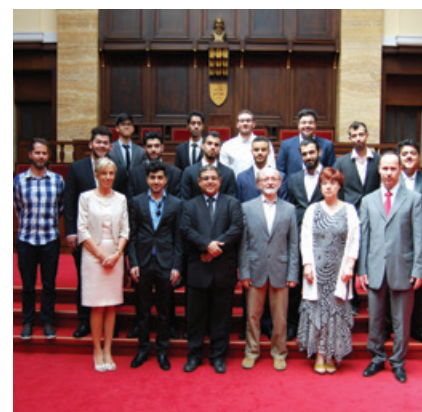
História Leopoldiny, najstaršej nepretržite aktívnej akadémie vied na svete, siaha až do roku 1652, keď sa štyria lekári z mesta Schweinfurt rozhodli založiť učeníu spoločnosť, ktorú nazvali Academia Naturae Curiosorum. Cisár Leopold I. ju oficiálne uznal v roku 1677, o desať rokov nato jej udelil viaceré privilégia, ktorými akadémia získala nezávislosť – na jeho počesť sa premenovala na Sacri Romani Imperii Academia Caesareo-Leopoldina Naturae Curiosorum (skrátene: Leopoldina). V roku 2008 bola menovaná za nemeckú Národnú akadémiu vied. Leopoldina predstavuje spoločenstvo vedúcich výskumných osobností, ktoré zaujímajú stanoviská nielen k vedeckým, ale i spoločenským a politickým otázkam, vďaka čomu akadémia funguje aj ako nezávislý poradca pre politické rozhodnutia.

Andrej Král, ktorý v roku 1993 absolvoval štúdium všeobecného lekárstva na LF UK s vyznamenaním, po promócii pracoval na Ústave patologickej fyziológie LF UK, kde obhájil kandidátsku dizertačnú prácu v odbore normálna a patologická fyziológia (jeho školiteľmi boli prof. MUDr. Ivan Hulin, DrSc., a prof. RNDr. Vladimír Majerník, DrSc.). Po neuznaní kandidátskej habilitácie na LF UK sa stal vedeckým pracovníkom Ústavu fyziológie zmyslov a neurofyziológie na Univerzite J. W. Goetheho vo Frankfurt nad Mohanom,

kde sa v roku 2002 habilitoval v odbore medicínska fyziológia. Pôsobil ako profesor neurofyziológie na Hamburgskej univerzite a dnes je profesorom a vedúcim Katedry experimentálnej otológie a ústavu audioneurotechnológie na Lekárskej vysokej škole v Hannoveri. Prof. Král pracuje v oblasti neurofyziológie sluchu, sluchovej kôry, hluchoty, kochleárných implantátov a iných neuroprotéz. Ako prvý opísal kritické periódy pre terapiu kongenitálnej hluchoty v plasticite mozgovej kôry. Od roku 2013 je v šesťčlennom vedení Hearing4all, interdisciplinárneho klastra excelentnosti, na ktorom spolupracujú Lekárska vysoká škola a Leibnizova univerzita v Hannoveri a Univerzita Carla von Ossietzkeho v Oldenburgu. Publikoval v popredných medicínskych časopisoch, okrem iných v *New England Journal of Medicine*, *Science*, *Lancet Neurology*, *Nature Neuroscience*, opakovane v renomovaných časopisoch *Brain*, *Cerebral Cortex*, *Journal of Neuroscience* a *Journal of Comparative Neurology*. Jeho kumulatívny impakt faktor dosahuje neuveriteľných 400!

Pripájame sa k mnohým gratulantom a želáme prof. Andrejovi Královi ďalšie úspechy v prospech rozširovania poznania a pre dobro pacientov.

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc., LF UK

Akademická návšteva zo Saudskej Arábie

Dňa 21. júna 2018 navštívila našu univerzitu delegácia z ďalekej Prince Sultan University (PSU) v Saudskej Arábii. Skupina talentovaných študentov a pedagógov si v rámci letných zájazdov, pravidelne organizovaných PSU, za cieľ cesty vybrala tento rok Slovensko – konkrétne Univerzitu Komenského v Bratislave, ktorú oslovila ako potenciálneho partnera pre medzinárodnú spoluprácu. Delegáciu na pôde rektorátu privítala prorektorka UK pre medzinárodné vzťahy prof. MUDr. Daniela Ostatníková, PhD., ktorá hosťom predstavila našu krajinu i univerzitu a následne s nimi prediskutovala i oblasti možnej spolupráce. Delegácia sa neskôr presunula na Fakultu managementu UK, kde sa identifikované možnosti spolupráce konkretizovali.

Mgr. Michaela Dallemule,
OMV RUK

Vedci vďaka DNA rozpoznali nové druhy jašterov žijúcich v Stredomorí

Vedcom Univerzity Komenského v Bratislave (UK) sa v spolupráci s medzinárodným tímom podarilo v Európe identifikovať štyri samostatné druhy jaštera (gekóna egejského), ktoré boli doteraz považované za jeden. Výsledky ich výskumu budú mať dosah na druhovú rozmanitosť a evolučnú biogeografiu Stredomoria a vymedzenie ochranných priorít. Novorozpoznané druhy sú totiž endemity s malým areálom rozšírenia a môžu byť ohrozené vplyvom človeka.

Mediodactylus kotschy

Mediodactylus orientalis

Východné Stredomorie je známe vysokou druhovou diverzitou a endemizmom, teda organizmami, ktoré nie je možné nájsť nikde inde na svete. Vedcom UK sa spoločne s medzinárodným tímom z Grécka, Turecka, Izraela, Talianska, Ruska, Spojených štátov amerických a Českej republiky podarilo v Európe identifikovať skryté evolučné línie (samostatné druhy) v rámci druhu jaštera, ktoré boli až doposiaľ považované za jeden druh.

„Ide o druh, ktorý sa odborné nazýva *Mediodactylus kotschy*, teda gekón egejský. Morfologické štúdie už skôr naznačovali vysokú vnútrodruhovou variabilitu s veľkým počtom rozpoznávaných poddruhov, ktorých bolo okolo 30. S tým bola v našej štúdii spojená aj pomerne náročná taxonomická revízia, ktorá viedla k definovaniu štyroch nových druhov,“ vysvetľuje Mgr. Daniel Jablonski, PhD., člen výskumného tímu z Katedry zoológie Prírodovedeckej fakulty UK.

Kombinácia DNA dát, evolučno-genetických analýz a taxonomickej revízie na rozsiahlom území východného Stredomoria ukázala, že sa tu v skutočnosti nachádzajú až štyri druhy jašterov, z ktorých dva sú endemické – nachádzajú sa len na niekoľkých ostrovoch v Egejskom mori. Konkrétne sú to druhy *Mediodactylus orientalis* (Izrael, Libanon, Sýria, Cyprus, južné Turecko, juhovýchodná egejská oblasť), *Mediodactylus danilewskii* (Čiernomorie a juhozápadné Turecko), *Mediodactylus bartoni* (Kréta) a *Mediodactylus oertzeni* (Rodos, Karpathos). Pôvodný druh *Mediodactylus kotschy* sa tak dnes nachádza na území kontinentálneho Balkánu, väčšine egejskej oblasti a Talianska.

„Distribučný vzor týchto druhov naznačuje, že aspoň niektoré z nich boli na určité územie, napr. polostrov Krym či územie Talianska, pravdepodobne dopravené človekom v období staroveku. Evolučné rozrôznenie tohto druhu sa podľa študovaných dát začalo už pred 15 miliónmi rokov a zapadá do biogeografického vývoja Stredomoria. Všetky tieto novoidentifikované druhy zasahujú na územie Európy, čím sa zoznam stavovcov rozšíril o štyroch ďalších zástupcov,“ ozrejmil význam objavu mladý vedec UK.

Výsledky výskumu podľa neho podávajú nový pohľad na druhovú rozmanitosť Stredomoria a budú mať dosah na budúce štúdie o formovaní jeho fauny, ako aj na vymedzenie ochranných priorít, keďže najmä novorozpoznané ostrovné endemity môžu byť ohrozené vplyvom človeka.

„O význame výsledkov vedeckej spolupráce Dr. Daniela Jablonskeho a Dr. Davida Jandzika z katedry zoológie s medzinárodnými kolektívmi svedčí aj ich publikovanie v prestížnom časopise *Molecular Phylogenetics and Evolution*. Identifikácia samostatných endemických druhov gekóna egejského mení nielen naše poznanie evolučnej biogeografie Stredomoria, ale tiež významne napomáha zameraniu ochranných priorít v zmysle zachovania pestrosti živočíšnych druhov na našej planete,“ zdôraznil prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., rektor UK.

Martin Kováč

Ako spotrebiteľia vnímajú zákaz predaja počas sviatkov

Výskumný tím vedcov z odborov sociológia, geografia a marketing z UK, Slovenskej akadémie vied (SAV) a Ekonomickej univerzity v Bratislave uskutočnil prieskum percepcií spotrebiteľov na legislatívnu zmenu týkajúcu sa zákazu maloobchodného predaja počas sviatkov. O jeho výsledkoch informovali dňa 4. júla 2018 na tlačovej konferencii doc. František Križan z UK, Mgr. Milan Zeman a Dr. Bohumil Búzik zo SAV.

Nákupné správanie spotrebiteľov sa v čase a priestore mení. Možno konštatovať, že spotreba v čase narastá a slovenskí spotrebiteľia nakupujú čoraz viac, čo sa prejavuje

vo finančných ukazovateľoch maloobchodného predaja.

Taktiež dochádza k zmene v priestore a neoddeliteľnou súčasťou maloobchod-

ného predaja sa stali veľkometrážne maloobchodné prevádzky v podobe supermarketov, hypermarketov alebo nákupných centier koncentrovaných do miest. Otvára-

Zrekonštruovaním priestorov knižnice získala katedra archeológie aj nové laboratórium

Dňa 28. júna 2018 boli slávnostne otvorené zrekonštruované priestory knižnice a novovybudovaného laboratória Katedry archeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK) na Gondovej ulici.

Otvorenia sa zúčastnili viacerí vzácní hostia, pracovníci univerzity a priatelia katedry, medzi ktorými nechýbal rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., dekan FiF UK prof. PhDr. Jaroslav Šušol, PhD., prodekan fakulty prof. Mgr. Martin Slobodník, PhD., a prof. Mgr. Marián Zouhar, PhD., vedúca Ústrednej knižnice FiF UK PhDr. Daniela Gondová a mnohí ďalší. Všetkých prítomných srdečne privítal vedúci katedry archeológie prof. PhDr. Jozef Bátora, DrSc., ktorý poďakoval vedeniu fakulty za umožnenie rekonštrukcie a finančnú podporu, projektantovi a autorovi (Ateliér A. BKPŠ Šutek) za originálny projekt, ako i kolegom z katedry, ktorí pomáhali v rôznych fázach rekonštrukcie i pri príprave otvorenia týchto priestorov. Prítomných čakal prípitok s chutným občerstvením, krátky hudobný program a exkurzia po zákutiach knižnice, ktorá v súčasnosti obsahuje viac než 30-tisíc zväzkov kníh, aj vďaka čomu je druhou najlepšou archeologickou knižnicou na Slovensku.

Úspešná realizácia obnovy pôvodných miestností archeologického seminára, ktorá sa začala v polovici roka 2015, predstavuje pre katedru dôležitý krok. Priniesla nielen renováciu, ale vďaka inovatívnemu projektu aj nové priestory knižnice (samostatnú pracovňu knihovníčky, prechodnú miestnosť s kartotékou, študovňu) a taktiež laboratórium, ktoré tu fakticky celé desaťročia absentovalo. Vzniklo v nevyužívanom priestore tzv. dvorčeka v zadnej časti traktu historickej budovy fakulty na Gondovej ulici, a to s rozlohou skoro 57 m². Služí na prácu s archeologickým materiálom, jeho základné ošetrovanie i rekonštruovanie a dokumentáciu, a taktiež na výučbu teoretických a praktických kurzov. Ambíciou je laboratórium postupne vyba-

viť aj potrebnou laboratórnou technikou, ktorá tak bude pri realizácii vedeckých projektov dostupná priamo na katedre.

Do vynovenej knižnice sa vstupuje chodbou, ktorá sa po rekonštrukcii zmenila na galériu s novým estetickým osvetlením a s podlahami. Pôvodná podlaha zostala zachovaná. Nachádzajú sa tu početné panely, ktoré ilustrujú bohatú vedeckovýskumnú činnosť katedry a časť archeologickej zbierky.

Sprístupnenie tzv. porovnávacej archeologickej zbierky katedry, ktoré vzhľadom na nedostatok priestoru nebolo až dosiaľ možné, predstavuje ďalší významný progres. Zbierka je inštalovaná v nových vitrínach vo vstupnej galérii, kde prezentuje kultúrno-chronologický vývoj od paleolitu až po obdobie novoveku a súčasnosti nielen na území Slovenska, ale aj v širšej oblasti Európy. Jej druhá časť je uložená v laboratóriu. Porovnávacie zbierky patria k základnému vybaveniu na všetkých popredných európskych univerzitách, kde slúžia na praktickú výučbu študentov. Zaujímavosťou je, že tá naša bola postupne budovaná, podobne ako knižnica, už od roku 1929, keď bol za mimoriadneho profesora menovaný Jan Eisner (1885 – 1967), čo umožnilo aj vznik archeologického seminára (predchodcu dnešnej katedry) a zároveň inštitucionalizáciu archeológie na FiF UK. V roku 2019 tak naša katedra archeológie oslávi už 90. výročie svojho vzniku. Je skvelou správou, že k dôstojným oslavám jej jubilea nepochybné prispievajú aj modernizované priestory knižnice a nového laboratória.

Jana Mellnerová, FiF UK

Foto: autorka a Ester Mateášiková

cie hodiny maloobchodných prevádzok sa prispôbili zvýšenému dopytu zo strany spotrebiteľov a bežnou súčasťou konzumnej spoločnosti sa stal maloobchodný predaj 7 dní v týždni aj počas dní pracovného pokoja a sviatkov. Spotrebiteľia sa tomuto trendu v maloobchode rýchlo prispôbili a nákup počas víkendov a sviatkov sa pevne zakotvil v ich konzumnom správaní.

Dňa 1. júna 2017 začala platiť legislatívna novela o zákaze maloobchodného predaja počas sviatkov. V slovenskej spo-

ločnosti sa názory na legislatívnu úpravu rozchádzajú. Skupina spotrebiteľov so zákazom súhlasí, iní spotrebiteľia sa k obmedzeniam maloobchodného predaja stavajú kriticky. Doposiaľ však nebol realizovaný rozsiahly interdisciplinárny výskum, ktorý by zhodnotil percepcie spotrebiteľov na celorepublikovej úrovni.

Výskum odborníkov zo Sociologického ústavu SAV, Katedry regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny Prírodovedeckej fakulty UK a Katedry marke-

tingu Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave sa uskutočnil v dňoch 23. – 28. januára 2018. Do výskumu realizovaného Agentúrou FOCUS sa zapojilo 1012 respondentov. Výskum bol finančne podporený agentúrou APVV v rámci riešenia projektu „Konzumná spoločnosť a konzumné regióny. Stratifikácia postkomunistickej spoločnosti“ (APVV-16-0232).

Lenka Miller

Pripomenuli sme si päťdesiate výročie okupácie

Dňa 21. augusta 2018 sa pred hlavnou budovou Univerzity Komenského v Bratislave (UK) na Šafárikovom námestí uskutočnil pod záštitou Konfederácie politických väzňov Slovenska pietny akt kladenia vencov k pamätnej tabuli pripomínajúcej smrť Danky Košanovej, Stanislava Siváka a kpt. Jána Holíka, obetí streľby okupačných vojsk Varšavskej zmluvy.

Na podujatí, ktoré bolo pripomenutím 50. výročia okupácie Československa, sa zúčastnili okrem najvyšších predstaviteľov univerzity aj ústavní činitelia SR (predseda NR SR Andrej Danko, podpredseda NR SR Béla Bugár, minister obrany Peter Gajdoš, ministerka školstva Martina Lubyová, ministerka pôdohospodárstva Gabriela Matečná), minister zahraničných vecí Rumunsko Teodor-Viorel Meleşcanu, poslanec Európskeho parlamentu Ivan Štefanec, veľvyslanci a mnohí ďalší hostia.

„Sovietske tanky prerušili náš sen o pravde, ľudskosti a slobode. Ten s nami snivali aj naši spoluobčania, ktorým vpád vojsk Varšavskej zmluvy vzal to najcennejšie – život,“ priblížil vo svojom prejave osudnú augustovú noc v roku 1968 rektor UK prof. Karol Mičieta. „Úlohou akademickej obce je pravdivo skúmať a objektívne interpretovať dejiny a poučenie z nich odovzdať nielen súčasným študentom, ale aj ďalším generáciám. Preto považujeme za nevyhnutné upozorňovať a striktnie odmietať po-

kusy o dezinformačné skresľovanie tejto dejinnej udalosti,“ pokračoval rektor UK, odkazujúc tak aj na dokument ruskej štátnej televízie Rosija 1 z roku 2015 ospravedlňujúci sovietsky vpád do Československa, ktorý vzbudil protest slovenskej a českej diplomacie.

Politickým väzňom bol v bývalom režime aj poslanec NR SR Ján Budaj. „Toto je miesto, kde ležia poklady a korene slovenskej demokratickej štátnosti, pretože títo ľudia zomreli v dňoch, keď sa patrioti a vlastenci postavili proti náhlému vtrhnutiu vojsk Varšavskej zmluvy, proti zrade, proti strieľaniu do bezbranných ľudí. Títo traja mladí ľudia protestovali a stali sa obeťami, ich mladé životy boli pretrhnuté. V tejto chvíli ale pamätajme aj na milióny ďalších životov, ktoré síce neboli pretrhnuté fyzicky, ale boli nesmierne zasiahnuté normalizáciou,“ povedal Ján Budaj. Ako významné príklady bojovníkov proti totalite spomenul tri konkrétne mená: Dominika Tatarku, Natáliu Gorbanevskú a Antona Srholca.

Generálmajor vo výslužbe Svetozár Nad'ovič, ktorý bol zodpovedný za odsun sovietskych vojsk z nášho územia, priblížil okolnosti tejto funkcie: „Mám veľké šťastie, že som mohol byť po 20 rokoch od okupácie vymenovaný do funkcie náčelníka Správy pre zabezpečenie odchodu sovietskych vojsk z Československa. Mohol som byť pri tom, keď 27. júna 1991 z gbelského letiska odišiel posledný sovietsky vojak, ktorým bol generál Eduard Vorobjov. Vtedy sme si s Michaelom Kocábom vydýchli, že už nič nebráni slobodnému rozvoju ČSFR a že tá Brežnevova hnusná doktrína a jej následky sú za nami.“

Po pietnej spomienke sa vo foyeri historickej budovy univerzity začala prezentácia a predaj pamätných diel, ktorých vydanie iniciovala nezisková organizácia Camera Obskura. Všetky z nich zobrazujú v rôznych formách legendárnu fotografiu Ladislava Bielika „Muž s odhalenou hrudou pred okupačným tankom“, ktorá vznikla pred polstoročím práve pred budovou UK. Pamätné diela osobne predstavili ich autori a vydavatelia. Pamätnú medailu spracovanú v Mincovni Kremnica prezentoval jej autor Dr. Kliment Mitura, poštovú známku Slovenskej pošty akademický maliar Rudolf Cigánik, zberateľskú mincu Národnej banky Slovenska tvorca jej výtvarného návrhu prof. Patrik Kováčovský. Suvenírovú bankovku predstavila spoločnosť Nunofia. Pamätné diela zobrazujúce občiansky odpor proti okupácii z roku 1968 tak záujemcovia mohli získať na jednom mieste. Spolu s týmito dielami predstavil Historický ústav SAV aj úplne novú publikáciu *Dubček*, za ktorou stojí autorský kolektív pod vedením Dr. Miroslava Londáka a Dr. Slavomíra Michálka.

redakcia

Budova UK na Šafárikovom námestí v Bratislave s hlavňami tankov, pohľad od dnešnej Umelky. Zdroj: Archív UK, foto: Jozef Malacký, 1968

Ako si spomínate na 21. august 1968?

Pohľad na Šafárikovo námestie z lešenia stojaceho pred fasádou UK.
Zdroj: Archív UK, foto: Július Kiss, 1968

Smútiaca rodina po Danke Košanovej na schodoch UK. Zdroj: Archív UK, foto: Jozef Malacký, 1968

**Doc. RNDr. Andrej Ferko, PhD.,
Katedra algebry, geometrie
a didaktiky matematiky FMFI UK**

Slovensko „oslobodili“ v 20. storočí desaťkrát vojaci či polícia, „susedia“ neprišli len z Viedne, no reprezentatívny obraz máme iba z „roku veľkých tragédií“. Hoci World Press

Photo Contest 1968 nevyhrala známa Bielikova fotografia Emila Galla stojaceho s odhalenou hrudou pred sovietskym tankom, vyhral ho podobný záber z Vietnamu, zachytávajúci muža so zviazanými rukami, na ktorého mieri hlaveň zbrane. Obe hlavne mieria zľava doprava, obe obeť vyžarujú humanistický pátos zoči-voči smrti. Za nimi strelba a mestá v prekliatí. Mal som vtedy 13 rokov. V našej rodinnej pamäti vidno schody univerzity, z ktorých mimoriadnym vydaním novín stiera krv Danky Košanovej aj náš otec Vladimír Ferko. Pomáhali sme mu s Jerušom rozdávať ďalšiu, ešte horúcu várku zástupu ľudí pred Avionom... A mama sa o nás bála. Dnes pred finančnou hlavňou stojí školstvo bez tisícok učiteľov a dlhé roky i márne „holohrudové“ výzvy na záchranu vedy... Pomenovali to zatiaľ iba naši kinovedci – sebakolonizácia.

**Dr. h. c. prof. ThDr. Július Filo,
Katedra praktickej teológie EBF
UK**

Ráno 21. augusta 1968 sme presedeli niekoľko hodín pri rozhlasovom prijímači. Boli sme nešťastní a zhrzení. Ruské vojská sa nakoniec usadili pri

popradskom letisku. Vývoj v našej krajine bol dovtedy plný nádejí. Demokratická spoločnosť bola citeľná aj na našej škole, na Strednej všeobecnovzdelávacej škole v Poprade. Celková atmosféra sa zmenila. Otvorená diskusia o všetkých problémoch a priateľská atmosféra prinášali radosť a dôveru do vzťahov študentov a pedagógov. Náš maturitný ročník si v 1969 si mohol vybrať medzi rovnocennými jazykmi: angličtina, ruština, francúzština. Na strednej som bol členom školskej rady. Chodil som na okresné porady zväzu mládeže a spoločne sme pripravovali plagáty proti invázii vojsk a rozvešovali sme ich po meste. To však trvalo len krátko. Spomienka na Alexandra Dubčeka a obrodný proces, ktorý sa pod jeho vedením začal, ostane svetlým miestom mojej mladosti.

**Prof. PhDr. Danuša Serafinová,
PhD.,
Katedra žurnalistiky FiF UK**

V 1968 som mala 18 rokov a bola som cez prázdniny u rodičov, ktorí vtedy bývali v Ružomberku. Dvadsať august bol krásny letný deň, ktorý si

ľudia vychutnávali pri vode, nikomu ani nenapadlo, čo zažijeme najbližšie hodiny a dni. V noci nás s matkou zobudil otec, ktorý začul hukot lietadiel, čudoval sa, prečo lietajú tak veľmi nízko. Domnievali sme sa, že ide o vojenské cvičenie. Ráno sa otec vybral na stanicu, mal cestovať po moju mladšiu sestru, ktorá bola s priateľkou na prázdninách až niekde za Prievidzou. Vrátil sa s tým, že okolo kasární sú cudzie tanky. Nevedeli sme, čo sa deje. Bolo treba dovieť sestru domov a pozháňať potraviny. Pred 21. augustom si nikto nerobil zásoby potravín, nebolo prečo. V tie dni som navyše ležala s teplotou. Liečili ma však len domácimi liekmi. Tanky boli aj okolo nemocnice.

Osmičky v našich dejinách

Vznik Československej republiky, Mníchovská dohoda a Viedenská arbitráž, komunistický štátny prevrat, Pražská jar zhatená vpádom okupačných vojsk Varšavskej zmluvy, Sviečková manifestácia – všetky tieto kľúčové udalosti našej histórie sa uskutočnili v roku, ktorý končil (rovnako ako ten súčasný) číslom osem. O tom, prečo mala osmička najlepší predpoklad stať sa naším osudovým číslom a akými ďalšími dôležitými osmičkami naše dejiny hýria, nám prezradil viac prof. PhDr. Róbert Letz, CSc., vedúci Katedry histórie Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (PdF UK).

redakcia

Čísla ako kultúrne kódy

Náš bežný život si nedokážeme predstaviť bez čísiel. Sme obklopení množstvom vecí. Často ich musíme spočítať, zväžiť a zmerať. Samozrejme, treba vedieť počítať, ale zároveň si treba aj dať pozor na to, aby sme sa neprepočítali... a neboli vypočítaní. S počítaním teda súvisia dobré i zlé ľudské vlastnosti. Hoci denne pracujeme s číslami, predsa k nim máme iný prístup ako naši predkovia. Berieme ich skôr ako abstraktné veličiny a konkrétnych pomocníkov pri orientácii vo svete. V minulosti čísla pritom boli aj nositeľmi symbolov a významov, akýmisi kultúrnymi kódmi, ktoré dokážu jedinečným spôsobom vyjadriť javy, súvislosti a vlastnosti, ale aj hierarchiu, poradie a poriadok.

Už v starovekých kultúrach bolo náboženstvo a náboženská symbolika veľmi úzko späté s číslami. Číselné kombinácie a úvahy pytagorejcov prenikli do európskej stredovekej mystiky, ktorá hľadala súvislosť medzi číselnými pomermi, hudobnou harmóniou a štruktúrou kozmu. V židovskej tradícii sa inklinácia k číslam prejavila v kabale, ktorá priniesla ezoterickú číselnú náuku, týkajúcu sa najhlbších tajomstiev. Mystika čísiel nebola cudzia ani islamu. Zameniteľnosť čísiel a písmen sa tu využívala na zložité operácie, ktoré vplývali na výklad Koránu, predpovedanie budúcnosti.

Čo symbolizuje číslo osem?

Veľkej obľube sa tešila osmička. V staroveku ju považovali za šťastné číslo. Vyjadrovala kozmickú rovnováhu. Podľa Budhu vedie z utrpenia k nirváne osemdielna cesta. Vyjadruje ju aj kruh s ôsmimi lúčmi. Osem dielov mal kruh roka u germánskych národov. K atribútom hlavného germánskeho boha Ódina patrili čarovný prsteň Draupnir, z ktorého sa každú deviatu noc objavilo ďalších osem prsteňov a osemnohý kôň Sleipnir. V islame sa verí, že existuje peklo, ktoré sa skladá zo siedmich častí, a raj, zložený z ôsmich častí. Má to vyjadrovať Božie milosrdenstvo, ktoré prevyšuje Boží hnev.

Osmička mala svoje miesto v judaizme a v kresťanstve, ktoré z neho vychádzalo. Konkrétne v biblickej tradícii číslo osem vyjadrovalo maximálnu plnosť a symbol nového života, začiatok nových lepších čias.

Bola považovaná za šťastné číslo. Kľúčové pri pochopení jeho významu je číslo sedem ako symbol plnosti. Pri odrátaní jednotky od „dokonalej“ sedmičky zasa dostaneme číslo šesť, ktoré bolo symbolom neúplnosti a nedokonalosti. Na šiesty deň bol stvorený človek, ktorý je hriešny a nedokonalý tvor. Osmička sa prejavuje v Biblii viackrát. Napríklad po potope sa zachránilo osem osôb. Obriezka novorodenca sa vykonávala na ôsmy deň po jeho narodení. Ježiš zvestoval podstatu svojho učenia v ôsmich blahoslavenstvách. V liturgii poznáme viacročnú a veľkonočnú oktávu, keď sa osem dní pripomína sviatok. Osmička sa v starokresťanskej tradícii chápala ako začiatok nového týždňa, symbol zmŕtvychvstania Pána. Osemuholník (októgon) bol doslova prevratným objavom. Umožňoval prechod od štvorca ku kružnici. Tento poznatok umožnil konštruovať kupoly. Osemuholníkový pôdorys sa vo veľkom uplatnil v kresťanskej architektúre, ale aj pri tvare krstiteľnic v kresťanských chrámoch. Bolo to z praktických dôvodov, no i preto, že číslo osem symbolizuje znovuzrodenie a obnovu. Je zaujímavé, že celá európska hudba je založená na oktáve, ôsmich základných tónoch diatonickej stupnice.

Osmičky na úsvite našich dejín

Osmička mala teda veľmi dobrý predpoklad stať sa naším takrečeno osudovým číslom. Rok 2018 je opäť osmičkovým rokom. Na mieste je však otázka, ako sa k osmičkám v našich dejinách postaví. Sú náhodným zhlukom udalostí alebo prejavom osudovej línie dejín? Sú osmičkové roky pre nás viac pozitívne alebo negatívne? Skôr ako sa rozpíšem o osmičkách v našich dejinách, chcem upozorniť na to, že zámerne vyberám udalosti, aby som ich postavil do svetla osmičkovej súvislosti.

Keď sa pozrieme späť na tok historických udalostí, zistíme, že najviac významných osmičiek tvoria udalosti z 19. a 20. storočia. Zaujímavé však je, že s niekoľkými osmičkami sa stretávame už na úsvite našich dejín. Aká bola vlastne naša prvá známa osmička? Vzhľaduje sa k roku 448, keď sa byzantský autor Priskos na svojej ceste do centra Atilovej ríše niekde v Karpatskej kotline stretol so Slovanmi, ktorí mu ponúkli

medovinu. Nevieme, akú kvalitu medovina dosahovala, vieme však, že antickí Gréci a neskôr Rimania ju považovali za barbarský nápoj. Medovina sa u nás udržala aj v ďalších storočiach.

Ďalšia osmička sa viaže k roku 658, keď zomrel Samo, pôvodne franský kupec, ktorý zjednotil slovanské kmene v boji proti Avarom a stal sa panovníkom ich ríše. Samova ríša sa ako prvý nadkmeňový útvar Slovanov rozprestierala v povodí rieky Moravy (vrátane priľahlých častí Dolného Rakúska a Slovenska) a na juhozápadnom Slovensku.

Číslo osem v biblickej tradícii vyjadrovalo maximálnu plnosť a symbol nového života, začiatok nových lepších čias.

Ďalšia veľmi významná osmičková udalosť sa viaže k roku 828. Salzburský arcibiskup Adalram posvätil v Nitre, sídle kniežaťa Pribinu, prvý písomne doložený kresťanský kostol. Bolo to svedectvo o kultúrnej a civilizačnej vyspelosti našich predkov, ktorá sa rozvíjala ďalej aj po vytvorení Veľkomoravskej ríše.

V znamení meruôsmeho roka

Od 10. storočia nás akoby významné osmičky opustili, aby sa v 19. storočí zjavili v plnej intenzite. V roku 1808 vznikla na osvietenských základoch Učená spoločnosť malohontská.

V roku 1828 benediktínsky mních a fyzik Štefan Anián Jedlík, jeden z najvýznamnejších vynálezcov 19. storočia, skonštruoval a demonštroval študentom prvý motor, ktorý pracoval na elektromagnetickom princípe.

Rok 1848 bol doslova nabitý udalosťami. Uhorský snem prijal marcové zákony, ktoré

znamenal koniec absolutizmu a zrušenie poddanstva. Zanikla robota, bol zrušený zemepanský deviatok a cirkevný desiatok, zaviedlo sa všeobecné zdanenie. V máji boli z iniciatívy štúrovcov v kúpeľoch Ondrášová, ktoré sú dnes už súčasťou Liptovského Mikuláša, vyhlásené Žiadosti slovenského národa – prvý ucelený slovenský politický program. Prihlásil sa k základným občianskym právam, odmietol ideu uhorského národa, deklaroval právo každého národa na vlastný svojbytný život a žiadal prebudovať Uhorsko na federatívny štát. V septembri vznikla vo Viedni Slovenská národná rada ako prvý vrcholný slovenský politický orgán v moderných slovenských dejinách, ktorý viedol slovenské povstanie proti uhorskej vláde.

Osmičkami presýtené 20. storočie i nedávne roky

Zaujímavé udalosti sa viažu k osmičkovému roku 1908. V marci 1908 sa konal politický proces s 55 obyvateľmi obce Černová, obžalovanými z údajnej vzbury v Černovej dňa 27. októbra 1907 pri pokuse o násilnú posviacku miestneho rímskokatolíckeho kostola. V ďalšom – tzv. kovačickom – procese v máji 1908 bolo odsúdených 35 evanjelikov, ktorí vystúpili proti zavedeniu maďarských bohoslužieb. Obe udalosti boli dôkazmi pokračujúcej maďarizácie a odporu voči nej. V auguste sa konalo prvé stretnutie zástupcov Čechov a Slovákov v Luhačovicích na Morave. Svedčilo o zintenzívnení vzájomných vzťahov a zbližovaní.

Ďalší osmičkový rok sa prihlásil v roku 1918, teda pred 100 rokmi. V máji 1918 bola uzavretá Pittsburská dohoda, ktorá zaručovala v budúcom česko-slovenskom štáte rovnaké práva pre Slovákov ako pre Čechov a samosprávu Slovenska. V októbri 1918 bola v Prahe vyhlásená Československá republika a v Martine vytvorená Slovenská národná rada, ktorá prijala Deklaráciu slovenského národa. Nou sa Slováci prihlásili k myšlienke česko-slovenského štátu. Rozpadla sa rakúsko-uhorská monarchia a skončila prvá svetová vojna.

V roku 1928 sa udialo niekoľko pozoruhodných udalostí. V júli 1928 nadobudol účinnosť zákon o organizácii politickej správy č. 126/1927 Zb. Tým sa vytvorila Slovenská krajina ako osobitná administratívno-správna a právna jednotka. Dovtedy bolo Slovensko rozdelené na župy bez orgánu, ktorý by ich spájal. Významná bola medzishátna dohoda Modus vivendi medzi Svätou stolicou a vládou ČSR. Dohodol sa spôsob vymenovania biskupov a predstavených reholí a prijala sa zásada, že štátne hranice budú v súlade s hranicami diecéz.

Ďalším osmičkovým rokom bol rok 1938. V septembri bola podpísaná Mníchovská dohoda, ktorá územne oklieštila ČSR, a v novembri nasledovalo prijatie Viedenskej arbitráže, ktorá prinútila odovzdať južné Slovensko Maďarsku. V auguste 1938 zomrel katolícky farár Andrej

Hlinka, ktorý sa zasadzoval za autonómiu Slovenska. Následne, takmer dva mesiace po jeho smrti, bola v októbri 1938 v Žiline vyhlásená autonómia Slovenska, ktorá – hoci v nepriaznivej situácii – završila dlhoročné úsilie o presadenie samosprávy Slovenska v ČSR. Rok 1938 znamenal aj koniec parlamentnej demokracie a vznik autoritatívneho režimu.

Ďalším osmičkovým rokom bol nepochybne rok 1948. Komunistický štátny prevrat vo februári 1948 znamenal mocenský monopol komunistickej strany, ktorý trval 41 rokov.

V ďalšom osmičkovom roku 1968 sa v januári stal prvým tajomníkom Ústredného výboru Komunistickej strany Československa Alexander Dubček, ktorý presadzoval myšlienku socializmu s ľudskou tvárou. Obnovili sa niektoré základné slobody, z väznic boli prepustení politickí väzni. V októbri 1968 bol prijatý zákon o federalizácii ČSSR. Vznikla tak Slovenská socialistická republika, ktorá spolu s Českom socialistickou republikou tvorila federáciu. Jarné nálady však pochovala augustová intervencia vojsk piatich štátov Varšavskej zmluvy.

Historické udalosti našich dejín spojené s osmičkami obsahujú dva póly – eufóriu, nádej a následné sklamanie. Vidno to najmä v rokoch 1848, 1938 a 1968.

V istom zmysle možno k osmičkovým rokom zaradiť aj rok 1978, keď sa Ján Pavol II. stal pápežom a v Trnave bola vyhlásená slovenská cirkevná provincia. Touto provinciou sa slovenské diecézy cirkevno-správne osamostatnili od ostrihomskeho arcibiskupstva.

Osmičkový bol aj rok 1988. Práve v tomto roku sa na území ČSSR uskutočnila historicky najväčšia petícia na podporu 31 bodov za náboženskú slobodu. Podpísalo ju napriek nátlaku a vyhrážkam vyše 500 000 občanov, väčšina zo Slovenska. V marci 1988 sa v Bratislave konala Sviečková manifestácia za náboženské a občianske práva.

Osmičkové sú aj roky nedávno minulé. V roku 1998 sa parlamentnými voľbami skončila vláda Hnutia za demokratické Slovensko Vladimíra Mečiara.

V roku 2008 sa vo februári začalo podľa rozhodnutia pápeža Benedikta XVI. s reorganizáciou rímskokatolíckych diecéz na Slovensku. Ďalšou významnou udalosťou tohto roka bolo rozhodnutie Rady Európskej

únie o prijatí Slovenska do eurozóny, čoho dôsledkom bolo zavedenie eura v SR v roku 2009.

Osmičkovým rokom sa nevyhli ani slovenské osobnosti

Osmičky sú zaujímavé aj z hľadiska narodení a úmrtí slovenských osobností. V roku 1718 sa v Terchovej narodil Adam František Kollár, polyhistor, ktorý sa neskôr stal knihovníkom Cisárskej a kráľovskej dvorskej knižnice vo Viedni.

V roku 1888 sa narodil maliar Martin Benka, gréckokatolícky biskup Pavol Gojdič, evanjelický biskup a filozof Samuel Štefan Osuský a spisovateľ Martin Rázus. Rázus sa dokonca zamýšľal nad svojím osmičkovým údelom: „Mojím osudovým číslom je osmička... Osmička nie je najnižším ani najvyšším číslom a taká je i pečať na dosť podivnej púti môjho života.“ Je zaujímavé, že zomrel 8. augusta 1937.

V osmičkovom roku 1908 sa doslova vyrodila celá generácia významných slovenských osobností. Spomeňme aspoň niektoré. Narodil sa grafik, maliar a fotograf Jozef Cincík, básnik, novinár a diplomat Theo Herkeľ Florin, básnici Ferdinand Gabaj, Pavol Gašparovič Hlbina, Koloman Kolomi Geraldini, poetka Maša Haľamová, herec a režisér Ján Jamnický, psychológ Anton Jurovský, jezuita a publicista František Paňák, slovenský hudobný génius Eugen Suchoň, hudobný skladateľ a dirigent Július Móži, katolícki kňazi a trpelia za vieru Štefan Šmálik a Viktor Trstenský, kňaz a spisovateľ pre deti Matej Zafko, politik a publicista Pavol Čarnogurský, americký biskup slovenského pôvodu Andrej Grutka, ale aj svetoznámy včelár Vojtech Krizan.

Do čísiel i do osmičky ľudia vkladali a zrejme aj budú vkladať svoje obavy a nádeje, tak ako pokladali niektoré čísla za šťastné alebo nešťastné. V každom prípade je pozoruhodné, že v našich dejinách nájdeme osmičkové roky, kde sa zhodou okolností aj v priamom súvisi s celosvetovým dňom (napríklad 1848, 1918, 1938, 1948, 1968) doslova nahustili udalosti. Keď sa hlbšie zamyslíme nad historickými udalosťami spojenými s osmičkami, zistíme zaujímavú skutočnosť. Obsahujú dva póly – eufóriu, nádej a následné sklamanie. Vidno to najmä v rokoch 1848, 1938 a 1968.

V médiách sa veľa písalo a hovorilo, že aj tento osmičkový rok bude prelomový, že sa naplní osudovosť našich osmičiek. V každom prípade by sme sa nemali obávať toho, čo prinesie terajšia či iná osmička. Kráčajme ďalej časom, ktorý sa stáva minulosťou, vážme si a poznajme vlastné dejiny. Pomôcť nám k tomu môžu i naše osmičky.

**Prof. PhDr. Róbert Letz, CSc.,
vedúci Katedry histórie PdF UK**

V Pezinku a Modre sa koncom prázdnin stretli nadšenci astronómie z celého sveta

Pod záštitou International Meteor Organization (IMO) sa každoročne a zakaždým v inom štáte koná International Meteor Conference (IMC). Tú tohtoročnú IMC, ktorá sa v dňoch 30. augusta až 2. septembra 2018 uskutočnila v Pezinku a Modre, zorganizovali astronómovia Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave (FMFI UK).

Medzinárodná vedecká konferencia do Hotela Rozálka v Pezinku prilákala až 127 účastníkov z 28 krajín sveta. Hoci program ICM 2018 oficiálne štartoval až v predposledný augustový deň, začiatku konferencie predchádzali 29. augusta ešte dva špecializované workshopy. Prvý sa zameriaval na vizuálne pozorovanie meteorov, druhý sa venoval spektroskopii meteorov.

V úvodných príhovoroch sme účastníkov oboznámili s históriou astronómie v našom regióne. Pripomenuli sme si významného slovenského astronóma Dr. Jána Štohla, peziňského rodáka, a spoluzakladateľa prestížnej konferencie Meteoroids, ktorá sa po prvýkrát konala v Smoleniciach v roku 1992. Zvláštnu časť sme venovali histórii a súčasnosti AGO, ako aj 20. výročiu unikátnej fotografie meteorického roja Leonid z roku 1998 z nášho pracoviska, ktorá sa dostala do učebníc a monografií meteorickej astronómie. Je ňou inšpirova-

né aj logo konferencie, ktorého autorom je Dr. Tomáš Paulech, súčasný správca observatória.

Odborný program konferencie pozostával zo 45 prednášok a 27 posterov. Príspevky reflektovali širokú oblasť meteorickej astronómie. Okrem horúcich novíniek, kam sa radí napríklad aj nájdenie fragmentu asteroidu 2018 LA na území Botswany v júni tohto roku, či aktuálnych výsledkov Európskej bolidovej siete sa rozoberali aj techniky pozorovania meteorov, prístrojové a programové vybavenie, zdieľanie údajov, databázy dráh meteorov, bolidy a hľadanie meteoritov, kamerové siete na pozorovanie meteorov, javy a procesy pri prelete meteoroidov atmosférou, rádiové pozorovania meteorov, meteorické roje a ich modelovanie. Na konferencii vystúpili okrem našich kolegov aj naši doktorandi Mgr. Pavol Matlovič a Mgr. Martin Baláž venujúci sa výsledkom zo systému AMOS.

Ako organizátori sme sa okrem oficiálneho odborného programu snažili účastníkom priblížiť aj malokarpatský región. Jednou z exkurzií bola návšteva hradu Červený Kameň. Návštevu AGO sme, žiaľ, pre prietrz mračen museli zrušiť. Slávnostný záverečný večer spestrilo vystúpenie folklórného súboru Mladosť zo Šenkvic. Viac informácií o IMC 2018 nájdete na: imc2018.imo.net. Na záver by sme radi poďakovali pracovníkom zariadenia Rozálka a našim mladým kolegom a študentom za perfektnú spoluprácu pri organizovaní konferencie, Univerzite Komenského a mestám Pezínok a Modra za poskytnutie propagačných materiálov a FMFI UK za finančnú podporu.

**Pavol Zigo, Leonard Kornoš,
Tomáš Paulech, Juraj Tóth,
Astronomické a geofyzikálne
observatórium v Modre,
Katedra astronómie, fyziky Zeme
a meteorológie FMFI UK**

Archeológovia prednášali na Sorbonne

V dňoch 4. – 9. júna 2018 sa v Paríži, na pôde univerzity Panthéon-Sorbonne, uskutočnil 18. svetový kongres Medzinárodnej únie prehistorických a protohistorických vied (UISPP), ktorá je členskou organizáciou Medzinárodnej rady pre filozofiu a humánne

vedy (ICPHS) pri UNESCO. Na významnom archeologickom podujatí, ktoré sa organizuje už od roku 1931, Slovensko ako jediní reprezentovali prof. PhDr. Jozef Bátora, DrSc., a Mgr. Martin Bača, PhD., z Katedry archeológie Filozofickej fakulty UK.

V babičke Boženy Němcovej stále vidíme ideál staroby

V dňoch 27. – 28. júna 2018 hostila Univerzita Komenského v Bratislave (UK) na svojej pôde medzidisciplinárnu a medzinárodnú konferenciu o starnúcej spoločnosti.

Jednou z najvýraznejších spoločenských výziev súčasnej slovenskej, ale v podstate aj veľkej časti západnej civilizácie je starnutie obyvateľstva. Deje sa tak nielen v dôsledku poklesu zastúpenia najmladšej generácie a strednej generácie obyvateľstva (v mnohých krajinách strednej a východnej Európy je jej početnosť navyše ovplyvnená rôznou intenzitou vysťahovalectva za prácou v západoeurópskych krajinách), ale aj nárastom príslušníkov generácie najstaršej, a to v dôsledku predlžovania strednej dĺžky života a postupne rastúcej kvality života (najmä v oblasti zdravia a sociálno-ekonomických podmienok) tejto zložky populácie. Spoločnosť, ktorej vývoj sa od druhej polovice 20. storočia výrazne zrýchlil, stále hľadá odpovede na otázku, ako starších ľudí čo najlepšie udržiavať integrovaných v rodinnom a spoločenskom živote aj v čase, keď nie sú tak ekonomicky aktívni ako v minulosti, musia vysporiadať so zhoršujúcim sa zdravotným stavom, zmenou prostredia či pocitom izolácie. V tomto aspekte vykonala naša spoločnosť veľmi málo. Starnutie je tiež spájané s mnohými stereotypmi, ktoré sú v mladšej generácii často pevne zakotvené a neraz sú len reflexiou a zovšeobecnením vlastných skúseností – napr. starší jedinci sú podľa nich chudobní, pomalší, chorí, nepotrebujú budovať intímne vzťahy, ak sú sami, nemajú radi zmeny, najlepšie sa cítia doma a podobne.

Na mnohé súvislosti týkajúce sa aktuálnej témy starnutia sa zamerala medzidisciplinárna a medzinárodná konferencia „Knowledge for Ageing Society – Contextualising Ageing“, ktorá sa v posluchárni Právnickej fakulty UK Auditorium maximum uskutočnila v dňoch 27. – 28. júna 2018 v rámci projektu APVV 15-0184: „Medzigeneračné sociálne siete v starnúcich mestách, kontinuita a inovácie“. Organizačný tím zložený z univerzitných pracovníkov (Katedra etnológie a muzeológie Filozofickej fakulty UK – prof. Marta Botiková;

Zľava: M. Morovics, J. Majo, M. Botiková, Z. Kovačičová, P. Šuška, L. Voľanská

Katedra humánnej geografie a demografie Prírodovedeckej fakulty UK – Dr. Marcela Káčerová a Dr. Juraj Majo) a z pracovísk SAV (Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV – Dr. Ľubica Voľanská; Geografický ústav SAV – Dr. Pavel Šuška) od začiatku tohto roka intenzívne pracovali na príprave konferencie s účastníkmi zo Slovenska, Česka, Poľska, Rakúska, Holandska, Rumunska, Nemecka, Portugalska a Číny. Konferenciu otvorili prorektorka UK pre študijné veci Dr. Zuzana Kovačičová a Dr. Miroslav Morovics, podpredseda SAV pre III. oddelenie vied o spoločnosti a kultúre.

Súčasnou konferencie boli aj dve pozvané plenárne prednášky – počas prvého dňa konferencie odznela prednáška prof. Klausa Rothermunda z Univerzity v Jene na tému „Getting what you expect? How age-related beliefs shape behavior and development“. Prof. Rothermund poukázal na fakt, že formovanie nášho vzťahu k starnutiu a starobe je dlhodobý proces a často závisí od kumulácie skúseností a stereotypov. Najmä aspekt veľkej variability vnímania tohto fenoménu nielen medzi individuami, ale aj kultúrami vytvára z tejto témy multidisciplinárny a multidimenzionálny fenomén.

Počas druhého dňa odznela ďalšia nemej zaujímavá plenárna prednáška Dr. Lucie Vidovičovej z Masarykovej univerzity v Brne na tému „The Grandmother: idyllic rurality &

idyllic grandmotherhood“. Dr. Vidovičová na príklade postavy babičky v rovnomennom románe Boženy Němcovej poukázala na idealizovaný a pomerne zakonzervovaný príklad ideálnej babičky – žijúca na vidieku, starostlivá, obetavá, ale aj asexuálna a spoločensky menej aktívna. Napriek spoločenským zmenám v poslednom období sa ukazuje, že tento obraz aj v medzigeneračnom pohľade zostáva pomerne nemenný a stále ideálny, hoci môže mať v mnohých aspektoch ďaleko od ideálu.

Významnou vlastnosťou a prednosťou tejto konferencie bola jej interdisciplinarita a výmena poznatkov z celého spektra spoločenských vied. Význam konferencie podčiarkol aj záujem médií. Konferencia sa konala v spojitosti s podujatím „Towards a World for all Ages“, ktoré sa v rámci projektu COST Action IS1402: „Ageism – a multi-national, interdisciplinary perspective“ uskutočnilo 29. júna 2018 v Štúdiu L+S. Cieľom podujatia, do ktorého sa okrem spomenutých fakúlt UK zapojili aj odborníci z Farmaceutickej fakulty UK, bolo prostredníctvom krátkych úderných prezentácií pútavou formou priblížiť výsledky výskumov bádateľov prakticky zo všetkých členských krajín EÚ a Izraela, ktorí sa venujú problematike ageizmu.

J. Majo, L. Voľanská, M. Botiková
Foto: Barbora Tancerová, FiF UK

Ich príspevok na tému „Health, power and welfare from the perspective of Early Bronze Age cemeteries in SW Slovakia“ bol prezentovaný v sekcii XXX-1 s názvom „Interdisciplinary Methods of Research for Bronze and Iron Ages Funerary Monuments (3rd–1st Millennia BC)“.

Autori sa v ňom venovali zdravotnému stavu populácie v staršej bronzovej dobe (cca 2200 – 1500 pr. Kr.), vychádzajúc z kvalitných paleopatologických dát, ktoré získali z významných dobových poh-

rebísk v Jelšovciach, Branči a v Ludaniach-Mýtnej Novej Vsi na juhozápadnom Slovensku. Pracovali s niekoľkými hypotézami, ktoré by mohli pomôcť zodpovedať výskumnú otázku, z akého dôvodu sa v tejto oblasti v staršej bronzovej dobe v časovom horizonte cca 300 rokov zhoršoval zdravotný stav najmä detskej populácie, prejavujúci sa najčastejšie skorbutom či rachitídou.

Ukazuje sa, že to spôsobil nedostatočný prístup čerstvých a kvalitných potra-

vín. Z toho dôvodu sa výskum zaoberal aj príčinami ich predpokladanej nerovnomernej distribúcie v týchto pomerne bohatých pravekých komunitách. Príspevok vzbudil pozitívny ohlas medzi prítomnou odbornou verejnosťou a autori plánujú v tejto výskumnej problematike naďalej pokračovať.

Mgr. Martin Bača, PhD.,
Katedra archeológie FiF UK

Nové logo FSEV UK: vitajte v našich kruhoch

Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave (FSEV UK), najmladšia fakulta najstaršej slovenskej univerzity, sa od 1. septembra 2018 pýši novým logom. Jeho svieži vzhľad dodáva fakulte nový rozmer a veríme, že sprijemní zamestnancom, ako aj študentom pôsobenie v tejto inštitúcii.

Nápad na zmenu loga priniesla dekan-ka fakulty doc. JUDr. PhDr. Lucia Mokrá, PhD.: „Z hľadiska komunikácie navonok v súčasnom svete považujeme za podstatné, aby sa dobré meno a kvalitné výsledky spájali aj s vizuálom, ktorý je uchopiteľný, ľahko zapamätateľný a má v sebe príbeh. To pôvodný znak nemal a žiadna z jeho súčastí sa nespájala s fakultou, jej výstupmi či jednotlivými ústavmi.“

Fakulte sa od jej založenia v roku 2002 podarilo získať v hodnotení Akademickkej rankingovej a ratingovej agentúry (ARRA) v oblasti ostatných spoločenských vied najvyššie umiestnenie, a to už päť rokov po sebe. V júni 2018 sa v prieskume pracovného portálu Profesia.sk, týkajúceho sa uplatnenia absolventov na trhu práce, umiestnila v prvej dvadsiatke fakúlt a uspela tak v konkurencii populárnych technických a informatických odborov. Výsledky práce svojich výskumníkov a študentov sa snaží prezentovať aj širokej verejnosti.

„Nikto nepochybuje o tom, že veda a jej výsledky sú určené pre ľudí. Veríme, že je aj našou zodpovednosťou prinášať širokej verejnosti informácie, ktoré sú zmysluplné a zrozumiteľné. Naše sily a energiu preto radi venujeme aj popularizácii vedy,“ hovorí dekan-ka Lucia Mokrá. V zmysle tejto snahy fakulta pripravuje v novom akademickom roku mnoho zaujímavých podujatí nielen pre akademickú obec, ale aj širokú verejnosť. Medzi ne patrí napríklad Model ASEM Bratislava Spin-off 2018, TEDxUniverzita-Komenského, konferencia Žijem vedu na-živo a pod.

Prezentácia fakulty a jej pracovísk počas národných a medzinárodných podujatí bola ďalšou motiváciou na zmenu fakultného loga. Oficiálny znak využívaný do 31. augusta 2018 nereprezentoval identitu ani zameranie fakulty, navyše bol len upravenou verziou pôvodného návrhu, ktorý zakázala používať Európska únia z dôvodu podobnosti s jej logom. Jeho prevedenie bolo značne limitujúce aj pre vytváranie log fakultných ústavov, zamestnanci ani študenti sa s ním nestotožňovali, dokonca ho často neboli schopní ani identifikovať. „Je pre nás dôležité, aby sme aj medzi študentmi a kolegami postupne vybudovali pocit dôvery a príslušnosti. Stavíme na otvorenosti a kreujeme podnetné a zároveň inšpiratívne prostredie pre všetkých na FSEV UK,“ hovorí dekan-ka fakulty.

ÚSTAV
VEREJNEJ
POLITIKY
FSEV UK

ÚSTAV
APLIKOVANEJ
PSYCHOLÓGIE
FSEV UK

ÚSTAV
EKONÓMIE
FSEV UK

ÚSTAV
EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ
A MEDZINÁRODNÝCH
VZŤAHOV FSEV UK

ÚSTAV
SOCIÁLNEJ
ANTROPOLÓGIE
FSEV UK

Hlavný prvok nového znaku – päťicu kruhov – teraz používajú v nových logách jednotlivé ústavy fakulty. Tak ako ústavy nedokážu existovať bez fakulty, ani fakulta by nemohla efektívne fungovať bez ústavov. Tento vyrovnaný vzťah prezentujú logá ústavov, ktoré sa líšia len farbou jedného z kruhov. Vychodiskom bola voľba zaužívaných farieb, ktoré medzinárodné univerzity používajú na odlišenie talárov či akademických insígnií rôznych odborov. Farbou psychológie býva zlatá, ekonómia má medenú, antropológia citrónovožltú, verejná politika páviu modrú a pri ústave európskych štúdií a medzinárodných vzťahov sme zvolili purpurovú, tradične spájanú s odborními práva.

Nový fakultný znak, tvorený piatimi kruhmi, reprezentuje súdržnosť, rovnosť a harmóniu. Ako reprezentácia mladej a dynamickej fakulty je tiež odkazom na nekonečno, kreativitu a potenciál, ktorý FSEV UK rozhodne má a potvrdzuje aj v objektívnych meradlách. Jeho prevedenie zároveň rešpektuje vizuálnu identitu Univerzity Komenského a využíva pridelenú fakultnú modrú farbu.

„Spolu s kolegami tiež pracujeme na prezentácii fakulty uchádzačom o štúdium. Okrem toho naďalej pokračujeme v nadväzovaní kontaktov s podnikateľskou praxou, štátnymi inštitúciami a medzinárodnými konzorciami. Nový znak prispieva k viditeľnosti a vytvára základ pre branding fakulty. Snažíme sa šíriť dobré meno a kvalitu inštitúcie v médiách a dokázať verejnosti, že za kvalitným štúdiom netreba utekať za hranice. Výsledky našich výskumov sa reálne dostávajú do spoločenskej praxe,“ dodáva dekan-ka Lucia Mokrá.

Autorom znaku fakulty je Mgr. art. Juraj Blaško, ArtD., ktorý pôsobí na Katedre vizuálnej komunikácie Vysokiej školy výtvarných umení v Bratislave. Je spoluautorom vizuálnej identity Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, ako autor či spoluautor sa podieľal na výstavných projektoch v Slovenskej národnej galérii, Slovenskom národnom múzeu, Múzeu mesta Bratislavy i v Slovenskom centre dizajnu. V roku 2013 získal Cenu poroty Národnej ceny za dizajn za projekt Jednotná vizuálna identita štátnej správy v SR. Pôsobí tiež v Únii grafických dizajnérov Slovenska.

Mgr. Martina Mášiková, FSEV UK

TEDx prvýkrát na Univerzite Komenského

Príďte to zažiť!

Dňa 18. novembra 2018 sa v priestoroch Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave (FSEV UK) uskutoční po prvýkrát konferencia TEDxUniverzitaKomenského.

Predstavte si deň plný skvelých ľudí, ktorí svojím príbehom dokážu inšpirovať. Ich myšlienky a nápady prinášajú možnosti, ktoré vám predtým ani nenapadli. Úderné pätnásťminútové príspevky v sebe nesú myšlienku alebo odkaz, ktorým rečník neupozorňuje len na svoj úspech alebo šikovnosť. Ponúka nám jedinečnú príležitosť zamyslieť sa.

TED je medzinárodná komunita otvorená pre všetkých, ktorí hľadajú hlbšie pochopenie sveta. Jej zakladatelia veria, že sila zaujímavých myšlienok dokáže zmeniť názory, povahy ľudí a nakoniec aj svet k lepšiemu. Prvá TED konferencia v roku 1984 spojila oblasť technológií, zábavy a dizajnu. Dnes sa TED konferencie konajú vo viac než sto jazykoch a zahŕňajú široké spektrum tém – od vedeckých cez ekonomické až po globálne.

Konferencie TEDx fungujú ako samostatné podujatia, ktorých cieľom je podporiť a rozšíriť komunitu TED. A práve tento formát privítame aj na pôde našej univerzity – na FSEV UK na Mlynských luhoch 4 sa 18. novembra 2018 bude konať prvý TEDxUniverzitaKomenského.

TEDx UniverzitaKomenského
x = independently organized TED event

V duchu motta „myšlienky hodné šírenia“ plánujeme podujatie, ktoré umožní ľuďom stretnúť a zamyslieť sa. My, študenti UK, chceme priviesť na akademickú pôdu zaujímavých rečníkov s nápadmi a inšpiráciami. Chceme vytvoriť príjemnú atmosféru a dopriať svojim rovesníkom, ale i starším kolegom a vyučujúcim plnohodnotný zážitok z prednášok, podnetné diskusie, príležitosti nadviazať nové vzťahy, ale i získať cenné skúsenosti.

Prvý ročník podujatia sa bude niesť v znamení hesla *Na ceste*. Privítame medzi nami niekoľko výnimočných ľudí z oblasti vedy, rodovej rovnosti, techniky, marketingu, umenia a športu. Vystúpi napríklad Ľubica Rozborová, ktorá priblíži témy súvisiace s rodovou rovnosťou a násilím na ženách. Psychológ, ale i dobrodruh Aleš Neusar predstaví svoje postrehy o živote, ku ktorým ho priviedol jeho skvelý pozorovací talent v kombinácii so schopnosťou vystihnúť podstatu. Adriána Kušická, ktorá sa venuje predaju, obchodu a marketingu vína, nás zavedie do problematiky pravej výroby biovína z Veľkého Krtíša. Na webovej stránke www.tedxuniverzitakomenskeho.sk, ako aj na facebooku budeme postupne odhaľovať mená a témy ďalších inšpiratívnych prednášajúcich. V čase medzi jednotlivými blokmi nás okrem chutného občerstvenia čakajú podnetné diskusie a interaktívne aktivity, ktoré nám pomôžu prekrviť mozog a zároveň si užiť skvelú zábavu.

Kapacita podujatia je obmedzená na sto miest, lístky je možné kúpiť na vyššie uvedenej webovej stránke.

Mgr. Nikola Vorelová,
doktorandka FSEV UK

Októbrová ponuka vzdelávacích programov v CĎV UK

Po horúcom lete vám Centrum ďalšieho vzdelávania UK (CĎV UK) opäť dáva do pozornosti aktuálnu ponuku svojich vzdelávacích programov, na ktoré sa zamestnanci UK môžu prihlásiť s 10 % zľavou.

Semináre – osobnostný rozvoj:

- Vnútna motivácia a sebakoučing:
1. 10. 2018 (16.00 – 19.30 hod.)
- Spoločenský, biznis protokol a základy diplomatického protokolu:
3. – 4. 10. 2018 (15.00 – 19.30 hod.)
- Efektívne riešenie konfliktov:
8. – 9. 10. 2018 (16.00 – 19.30 hod.)
- Time manažment:
11. 10. 2018 (16.00 – 19.30 hod.)
- Asertívna komunikácia na každý deň:
18. 10. 2018 (8.30 – 17.00 hod.)
- Zvýšenie osobnej prosperity:
24. 10. 2018 (16.00 – 19.30 hod.)
- Reč tela vo svete biznisu:
25. 10. 2018 (16.00 – 19.30 hod.)
- Projektový manažment:
29. – 30. 10. 2018 (8.30 – 15.30 hod.)
- Efektívne riešenie konfliktov:
23. 10. 2018 (8.30 – 15.30 hod.)
- Odbúranie vnútorných bariér:
26. 10. 2018 (16.00 – 19.30 hod.)

Nemčina:

- Pokračuj s nemčinou!
1. – 26. 10. 2018 (64 vyuč. hodín)
- Začni konečne s nemčinou!
1. – 26. 10. 2018 (64 vyuč. hodín)

Angličtina:

- Začni konečne s angličtinou!
1. – 26. 10. 2018 (64 vyuč. hodín)
- Pokračuj s angličtinou!
1. – 26. 10. 2018 (64 vyuč. hodín)
- Ranný program všeobecnej angličtiny:
8. 10. – 23. 2. 2018 (60 vyuč. hodín)
- Večerný program všeobecnej angličtiny:
8. 10. – 23. 2. 2018 (60 vyuč. hodín)

Mediácia:

- Mediátor – 200-hodinový akreditovaný program: začiatok 5. 10. 2018

Prihlásenie na kurz funguje elektronicky – stačí vyplniť prihlášku, ktorú nájdete pri každom programe na našej webovej stránke (www.cdv.uniba.sk/vzdelavanie-pre-verejnost/vzdelavanie), kde sa dozviete viac aj o celej našej ponuke vzdelávania i aktuálnych termínoch konania jednotlivých kurzov. Informácie ponúka aj naša facebooková fanpage: www.facebook.com/pg/cdvuk/events. V prípade otázok kontaktujte zodpovedného manažéra vzdelávania uvedeného pri danom vzdelávacom programe.

Veríme, že vás naša ponuka vzdelávania oslovila, a tešíme sa na stretnutie s vami.

Mgr. Tatiana Ilavská, PhD.,
manažérka marketingu CĎV UK

Z Bratislavy na Maurícius

Doktorand FSEV UK skúma extrémne náboženské rituály

Sociálny antropológ **Peter Maňo**, doktorand Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave (FSEV UK) a Filozofickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne (FF MU), viac než dva roky skúmal extrémne náboženské rituály na ostrove Maurícius v Indickom oceáne. Okrem toho študoval aj na univerzitách v Londýne, Belfaste či Connecticute. V rozhovore nám priblížil podstatu antropológického výskumu, možnosti predchádzania intolerancii, ale aj svoje skúsenosti so štúdiom a výskumom v zahraničí.

Sociálna antropológia na Slovensku zrejme nepatrí medzi najznámejšie disciplíny. Čo si máme pod touto vednou oblasťou predstaviť?

Antropológia sa zaraďuje súčasne medzi humanitné a sociálne vedy, čo ju robí do istej miery výnimočnou a pomerne širokou disciplínou. V centre jej záujmu je človek, jeho evolúcia a kultúra. Antropológa zaujímajú kultúrne rozdiely a podobnosti medzi rôznymi skupinami a spoločnosťami, ako aj to, čo robí tú-ktorú kultúru výnimočnou alebo jedinečnou. Hlavnou metódou zbierania dát je dlhodobý terénny výskum, v prostredí pre výskumníka zväčša neznámom, na základe ktorého sa antropológ stáva kultúrnym expertom danej lokality. K najčastejším formám zberu dát patria zúčastnené pozorovanie a interview, ktoré tvoria základ etnografickej metódy. Okrem sociálnej antropológie však netreba opomíňať ani evolučnú a kognitívnu antropológiu, ktoré sa zaoberajú výskumom ľudských psychologických a kultúrnych univerzálií a ľudskou evolúciou. V americkej akadémii napokon pod antropológiu spadajú aj archeológia, lingvistika a biologická antropológia.

Prečo ste si pre svoj výskum zvolili práve Maurícius?

Maurícius som si pôvodne nezvolil sám, ale dostal som sa k nemu cez účasť na jednej výskumnej expedícii v roku 2013. Vtedy som sa zoznámil so svojim budúcim exter-

ným školiteľom a súčasným dobrým priateľom Dimitrisom Xygalatasom, ktorý bol vedúcim expedície a ktorý si zvolil Maurícius ako miesto pre výskum extrémnych rituálov – ich evolučných funkcií a vplyvov na zdravie. Od tohto momentu som sa – či už ako súčasť tímu Levyna (Laboratórium pre experimentálny výskum náboženstva pri Ústave religionistiky na FF MU), kde dodnes pôsobím, alebo individuálne – na ostrov pravidelne vracal a ten sa tak stal aj mojim vlastným výskumným terénom.

V čom je zaujímavý náboženský život v tejto krajine?

Maurícius je jednou z nábožensky najrozmanitejších krajín na svete. Nájdete tu kresťanov, moslimov, hinduistov a budhistov – a v rámci každej z týchto hlavných denominácií existuje ešte mnoho rôznych škôl a odnoží. Pomerne unikátne je to, že príslušníci týchto skupín sú izolovaní na priestore menšom ako Bratislavský kraj. Výsledkom tejto mozaiky je skutočnosť, že na veľmi malom priestore neustále prebiehajú nejaké náboženské festivaly, ceremónie a rituály, na ktorých sa väčšina obyvateľstva aktívne zúčastňuje. V konečnom dôsledku je tak Maurícius nábožensky veľmi tolerantnou krajinou, s vysokou mierou synkretizmu a náboženského vzdelania presahujúceho hranice vlastnej viery.

Dnes pomerne často počúvame o náboženskom extrémizme. Existuje aj na Mau-

ríciu napätie medzi jednotlivými náboženskými skupinami?

Istá miera napätia je prítomná, je však viazaná skôr na etnicitu ako na náboženstvo (hoci obe do veľkej miery korelujú). Miestny volebný systém zatiaľ udržiava status quo, ktorý zabezpečuje pomerne prerozdelenie politických síl na základe skupinovej a de facto náboženskej príslušnosti, no s novou generáciou sa aj toto mení. Napätie je však skôr latentné a neformálne. Oficiálna politika a rétorika štátu odráža heslo „unity in diversity“.

Počas svojho pobytu ste žili niekoľko mesiacov v hinduistickej rodine. Čo vám dala táto skúsenosť?

V prvom rade som spoznal úžasných ľudí, ktorí ma prijali za člena svojej rodiny a boli vo všetkom mimoriadne ochotní a nápomocní, za čo som im nesmierne vďačný. V rodine som sa naučil miestnemu jazyku – francúzskej kreolčine, čo mi uľahčilo výskum a umožnilo lepšie sa ponoriť do maurícijskej kultúry. V neposlednom rade som sa mohol vďaka svojim „príbuzným“ zúčastňovať diania v obci a v širšom okolí a byť tak prítomný na mnohých spoločenských a náboženských udalostiach, ku ktorým som mal – sľaby člen miestnej rodiny – jedinečný prístup. Práve posledný aspekt je pre antropológa veľmi dôležitý a je kľúčom k dobrej etnografii – stať sa členom spoločenstva a pochopiť zmysľanie jeho členov.

Váš výskum sa zameriava na extrémne ri-

tuály. Ako takéto rituály vyzerajú a čo je ich cieľom?

Ako príklad môžem uviesť tamilský rituál Kavadi, ktorý je oslavou porážky démonických síl hlavným bohom tamilského panteónu Muruganom. Popri niekoľkotýždňových prípravách na festival, zahŕňajúcich pôst, abstinenciu od alkoholu a sexu alebo kúpania sa v studenej vode, predstavuje najväčšiu výzvu samotná procesia v deň hlavnej ceremónie. Účastníci nesú na ramenách ťažké bremená – až do 50 kg. Po poľudňajšom rozpálenom asfalte maurícijského leta musia niekoľko hodín šliapať k chrámu na úpätí kopca, na ktorého dosiahnutie musia zdolať vyše 200 schodov. Iba potom môžu vykonať hlavnú obeť božstvu. Okrem toho majú telo poprepichované ihlicami, niekedy až 600 kusmi, hákami a kopkami. Tí najodvážnejší ťahajú povozy pripnuté ku koži veľkými hákami a kráčajú v ihlicových sandáloch. Mnohí podstupujú tieto útrapy výmenou za prísľub prílepkovania si v živote alebo z vďaka božstvu za poskytnutú pomoc. Nas okrem toho zaujímajú aj vysvetlenie evolučnej funkcie takéhoto správania.

Mohli by ste nám konkrétnejšie opísať priebeh vášho terénneho výskumu?

Najväčšiu časť svojho pobytu v teréne som strávil v obci La Gaulette na juhozápadnom pobreží Maurícia. Zameriaval som sa tu najmä na budovanie sociálnych sietí a kontaktov medzi miestnymi a aj na univerzite, učenie sa jazyka, sledovanie spoločenského a politického diania a štúdium maurícijskej histórie a etnografie. Tieto poznatky a zručnosti ako tímový antropológ využívam pri výskumných expedíciách s kolegami a spolupracovníkmi, ktoré sa odohrávajú v rôznych častiach ostrova. Mojou zodpovednosťou pri spoločných pobytoch je najmä príprava terénu, manažovanie výskumného tímu a lokálnych asistentov, zber dát a designovanie štúdií, ako aj organizácia medzinárodných antropologických letných škôl.

V roku 2018 ste sa zapojili do podujatia Falling Walls Lab Slovakia, kde ste sa snažili „zboriť múry“ intolerancie. Je toto cieľom vášho výskumného úsilia?

Nie je to hlavným cieľom, avšak vďaka pobytu v teréne, meniacej sa spoločenskej atmosfére a práci s dátami si stále viac uvedomujem dôležitosť tejto témy, ako aj potenciál, ktorý mám nadobudnutými poznatkami k dispozícii. Príklad Maurícia ukazuje, že mierové spolunažívanie rôznych kultúr na malom priestore je možné. Samozrejme, tento model sa nedá automaticky preniesť do nového kontextu, navyše aj tento model má svoje limity. Myslím si však, že je prospešné opísať, pochopiť a vysvetliť tie prvky, ktoré fungujú, ako i to, prečo fungujú, a snažiť sa tieto poznatky nejakou zúročiť aj v našom domácom prostredí. Postupujúca globalizácia, klimatické zmeny a technologický pokrok so sebou nevyhnutne budú prinášať nové a nové výzvy plynúce z rastúceho medzikultúrneho kontaktu a náboženského pluralizmu. Nemusíme však ne-

vyhnutne čakať na budúcnosť. Na Slovensku máme historicky danú náboženskú aj kultúrnu diverzitu, s ktorou sa dodnes nevieme vysporiadať. Príklad Maurícia ukazuje možné postupy, ako na to. Medziiným by som vyzdvihol najmä častý medziľudský kontakt, spoločné prežívanie kolektívnych udalostí a vzdelávací systém podporujúci učenie sa o spolupobčanoch z iných kultúr. Toto všetko prispieva k inkluzívnej identite a pocitu spolupatričnosti.

Dajú sa výsledky vášho výskumu uplatniť aj na Slovensku?

Keďže sa v našich výskumoch zameriavame predovšetkým na univerzálne mechanizmy ľudskej mysle a konania, ktoré sú výsledkom evolúcie nášho druhu *Homo sapiens*, predpokladáme, že do istej miery sa naše výsledky dajú zovšeobecniť na celý ľudský druh. Keďže skupinové rituály a istú formu náboženstva nájdeme v každej ľudskej spoločnosti bez výnimky, ako príklad uvediem výsledky spomínaného výskumu rituálu Kavadi. Zistili sme, že mladí – väčšinou slobodní – muži s nižším statusom idú do najväčšieho extrému, teda do najväčšej rituálnej intenzity. Majú najviac pirsingov, najťažšie a najväčšie bremená, podstupujú najdlhšie prípravy na rituál. Táto demografická skupina sa takýmto správaním vyznačuje vo všetkých kultúrach, často aj mimo rituálneho kontextu. Toto sú teda trendy, ktoré by sme v inom kontexte s vysokou pravdepodobnosťou pozorovali aj na Slovensku. Túžba zvýšiť si sociálny status je jedným z najsilnejších psychologických motivátorov u primátov, vrátane ľudí, lebo má pomerne priamu súvislosť s prežitím a reprodukciou, teda motormi evolúcie. V prípade silne stratifikovanej spoločnosti alebo spoločnosti s nízkou sociálnou mobilitou sa teda dá očakávať, že marginalizovaní jedinci sa budú snažiť nejakým spôsobom zlepšiť si svoju pozíciu a vytvorí si systém, ktorý im to umožní. Kým v prípade Maurícia môže takejto úlohe poslužiť rituál Kavadi, v prípade Slovenska to môže byť napríklad organizácia, ktorá svojich mladých mužských členov vyzbrojí, ponúkne im výcvik v lesoch a dá ich životu nový zmysel. Tu sa však už pohybujem len v rovine špekulácie, lebo nie som odborník na slovenské spoločenské organizácie. Preto je dôležité prepá-

jať rovinu univerzálnych vysvetlení s dôkladnou znalosťou kontextu a terénu. Práve v tom spočíva čaro antropológie – v jej schopnosti prepojiť tieto dve roviny, nájsť limity ponúkaných vysvetlení a posúvať tak poznanie ďalej.

Ste doktorandom na FSEV UK, no pôsobili ste aj na viacerých zahraničných univerzitách. Ako by ste v tomto kontexte zhodnotili štúdium na UK?

FSEV UK patrí v rámci sociálnych vied na Slovensku k špičke. Aj vďaka tejto fakulte som mal možnosť stráviť nejaký čas na univerzitách v zahraničí, za čo som jej vďačný. Na našej fakulte si cením, že kladie dôraz na výučbu v angličtine, motivuje študentov, aby sa aktivizovali a spoločensky realizovali, a vytvára atmosféru akademickej spolupatričnosti a porozumenia. Na druhej strane si treba uvedomiť, kde sa v svetových rebríčkoch kvality univerzít umiestňuje UK. Žiaľ, tento rozdiel som v zahraničí markantne pocítil – či už v Londýne, Belfaste, alebo v Connec-ticute. Kvalita výučby, možnosti vedeckého skúmania, rozvinutosť študentských odborov, podpora športového výžitia, dostupné finančné prostriedky, ako aj úroveň komunikácie medzi rôznymi aktérmi sú pre nás zatiaľ nenaplnenými ideálmi, ani nehovoriac už o našom povestnom slovenskom rodinkárstve a takmer až socialistickom uctievaní priemeru. Viem, že nehovorím nič nové, no keď človek na vlastnej koži pocíti, že to ide aj inak, pri každom návrate domov sa dostaví veľmi silný „reverse culture shock“. Popri všetkých systémových a personálnych problémoch, ktoré naša univerzita a vzdelávanie majú, ma však naplnia istou nádejou momentálne spoločenské vzopätie, ktoré naštartovalo množstvo dobrých iniciatív a platforiem, ktoré sa usilujú o pozitívnu zmenu. Sám som využil možnosť stať sa členom platformy Žijem vedu, ktorá sa snaží o rozvinutie diskusie o úrovni vedy na Slovensku s nádejou v jej postupné zlepšovanie. Týmto by som chcel všetkých čitateľov srdečne pozvať na konferenciu Žijem vedu naživo, ktorá sa uskutoční 21. decembra 2018 v priestoroch FSEV UK.

Martin Kováč
Foto: Archív P. Maňa

Už šestnásťte leto v znamení Detskej Univerzity Komenského

Dňa 4. júla 2018 otvorila Univerzita Komenského v Bratislave (UK) v spolupráci s Divadlom Aréna ďalší – už šestnásť – ročník Detskej Univerzity Komenského (DUK). Na detskú letnú školu, ktorej história siaha do roku 2003, sa tento rok prihlásilo spolu 345 detí vo veku 9 – 14 rokov. Malí študenti si aj počas týchto prázdnin mohli vypočuť prednášky v podaní špičkových odborníkov zo Slovenska i zahraničia, pričom zaujímavým témam opäť úspešne sekundovala pestrá ponuka sprievodných podujatí a workshopov, napr. tvorivé dielne v spolupráci so Slovenskou národnou galériou, Slovenským národným múzeom a Slovenskou filharmóniou, škola v prírode na Planinke, tanečný workshop s Miňom Kerešom, exkurzia do závodu Volkswagen Slovakia, Energolandu v Mochovciach a televízie TA3 či populárna parlamentná hodina otázok s poslancami NR SR.

Deti počas slávnostnej imatrikulácie v Aule UK privítal na pôde najväčšej a najstaršej slovenskej univerzity jej rektor prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., ktorý malých študentov povzbudil k zvedavosti. „Albert Einstein hovoril, že je dôležité neprestať sa pýtať,“ povedal. „Tešíme sa a sme hrdí, že k zdrojom vedomostí a informácií, akými sú v súčasnosti internet, sociálne siete ako Facebook, Instagram, Twitter alebo YouTube, sa na Slovensku pridala aj značka DUK,“ dodal rektor UK.

Riaditeľ Divadla Aréna Mgr. art. Juraj Kukura zagrataloval deťom k dobrému rozhodnutiu, pretože v septembri budú v škole

o krok vpred. „Keď spomíname toho Einsteina, tak môj syn, ktorý je na Oxforde, hovorí, že Einstein má pravdu len dovtedy, kým mu nedokážeme, že ju nemá,“ dodal riaditeľ s úsmevom.

„Vzdelanie je to jediné, čo vám nikto nevezme,“ prihovorela sa deťom štátna tajomníčka Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR Mgr. Oľga Nachtmanová, PhD. „Pre mladého človeka je kontakt s osobnosťami verejného, vedeckého, spoločenského, kultúrneho, politického života viac ako potrebný, obzvlášť vtedy, keď spoločnosť prežíva krízu hodnôt z osobnost-

ných vzorov,“ vyzdvihla štátna tajomníčka ďalšie výhody formátu DUK.

„Keď vidím pred sebou vás, milí študenti, ktorí ste sa z vlastného presvedčenia a na základe vlastnej vnútornej motivácie rozhodli stráviť čas prázdnin učením a poznávaním, nemám strach o budúcnosť našej krajiny, lebo tou ste vy. Verím, že z vás, aktívnych a poznania chtivých mladých ľudí, vyrastú zodpovední a angažovaní dospelí, ktorí budú prospešní pre celú našu spoločnosť,“ povedala na otvorení 16. ročníka DUK podpredsedníčka Bratislavského samosprávneho kraja PhDr. Alžbeta Ožvaldová.

Prečo musíme chrániť myšlienku a odkaz 68. a 89. roku?

Po imatrikulácii ako prvý deťom tento rok prednášal poslanec Európskeho parlamentu JUDr. Eduard Kukan. Upozornil na tzv. osudové osmičky v našich dejinách, najmä

na roky 1948 a 1968, ako i na rok 1989, ktoré priniesli významné zmeny (v pozitívnom i negatívnom zmysle), zásadne ovplyvňujúce ďalší vývoj v našej krajine.

Hoci si Eduard Kukan rok 1968 spája so zvukom tankov, deti upokojil, že súčasné usporiadanie sveta zaručuje, že niečo podobné ako v tom roku dnes už nezažijeme. Rok 1989 mu znie ako zvuk štrngania kľúčmi, ktorý symbolizoval volanie po slobode. Malým študentom priblížil život pred nežnou revolúciou. Povedal, že na rozdiel od dnešnej internetovej doby boli vtedy prioritným zdrojom

informácií tlačene noviny. Výber literatúry bol obmedzený a prísne cenzurovaný. Počas voľieb nemali ľudia možnosť výberu z toľkých strán ako dnes. Organizovanie demonštrácií bolo nemysliteľné. „Stávalo sa, že ľudia okolo vás zmizli a nikdy ste sa nedozvedeli kam,“ uviedol prednášajúci.

V prednáške zdôraznil najmä fakt, že slobodný svet, v ktorom dnes žijeme, nie je samozrejmosťou. „Sú ľudia, ktorí neveria, že žijeme slobodne, a hlásajú, že svet je ovládaný rôznymi spolkami a záujmovými skupinami. Sú to poplašné správy, ktoré sú veľmi nebezpečné a nemali by sme im veriť,“ upozornil malých študentov.

Deti po prednáške zaujímalo napríklad to, či by sa chcel europoslanec povoziť na tanku, ako by to dnes vyzeralo, keby nebolo došlo k spomínaným politickým zmenám, alebo chceli vedieť, ako sa mu pracovalo v diplomacii pred rokom 1989.

Prečo môžu policajti nasadzovať putá?

Dňa 18. júla 2018 patrili dosky Divadla Aréna a pozornosť detských zvedavcov usadených v hľadisku prof. JUDr. Lucii Kurilovskej, PhD., rektorky Akadémie Policajného zboru v Bratislave, ktorá pôsobí aj na Právnickej fakulte UK. Malých poslucháčov zasmätila do špecifik policajnej práce.

Azda každý z nás sa v detstve túžil stať policajtom. Prof. Kurilovská preto hneď v úvode prednášky prípadným záujemcom z radov poslucháčov DUK vysvetlila, kto na túto prácu môže aspirovať. Upozornila najmä na náročné fyzické a psychologické testy, ale aj na ďalšie podmienky, ktoré musí úspešný kandidát spĺňať. „Nároky sú čím ďalej tým vyššie,“ upozornila.

„A prečo môžu policajti nasadzovať putá? Lebo im to ukladá a umožňuje zákon,“ ozrejmila. Akými kompetenciami zo zákona policajti ešte disponujú? Ako prof. Kurilovská uviedla, úlohy, povinnosti, oprávnenia a prostriedky polície bližšie špecifikuje zákon NR SR o Policajnom zbore, pričom správanie a činnosť profesie policajta ustanovením základných pravidiel reguluje aj Etický kódex príslušníka Policajného zboru. Činnosť polície pritom kontroluje Národná rada SR a vláda. Vysvetlila tiež, že príslušníci polície majú v demokratickej spoločnosti osobitné postavenie, keďže im štát dáva právomoc v prípade potreby použiť silu. „Ak chce policajt zabrániť protiprávnemu konaniu, môže použiť hmaty, chvaty, údery a kopy. V iných prípadoch

aj strelnú zbraň,“ uviedla konkrétne príklady. Ak je policajt svedkom trestného konania, podozrivú osobu môže zatknúť alebo zadržať. Príslušníci polície totiž musia nielen rešpektovať, ale aj aktívne chrániť ľudské práva. Deti sa dozvedeli aj to, že v prípade potreby môže zadržať podozrivú osobu ktokoľvek, neskôr ju však, samozrejme, musí vydať policajtom. Policajti môžu osobu, ktorá je obvinená zo spáchania trestného činu, zadržiavať až 48 hodín. V prípade terorizmu je to 96 hodín.

Prekvapením na záver bola reálna simulácia situácie, ako policajti zasahujú v praxi. Účastníkmi simulácie boli malí poslucháči DUK a nad správnosťou ich konania dohliadal príslušník Policajného zboru.

Prečo aj grafity môžu byť kultúrnymi pamiatkami?

„Kto z vás si niekedy do lavice vyryl nejaký obrázok alebo nápis?“ tak znela úvodná otázka doc. PhDr. Juraja Šedivého, PhD., z Filozofickej fakulty UK, ktorý 25. júla 2018 malým študentom v Divadle Aréna prednášal o grafitoch. Asi nikoho neprekvapí, že sa zdvihli všetky ruky. Následne prednášajúci deti vyzval, aby si tipli, ako ďaleko do minulosti siaha história grafitov. Povedali by ste, že to je už 2000 rokov a že grafity v latinke sú rovnako staré ako najstaršie doklady nášho písma?

V úvode prednášky deťom vysvetlil pojem *grafito/grafity*. Ďalej zaradil grafity medzi nadradenú kategóriu historických nápisov a vysvetlil vzájomné súvislosti. Malí študenti na vlastné oči videli, že historické nápisy sa vyskytovali napríklad na kovoch (minciach, krstiteľniciach, dvierkach a pod.), na ste-

nách, kameni či na dreve. Vznikali tesaním, tepaním, ukladáním malých kúskov vedľa seba (mozaika), maľovaním či nanášaním iných materiálov.

Na území Slovenska sa historické nápisy datujú už od obdobia Keltov a na minciach zo Slovenska sa najčastejšie objavovali mená dôležitých hodnostárov: Coisa, Devil či azda známejšie meno Biateg. Po piatich storočiach nadvlády Keltov vystriedalo rímske obdobie, typické skratkovitými nápismi, ako napr. „SACR“ (z lat. *sacrum* = „svätyňa“). Doc. Šedivý svojím výkladom a autentickými ukážkami uviedol malých poslucháčov aj do tajov dekodovania dobových skratkovitých nápisov. Je zaujímavé, že medzi najstaršie grafity zo starovekých čias na našom území patrí reklamný nápis na keramickej amfore na olivový olej, ktorý

hovoril o „výborných čiernych olivách“.

V 15. storočí už podľa doc. Šedivého môžeme hovoriť o grafitoch, ktoré spritomňujú konkrétneho človeka – „writera“, teda tvorcu grafitov, ktorými sa zasnávuje vytvorené dielo Bohu, príp. mohli zachytávať aj dôležité životné udalosti. V ranom novoveku prezentácií jednotlivcov prostredníctvom grafitov pribúda – len na exteriéri katedrály v Spišskej Kapitule sa našli desiatky „tagov“ (teda podpisov „writerov“) zo 16. až 18. storočia.

Doc. Juraj Šedivý po prednáške zodpovedal dychtivé otázky študentov týkajúce sa hlavne terénneho výskumu, keďže svoj výklad doplnil často vlastným výskumným obrazovým materiálom, a podnietil malých poslucháčov uvažovať, kedy sú „grafitáci“ vandalmi a kedy umelcami.

Prečo $2 + 2$ je 5?

Séria zaujímavých prednášok 16. ročníka DUK úspešne pokračovala aj 1. augusta 2018 – mali študenti si počas piatej prázdninovej stredy v priestoroch Divadla Aréna so záujmom vypočuli prof. RNDr. Daniela Ševčoviča, DrSc., z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK, ktorý zvedavých detských poslucháčov uviedol do pomykova už samotným názvom prednášky. Už jej podtitulom – „Alebo kde by matematici nemali robiť chyby?“ – však uviedol veci na pravú mieru. Študentom objasnil, že pokiaľ si matematik nedá dostatočne pozor, skutočne môže dospieť k tvrdeniu, ktoré je zjavne neplatné.

„Už od 16. storočia sa rovnica $2 + 2 = 4$ používala ako príklad zjavnej pravdy, o ktorej nemusíme pochybovať,“ uviedol. Prispeli

k tomu aj matematikmi formulované axiomy, t. j. základné pravdivé vety platné bez dôkazov. K nim patrí napríklad aj zadefinovanie prázdnej množiny a následné vybudovanie pojmu prirodzeného čísla a operácie ich sčítovania, s ktorými v 19. storočí prišli matematici Richard Dedekind a Giuseppe Peano, čím položili vedecké základy aritmetiky.

Ako teda môže niekto tvrdiť, že $2 + 2 = 5$? „Treba si dať pozor na to, aby sme s pojmami pracovali korektne,“ upozornil. Problém môže nastať pri práci s nekonečnými veličinami alebo s nekonečnými súčtami. Treba totiž rešpektovať podmienky, identifikované v 19. storočí matematikmi Bernhardom Riemannom a Augustinom L. Cauchym, za ktorých možno sčítať korektným spôsobom nekonečné rady. Inak totiž môžeme dospieť

k viacerým nezmyslom. Kam až môže viesť nesprávne použitie matematických úprav, prof. Ševčovič demonštroval na niekoľkých konkrétnych príkladoch.

„Matematika je rigorózna vedná disciplína, v ktorej sa nedajú súčasne dokázať dve protirečiacie si tvrdenia. Ako povedal Aristoteles: príslušné tvrdenie je buď pravdivé, alebo nepravdivé – neexistuje žiadna tretia možnosť,“ dodal na záver prednášky prof. Ševčovič.

V diskusii po prednáške zaznela aj otázka týkajúca sa gigantických čísel, kam patrí aj číslo 10^{100} , tzv. googol, ktorým sa pri vymýšľaní názvu dnes už svetoznámej spoločnosti inšpirovali jej zakladatelia Larry Page a Sergey Brin. Mali študenti sa však zaujímať aj o to, či existuje menšie a väčšie nekonečno.

Prečo je šport dobrou investíciou do života?

„Telo nechť každodenní své hýbání má,“ týmto citátom J. A. Komenského začal siedmu prednášku tohtoročnej DUK prof. Mgr. Marián Vanderka, PhD., dekan Fakulty telesnej výchovy a športu UK, ktorý medzi malých študentov zavítal 15. augusta 2018. Úvod prednášky patril vysvetleniu základných pojmov, ako aj odpovedi na otázku, čo je to vlastne šport.

Ako prof. Vanderka ozrejmil, pojem šport pochádza z latinského *disportāre* („rozptyľovať sa, baviť sa“) a zo staroanglického *disport* („zábava, rozptýlenie“). Odvolal sa aj na Európsku chartu o športe z roku 1992, definujúcu šport ako fenomén, ktorý zahŕňa všetky formy pohybovej aktivity, ktorých cieľom je prostredníctvom príležitostnej alebo organizovanej činnosti preukázať zvýšenú telesnú zdatnosť a duševnú pohodu ľudí, formovať sociálne väzby alebo dosiahnuť výkon v súťažiach na všetkých úrovniach.

Prednášajúci neopomenul ani tému športovania na Slovensku. Poukázal na to, že u nás máme 107 registrovaných športov a 123 000 registrovaných športujúcich detí. „Niekomu to možno príde veľa, no oproti iným krajinám EÚ zaostávame,“ uviedol. V nadväznosti na to dodal, že preto, aby sa deti začali viac venovať športu, je dobré, aby mali svoj vzor, ktorý chcú nasledovať. „Vzory potrebujeme všetci,“ povedal. Nezabudol však dodať, že napriek tomu, aká sme malá krajina, máme veľa úspešných športovcov svetového formátu.

Záver prednášky patril pozitívnym aj negatívnym účinkom športu na naše zdravie. „Zlaté pravidlo ‚všetko s mierou‘ sa týka aj športu,“ upozornil, pričom zdôraznil, že deti by mali športovať hlavne pre zábavu. „Ak sa hýbete, zlepšuje vám to aj mozgovú kapacitu,“ uviedol ďalší benefit športových aktivít.

Prečo by sme mali spoznávať svet?

Otázku zašifrovanú v názve šiestej tohtoročnej prednášky, ktorá sa v Divadle Aréna uskutočnila 8. augusta 2018, sa odhodlali zodpovedať prof. MUDr. Vladimír Krčméry, DrSc., rektor Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, pôsobiaci aj na Lekárskej fakulte UK, a RNDr. Mgr. Milica Páleníková z jeho tropického tímu.

„Prirodzenou odpoveďou je zvedavosť. Svet chceme spoznávať, pretože chceme obohatiť seba i svoje okolie,“ povedal hneď na úvod prof. Krčméry. Zároveň však nestačí poznávať svet iba očami. „Keď ideme na detské očné, nájdeme tam i nevidiace deti. Tie mnohé veci vidia lepšie, aj keď sú nevidiace, lebo vidia srdcom,“ priblížil deťom svoju osobnú skúsenosť prednášajúci.

Spoločne s Dr. Páleníkovou následne predstavili aktivity tropického tímu, ktoré v sebe spájajú prácu lekárov a sociálnych pracovníkov v najchudobnejších krajinách sveta. Dôležitý je pritom najmä princíp solidarity. Projekt

tropického tímu kladú dôraz na kombináciu zdravotnej pomoci so vzdelávaním.

Dr. Páleníková deťom ukázala viacero zaujímavých map sveta. Zamerala sa najmä na porovnanie mapy hladu s mapou politického rizika. „Na mapách môžeme vidieť, že tam, kde sú dnes vojnové konflikty, je aj hlad,“ vysvetlila malým študentom. Prostredníctvom fotiek z Kambodže, Filipín, Haiti či Burundi názorne priblížili biedne podmienky, v akých tamojšie deti žijú.

„Vzdelávanie je jednou z najlepších investícií,“ zdôraznili viackrát obaja prednášajúci. Prof. Krčméry sa túto skutočnosť snažil deťom priblížiť aj prostredníctvom svojich úsmevných zážitkov, keď mu informácie „zachránili krk“.

Po prednáške prof. Krčméry a Dr. Páleníková odpovedali na zvedavé otázky študentov – napr. ako dlho trvá, kým sa u človeka prejaví malária, ako ľudia v rozvojových krajinách reagujú na modernú medicínu či aké motivácie ich viedli k tejto práci.

Prečo môže byť slnko aj naším nepriateľom?

Poslednú prednášku si pre malých študentov 22. augusta 2018 pripravil zahraničný hosť – prof. Dr. Vasilios Stavros z University of Warwick v Spojenom kráľovstve. Hľadal ňou odpoveď na otázku, prečo môže byť slnko aj naším nepriateľom.

Prednášku začal stručnou charakteristikou rôznych typov žiarení s dôrazom na ultrafialové žiarenie. V nadväznosti na to deťom vysvetlil, aké typy látok (tzv. chemických filtrov) v súčasnosti obsahujú opaľovacie krémy a ako tieto látky fungujú.

Hoci je slnečné žiarenie pre človeka prospešné, môže byť aj veľmi nebezpečné. Ak sa dlhšie vystavujeme slnečnému žiareniu, naše telo nás na to začne upozorňovať. Pokiaľ tieto „upozornenia“ ignorujeme, môže sa DNA v našich bunkách narušiť, čo môže z dlhodobého hľadiska viesť k takým závažným ochoreniam, akým je napr. rakovina kože.

„Chemické filtre vedia pohlcovať ultrafialové žiarenie tak, ako špongia nasáva vodu. Vo svojom výskume sa zameriavam na to, ako sa to deje. Dôležité sú všetky molekuly – voda, uhlík a kyslík – aj to, aké väzby vytvárajú, keďže ovplyvňujú, ako dobre alebo zle vie chemická látka pohlcovať ultrafialové žiarenie,“ vysvetlil prof. Stavros.

Malých poslucháčov v diskusii napr. zaujímalo, čo treba robiť, ak sa človek spáli aj napriek použitiu opaľovacieho krému, aké prípravky sú dnes najúčinnnejšie či aké alter-

nativy ochrany pred slnečným žiarením sú k dispozícii pre ľudí, ktorí majú citlivú kožu a používanie klasických krémov je pre nich nepríjemné.

255 malých absolventov

Po poslednej prednáške a ukoristení posledného podpisu do indexu si v Aule UK malí absolventi prevzali diplomy na slávnostnej promócií. Tento rok DUK úspešne absolvovalo 255 poslucháčov, čo znamená, že sa zúčastnili aspoň na piatich z ôsmich letných prednášok.

„Odnášate si nielen množstvo odpovedí na vaše zvedavé otázky, radosť z dobrodružnej a vzrušujúcej cesty poznávania a bádania, ale aj nové zážitky, kamarátstva a tiež veľa zábavy. Ak vaša túžba po poznaní, túžba vedieť viac vydrží, Univerzita Komenského je možno pre vás tým pravým

miestom pre riadne vysokoškolské štúdium, pre odpovede na vaše otázky,“ prihovril sa deťom rektor UK prof. Karol Mičieta.

Dr. Oľga Nachtmannová z ministerstva školstva ocenila šírku oblastí poznávania na DUK: „Detská univerzita poskytuje možnosť deťom nazrieť do rozličných sfér snaženia ľudského intelektu: od vedy, sveta financií cez strojárstvo, programovanie v IT sektore, energetiku, množstvo poznatkov z oblasti umenia, športu až po prácu politika. Je to pre vás veľká deviza, pretože takto môžete v sebe spoznať talent pre rozličné profesionálne zameranie. Otvorí vám to i dvere pri objavovaní ďalších vedomostí a získavaní ďalších zručností, čo sa určite prejaví pri výbere strednej a neskôr aj vysokej školy.“

Predseda Bratislavského samosprávneho kraja Mgr. Juraj Droba na promócií povedal: „Svojou aktivitou presvedčate aj nás starších, že sa o našu budúcnosť báť nemusíme. Nepochybujem o tom, že z vás vyrastú vzdelaní a aktívni ľudia, ktorí nebudú hľadať prospech iba pre seba, ale aj pre našu krajinu. A ak budete mať pätnásť, vyskúšajte si niekde pracovať – len kombináciou pracovných skúseností a akademického vzdelania získate skúsenosti potrebné pre život.“

redakcia

Cudzinci objavovali kultúrne dedičstvo v nás

Organizácia Letnej univerzity slovenského jazyka a kultúry (LU) sa za desiatky rokov svojej existencie stala už neoddeliteľnou súčasťou činnosti Jazykovej a odbornej prípravy cudzincov a krajanov Centra ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave (CĎV UK). V dňoch 1. – 20. júla 2018 sa uskutočnil už jej 28. ročník.

História LU siaha až do roku 1990. V priebehu tohto dlhého obdobia sa postupne rozšírilo spektrum študentov, ktorí sa rozhodli stráviť leto so slovenčinou. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠV-VaŠ SR) každoročne poskytuje štipendiá krajanom a maturantom študujúcim na slovenských stredných školách v Srbsku, Rumunsku, Maďarsku, Poľsku, na Ukrajine a aj v mnohých iných krajinách, kde Slováci žijú v menšine, v diaspórach alebo v komunitách. Cieľom podpory ministerstva je dlhodobou upevňovať jazykovú, kultúrnu a národnú identitu Slovákov žijúcich v zahraničí a zachovávať kultúrne dedičstvo pomocou jazykového vzdelávania. Okrem krajanov k nám tento rok zavítali zahraniční záujemcovia, ktorí sa venujú štúdiu slovenčiny z rozmanitých dôvodov, či už osobných, alebo pracovných. Osemdesiatosem študentov z dvadsiatich štyroch krajín (Ukrajina, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Španielsko, Srbsko, Chorvátsko, Rusko, Švajčiarsko, Nemecko, USA, Argentína, Japonsko, Togo, Gabon, Vietnam, Izrael atď.) sa podujalo stráviť tri letné týždne so slovenčinou a slovenskou kultúrou.

Hoci je našim dlhoročným heslom veta „Spájame svet slovenčinou“, každý rok pripravujeme nové tematické zameranie, leitmotív, od ktorého sa odvíjajú témy prednášok a seminárov. Témou tohtoročnej univerzity bolo „Kultúrne dedičstvo v nás“, pretože sme sa inšpirovali sloganom Európskej únie na rok 2018. Pripravili sme bohatý program s cieľom prehĺbiť komunikačné zručnosti frekventantov v slovenskom jazyku, rozšíriť poznatky v oblasti slovenskej lingvistiky, literatúry, histórie a kultúry. Študenti sa zúčastňovali na tvorivých dielňach: dráma, jazykové hry, fonetika, diskusný klub, spev a folklórny

tanec. Dozvedeli sa zaujímavosti o ľudovom zvykoslóvi z etnologickej prednášky, stretli sa so súčasnými spisovateľmi a s polyglotkou, ktorá im objasnila, akým spôsobom sa čo najefektívnejšie učia polygloti cudzie jazyky. Frekventanti absolvovali jednodňové výlety do blízkeho okolia na hrad Červený Kameň, do jaskyne Driny a trojdňovú exkurziu po Slovensku do Vysokých Tatier, Nízkych Tatier, Bojníc, na Oravský zámok, lanovkou na Malinô Brdo, do skanzenu vo Vlkolinci a do Leštín. Samostatným vzdelávacím kurzom v rámci tohtoročnej LU bol kurz slovenského jazyka a odborných predmetov pre maturantov určený pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorí študujú na slovenských stredných školách v predmaturitných a maturitných ročníkoch. Cieľom kurzu bolo zdokonalenie jazykových zručností študentov v slovenčine nielen ako bežného dorozumievacieho prostriedku, ale aj obohatenie ich slovnej zásoby z odbornej terminológie a oboznámenie sa s novými trendmi prijímacích skúšok na slovenské vysoké školy s orientáciou na všeobecné študijné predpoklady.

by z odbornej terminológie a oboznámenie sa s novými trendmi prijímacích skúšok na slovenské vysoké školy s orientáciou na všeobecné študijné predpoklady.

Významný kultúrno-vzdelávací rozmer LU podčiarkla aj záštita rektora Univerzity Komenského, k zahraničnej vážnosti podujatia prispela záštita štátneho tajomníka Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

Jazyková a odborná príprava pre cudzincov a krajanov CĎV UK organizovaním Letnej univerzity slovenského jazyka a kultúry už vyše štyrťsto rokov vytvára jedinečný priestor na podporu a rozvoj jazykového vzdelávania v súzvuku s fenoménom spájania jazyka a kultúry do neoddeliteľného celku.

**PhDr. Katarína Nevrllová,
metodička pre slovenčinu
ako cudzí jazyk CĎV UK**

Na Slovensku aj po anglicky

V dňoch 8. až 13. júla 2018 Študijné a kongresové stredisko CĎV UK v Modre-Harmónii hostilo 6. ročník Letnej školy slovenských reálií a anglického jazyka. Vzdelávací program, na ktorom sa tento rok zúčastnilo 34 detí zahraničných Slovákov z Ukrajiny, Srbska a Maďarska, týždňom jednak približuje slovenské reálie so zameraním na určitý región, jednak ich zdokonaľuje v komunikácii v anglickom jazyku. Toto leto sme zamerali na spoznávanie Trenčianskeho kraja.

Na letnej škole sa zúčastňujú deti krajanov vo veku 15 až 19 rokov, ktoré získajú – na základe nominácie krajaňských spolkov Slovákov žijúcich v zahraničí – štipendium od MŠV-VaŠ SR. Pobyt je viazaný na prirodzené jazykové prostredie s obohatením o komunikáciu v angličtine, čím program reaguje na potrebu mladých ľudí plynulo komunikovať vo svetovom cudzom jazyku. Tento metodický prístup navyše umožňuje propagáciu Slovenska medzi rovesníkmi

v slovenčine, angličtine a v štátnom jazyku účastníkov.

Vyučovanie, pozostávajúce spolu z 30 hodín, sa každý deň delí do dvoch blokov (predpoludním a popoludní), pričom každý blok sa vyučuje osobitne len v jednom jazyku. Na každú letnú školu pripravujeme pracovné listy a podkladové materiály na oboznámenie sa s históriou, prírodou, kultúrou a priemyslom predstavovaného regiónu. Pomocou videí približujeme mladým

typické a jedinečné prvky príslušnej oblasti v oboch jazykoch. Odbornú časť výučby aj tento rok zabezpečovali interné lektorky CĎV UK. Slovenské reálie vyučovali Mgr. Elena Pastirčáková a PhDr. Silvia Blaškova, PhD., anglickú konverzáciu odborne zastrešovali Mgr. Eva Oláhová a Ing. Mgr. Erika Jurišová, PhD.

Po dvoch dňoch výučby zvykneme v spolupráci s miestnymi samosprávami, kultúrno-informačnými centrami a múzeami realizo-

„Magické osmičky“ v reflexii letnej školy SAS

Počas troch augustových týždňov na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (Fif UK) znela slovenčina v podaní 151 účastníkov z 33 krajín sveta, ktorí úspešne absolvovali 54. ročník letnej školy slovenského jazyka a kultúry Studia Academica Slovaca (SAS). Organizátori pripravili bohatý vzdelávací, kultúrny a vlastivedný program zameraný na rozvíjanie komunikačných zručností, ale aj na spoznávanie slovenských reálií s prihliadnutím na „magické osmičky“ v dejinách Slovenska i Československa. Už slávnostné otvorenie letnej školy naladilo sasistov na česko-slovenskú nótu, keď si vypočuli koncert sláčikového kvarteta Mucha Quartet pod názvom Musica Ceco-Slovacca.

Z bohatej ponuky vzdelávacieho programu si študenti mohli vybrať tak, aby získali čo najviac poznatkov i osobných zážitkov. Napriek letným horúčavám nerezignovali a so záujmom navštevovali jazykové kurzy i sprievodné podujatia venované aktuálnym jubileám, predovšetkým 100. výročiu vzniku ČSR a 50. výročiu okupácie v auguste 1968. Tieto témy sa stali základom prednáškového cyklu a sú súčasťou zborníka prednášok *Studia Academica Slovaca* 47, ktorý je k dispozícii v tlačenej verzii i na: www.zborniky.e-slovak.sk. Autori prednášok sledovali, ako sa tieto historické milníky zrkadlia vo vývine spisovného jazyka, v modernej hudbe, vo výtvarnom či filmovom umení a v literatúre s dôrazom na diela zachytávajúce spoločenské procesy v premenách. Študentov zaujali spomienky slovenských spisovateľov a umelcov vyjadrujúce radosť zo vzniku česko-slovenského štátu, ktorý otvoril

novú kapitolu slovenských dejín. Osobitne sa ich však dotkli udalosti spojené s okupáciou v auguste 1968 prezentované na pozadí dokumentárneho filmu s príznačným názvom *Od Dubčeka k Palachovi*, ale aj projekcia nových hraných filmov *Tlmočník* a *Čiara*. Česko-slovenské lingvoreálie ožili aj počas večera spojeného s grilovačkou a nácvikom populárnych piesní v podaní skupiny Tuzex band, keď spolu so speváčkou Janais rozospievali i roztancovali sasistov, ktorí nadšene a bez jazykovej bariéry interpretovali staršie i nové české a slovenské hity. Azda najsilnejším zážitkom boli spomienky na august 1968 v podaní priamych účastníkov – doc. Miloslava Darovca a Dr. Jozefa Bartoša, lektorov 4. ročníka letného seminára SAS. Vtedajšia politická situácia ovplyvnila organizáciu letnej školy a 99 zahraničných frekventantov muselo po prvom týždni odísť domov.

Historické udalosti sa premietli aj do scenára tvorivých dielní. Študenti sa stotožnili s ústrednou témou ČAS(o)VANIE a na tradičnej prehliadke *Sami sebe* ukázali, ako plynú SAS očami sasistov vo výstupoch divadelnej, tanečnej, speváckej, fotografickej, filmovej či výtvarnej dielne, a poodkryli tak jazykovo-kultúrnu rozmanitosť svojho vnímania sveta. Do databázy SAS-u pribudlo množstvo nových jedinečných artefaktov, okrem iného aj deviate číslo *SASOPIS-u*, výstupu tvorivého písania, nádherné lepoprelá, umelecké fotografie i film o SAS-e v čase.

Prezentované témy poznačili aj vlastivedný program letnej školy. Sasisti si pozreli výstavu *Made in Czechoslovakia* v Slovenskej národnej galérii či *Česko-slovenskú/Slovensko-českú výstavu* na Bratislavskom hrade, zúčastnili sa na spomienkových podujatiach k augustu 1968 v areáli UK i na besede s poslancami v Národnej rade SR. Rovnako trasy trojdňovej vlastivednej exkurzie po Slovensku boli koncipované v duchu symboliky národných farieb ako bielo-modro-červeno-zelená s dôrazom na poznávanie pamiatok zaradených do zoznamu UNESCO i miest spojených s našou novodobou históriou.

Operatívna spolupráca vedenia centra SAS s orgánmi filozofickej fakulty a našej univerzity, ako aj so zástupcami gestorov prispela k tomu, že 54. ročník letnej školy Studia Academica Slovaca splnil svoje prezentačné a vzdelávacie ciele a priniesol aj nové impulzy v obsahu i metodike jednotlivých podujatí. Všetky aktivity sú zaznamenané na: www.fphil.uniba.sk/sas, www.fphil.uniba.sk/sas/kroniky, www.facebook.com/welovesas.

Doc. PhDr. Jana Pekarovičová, PhD.,
riaditeľka SAS

vať celodennú exkurziu, na ktorej sa účastníci priamo zoznámia s krajinou, historickými a kultúrnymi pamiatkami či zvykoslovnou skúmanej oblasti. Inak to nebolo ani tento rok – vydali sme sa do Trenčína a Valaskej Belej. Vo Valaskej Belej sme navštívili sklársky skanzen a tkáčske múzeum, kde sme sa dozvedeli viac o miestnych remeselných tradíciách. Následne sme si prezreli Trenčín a Trenčiansky hrad, pričom nás turistický sprievodca zásobil nielen historickými faktami, ale i povestami a legendami o historických osobnostiach, ktoré na území trenčianskeho regiónu žili. Strednému Považiu sme venovali aj večerný program – s účastníkmi sme si pozreli film *Báthory*.

Posledný deň letnej školy sa niesol v znamení ukážok výsledkov týždňového spoznávanie regiónu. Študenti prezento-

vali svoje dojmy po stopách štúrovcov ako (š)turisti (jeden z účastníkov dokonca vo svojom rodokmeni vystopoval brata Jozefa Miloslava Hurbana, rodáka z Beckova), nechýbalo aktuálne zamyslenie sa nad odkazom Milana Rastislava Štefánika pri príležitosti blížaceho sa 100. výročia založenia ČSR a program spestrilo i pripomenutie si miestnych povestí o Matúšovi Čákoví Trenčianskom, studni lásky či krvavej grófke. Dvojice si okrem toho v anglickom jazyku vyskúšali tzv. role-playing, vžívajúc sa napr. do archeológa skúmajúceho praveké sídlisko v okolí Trenčína, turistického sprievodcu nadšeného kultúrnymi pamiatkami stredného Považia, riaditeľa miestnej knižnice, uchovávačujúcej diela známych trenčianskych rodákov, či novinára, ktorý spovedal účastníkov festivalu Pohoda či zastavoval

pútnikov putujúcich na Skalku na sviatok sv. Andreja-Svorada a Beňadika.

Súčasťou slávnostného ukončenia bolo odovzdanie cien autorom troch najlepších anglických dialógov a troch najlepších prezentácií v slovenskom jazyku. Ceny a osvedčenia o absolvovaní letnej školy účastníkom odovzdala prorektorka UK RNDr. Zuzana Kovačičová, PhD.

Teší nás, že v rámci vyhodnotenia 6. ročníka účastníci vyjadrili spokojnosť s obsahovou náplňou vzdelávania, prácou lektorov, ako aj s organizačným zabezpečením podujatia. Je to pre nás veľký záväzok i motivácia do ďalších rokov.

PhDr. Silvia Blašková, PhD.,
metodička a lektorka
cudzie jazyky ČDVK

Môžeme všetko, ale nevieme, čo je dobré

**Mária Stanková z FiF UK získala cenu
za svoj literárny debut *LottiNElásky***

Lotta má medzi 20 a 30, na sebe malé čierne, červený rúž a tmavé okuliare, vlasy upravené do drdola. Hotová bábika. Opiera sa nonšalantne o múrik na nábreží Dunaja a čaká. Na čo? Na koho? Je skutočná? Alebo len vyšla zo stránok knihy? Je šťastná alebo nešťastná? Lottine tajomstvá prezrádza kniha poviedok LottiNElásky, literárna prvotina spisovateľky Márie Stankovej, ktorá pôsobí na Katedre žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK). Nedávno získala prémii Literárneho fondu za najlepší debut za rok 2017.

LottiNElásky sú predovšetkým o hľadaní lásky, šťastia, samej seba v súčasnom svete. Lotta zažíva krásne i hrozné vzťahy, lieta po svete, študuje, pracuje, ponocuje, píše i pije... „Celá kniha je metaforou toho, že ľudia sa boja byť šťastní. Neodvážia sa ísť za tým, čo chcú, za svojim snom, veľa ľudí žije v akýchsi škatuľkách, ktoré si sami vytvárajú, boja sa z nich vyjsť a reálne žiť,“ hovorí autorka. Je však vždy najlepším riešením odísť, stále hľadať nové a páliť mosty? „To je tá ťažká otázka. Treba sa zamýšľať nad tým, ako moja cesta ovplyvní tých, ktorí sú okolo mňa. Môžeme všetko, ale nevieme, čo je dobré. Čo je to, čo nás spraví šťastnými alebo aspoň spokojnými,“ vysvetľuje Stanková.

Poviedky sú sondou do života dnešných mladých žien, ale prostredníctvom Lottiných lások aj do života dnešných mužov. „Do veľkej miery vnímam, že ženy okolo tridsiatky spoločnosť do niečoho tlačí – do vzťahov, manželstva, detí, stále dostávame otázky, či nám tikajú biologické hodiny. A pritom podľa mňa veľa ľudí žije v nefunkčných vzťahoch. Toto som chcela tematizovať.“

Najčastejšou otázkou, na ktorú musí čitateľom odpovedať, je, nakoľko je kniha autobiografická. „Možno takých 30 percent má reálny základ, zvyšok je Lottin život, fikcia, literatúra,“ hovorí autorka.

Otázka, nakoľko možno oddeliť autora od jeho diela, Máriu Stankovú sprevádza už od detstva – od jej čitateľských začiatkov cez vysokoškolské štúdium až po jej súčasnú vedeckú prácu. Na FiF UK vyštudovala slovenský jazyk a literatúru, následne na katedre slovenskej literatúry a literárnej vedy absolvovala doktorandské štúdium, pričom v doktorskej práci písala o Jozefovi Čigrovovi Hronskom. „Aj uňho sa rieši otázka, nakoľko je pri čítaní a vnímaní

literárneho diela dôležitá osoba autora – angažoval sa v Matici slovenskej, mal politické ambície. Ešte vypuklejšia je táto otázka pri Miroslavovi Váľkovi, ktorý je podľa mňa najlepším básnikom našej literatúry.“

Hoci sú *LottiNElásky* jej debutovým dielom, Mária Stanková píše už od gymnaziálnych čias – poviedky posielala do rôznych regionálnych súťaží a literárnych časopisov. Je pre ňu písanie prácou, zábavou, potrebou či istou terapiou? „Myslím si, že všetko dokopy. Som šťastný človek, lebo od gymnázia nerobím nič iné, len čítam a píšem. Korektúry, recenzie, preklady, vedu... Je to pre mňa práca, ale tá najlepšia na svete.“ Na katedre žurnalistiky prednáša rôzne jazykové odborné predmety a tiež vedie kurz tvorivého písania. A chystá aj ďalšiu knižku. „Bude to trojnovela. Jedna bude realistickjšia a bude trochu nadväzovať na Lottu – život tu, teraz, Bratislava, vzťahy, láska. Dve budú viac magicko-realistické až fantasmagorické, rozprávkové. Veľmi ma baví pracovať s metaforami, symbolmi, umeleckými vyjadreniami, s intertextualitou.“ Bavia ju aj slovné hračky, takou je aj názov knihy *LottiNElásky*, ktorý vymyslela spolu so svojou školiteľkou na doktorandskom štúdiu doc. Dagmar Kročanovou. „Vydavateľ z toho nebol nadšený. Opýtal sa, ako to nejaký brigádnik v sklade bude vedieť nahodiť do systému,“ smeje sa.

Barbora Tancerová, FiF UK
Foto: Juraj Tomko

Prof. Martin Homza predstavil novú publikáciu o slovensko-chorvátskych vzťahoch

Dňa 20. júna 2018 sa v zasadacej miestnosti Vedeckej rady Univerzity Komenského v Bratislave (UK) uskutočnila prezentácia druhého dielu vedeckého zborníka s názvom Chorvátsko a Slovensko: Historické paralely a vzťahy (od roku 1780 po súčasnosť). Na podujatí sa okrem predstaviteľov univerzity zúčastnila aj ministerka školstva SR, veľvyslanec Chorvátskej republiky na Slovensku a ďalší významní hostia.

Publikácia je už druhým výstupom niekoľkoročnej a jedinečnej spolupráce medzi odborníkmi Katedry slovenských dejín Filozofickej fakulty UK a Filozofickej fakulty Záhrebskej univerzity. Obsahovo vychádza z rovnomennej konferencie, ktorá sa konala v dňoch 7. – 11. mája 2014 na Záhrebskej univerzite, a jej editormi sú opäť prof. Željko

Holjevac, prof. Martin Homza a doc. Martin Vašš.

„S Chorvátskom nás spája vyše 800 rokov spoločnej štátnosti v rámci bývalého Uhorského kráľovstva i tradícia spoločnej politiky v rokoch meruňsmých, ako i v rámci Malej dohody po roku 1918. V súčasnosti sme spoločne členmi našej európskej rodiny,“ zdôraznil vo

svojom prejave rektor UK prof. Karol Mičieta.

„Táto publikácia je naozaj jedným z mála diel, ktoré dokumentujú to, čo sa u nás dnes deklaruje ústami verejných činiteľov Slovenskej a Chorvátskej republiky, že máme záujem o západobalkánsku tematiku, že máme záujem o výskum histórie tejto oblasti a o pokračovanie našich spoločných vzťahov,“

**Karol Mičieta,
Eva Zahradníková,
Michal Hrabovský,
Jana Ščevková:
*Fylogénéza
a morfogénéza
cievnatých rastlín***

V rastlinnej ríši nájdeme celú škálu veľkostí od drobulky, ktorá meria desatinu milimetra, až po sekvojovce vážiace viac než tisíc ton. Patria sem velvičie, ktoré za celý svoj dlhý život vytvoria iba dva listy, netopierovky, ktoré k svojim kvetom lákajú netopiere pomocou echo-lokácie, hmyzožravé rastliny s dômyselnými lapacími zariadeniami, rastliny s kvetmi pripínajúcimi rôzne živočíchy či ľudskú postavu. Táto učebnica, ktorá vznikla na pôde Prírodovedeckej fakulty UK, je komplexným pohľadom na genézu rastlín od ich prechodu na súš, odrážajúcim najnovšie poznatky systematickej botaniky a paleobotaniky. Je určená pre všetkých študentov prírodovedných odborov so zameraním na botaniku.

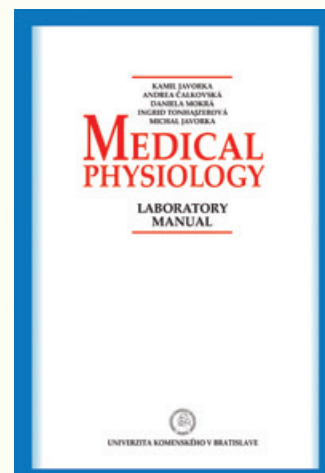
**Anna Sámelová:
*Moc a pravda
v podmienkach Rozhlasu
a televízie Slovenska***

Táto vedecká monografia, ktorej autorka pôsobí na Filozofickej fakulte UK, hľadá odpoveď na otázku, aká je to moc, čo spôsobil diskurz politickej servilnosti a programovej sterilnosti Rozhlasu a televízie Slovenska. Vysvetľuje, ako funguje prepojenie moci, vedenia a pravdy v diskurzoch nášho verejnoprávneho vysielateľa. Ukazuje, že samotné mechanizmy jeho fungovania a tvorby, šírenia a uchovávaní mediálnych obsahov, ktoré (ne)publikuje, sa neodlišujú od mechanizmov iných mediálnych domov, súkromných či verejných, na Slovensku či inde vo svete. Publikácia osloví (nielen) študentov filozofie, žurnalistiky a mediálnych štúdií.

**Kamil Javorka,
Andrea Čalkovská,
Daniela Mokrá,
Ingrid Tonhajzerová,
Michal Javorka:
*Medical physiology –
Laboratory manual***

Predkladané skriptá v anglickom jazyku, ktoré vznikli na Jesseniovej lekárskej fakulte UK v Martine pre potreby študentov lekárskeho odboru, sú už piatou úspešnou dotlačou. Kniha sa skladá z piatich hlavných tematických častí, ktoré sa zaoberajú: fyziológiou krvi, kardiovaskulárnym systémom, respiračným systémom, gastroenterologickým systémom, metabolizmom, fyziológiou obličiek a svalov a tiež fyziológiou zmyslov a centrálného nervového systému. V každej časti je uvedený potrebný materiál a výskumná metóda – samotný proces odberu. Informácie obsiahnuté v publikácii by mali byť znalostným minom každého medika.

zhodnotila prínos medzinárodnej spolupráce ministerka školstva, vedy, výskumu a športu SR Martina Lubyová.

Veľvyslanec Chorvátskej republiky na Slovensku Aleksandar Heina upriamil pozornosť prítomných na slovenskú minoritu dodnes žijúcu v Chorvátsku a chorvátsku menšinu žijúcu na Slovensku: „Obe krajiny vnímajú existenciu týchto národnostných menšín veľmi pozitívne. Chcem využiť túto príležitosť a poďakovať sa slovenskej vláde, že napomáha chorvátskej menšine na Slovensku zachovať si svoje tradície, kultúru i jazyk.“

Editor publikácie prof. Martin Homza v príhovore zdôraznil metaforický význam rieky Dunaj ako prastarej spojnice medzi európskymi krajinami, ktorá takou ostala aj po rôznych spoločenských zmenách, čo sa počas dejín na starom kontinente udiali. „Verím, že výsledky našej práce ocenia nielen ctitelia vysokej kultúry, ale i bežní ľudia v Chorvátsku a na Slovensku, ktorí sa v oboch krajinách cítia ako doma a nevedia prečo. My im to pomôžeme verbalizovať,“ dodal.

Martin Kováč

Medzinárodná chemická olympiáda oslávila 50 rokov svojej existencie aj na UK

V dňoch 19. – 29. júla 2018 sa vrátila Medzinárodná chemická olympiáda (International Chemistry Olympiad – IChO) v duchu sloganu „Návrat na miesto, kde to všetko začalo“ na oslavu svojho zlatého jubilea do svojho rodiska, na Slovensko a do Česka, ktoré si v tomto roku zároveň pripomínajú aj 100. výročia založenia Československa. Tohto prestížneho podujatia sa zúčastnilo 300 súťažiacich stredoškôľakov zo 76 krajín, ktorých sprevádzalo 260 členov medzinárodnej poroty, vedeckých pozorovateľov, ako i hostí z 82 krajín 5 svetadielov.

Medzinárodná chemická olympiáda je súťaž pre talentovaných študentov stredných škôl, ktorí súťažia v znalostiach a zručnostiach v chémii pri riešení náročných úloh, a to v praktickej laboratórnej časti a teoretickej časti. Študenti sa na IChO kvalifikujú na základe výsledkov národných chemických olympiád a výberových sústredení. Na Slovensku je vyhlasovateľom národnej chemickej olympiády Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a odborným garantom súťaže je Slovenská chemická spoločnosť pri SAV. V Bratislave sídli aj Medzinárodné informačné centrum IChO, ktoré zhromažďuje kompletnú dokumentáciu jednotlivých ročníkov, vydáva zbierky ich prípravných a súťažných úloh.

Z histórie IChO

Prvá IChO sa konala v Prahe v júni 1968 a zúčastnili sa jej tri krajiny – Československo, Maďarsko a Poľsko. Táto súťaž sa odvtedy – s výnimkou roku 1971 – konala každý rok. Za 50 rokov existencie sa IChO ešte dvakrát konala v Československu, a to v Bratislave v rokoch 1977 a 1985.

Keď človek počuje slovo „olympiáda“, hneď si predstaví medaily a olympijské kruhy. Symbolika IChO sa postupne objavovala od roku 1968. IChO má teraz svoju vlastnú vlajku, každý rok má svoje vlastné logo a slogan. Na najnovšej IChO vlajke, v poradí tretej, predstavenej na slávnostnom otvorení 50. ročníka IChO, sa nachádza skratka „IChO“ a päť olympijských plameňov reprezentujúcich olympijské kruhy. Chemik ihneď rozpo-

zná charakteristické sfarbenie plameňov pri plameňových skúškach zlúčenín tália (zelená), vápnika (oranžová), sodíka (žltá), medi (modrozelená) a stroncia (červená). Bližší pohľad tiež odhalí kahan: nadčasový symbol laboratórnej práce alchymistov a chemikov. Rovnako ako v športe, aj pri medzinárodných predmetových olympiádach sú udeľované medaily. Medaila jubilejného ročníka mala na averze logo súťaže (hlavu mladého chemika horiaceho vášňou po vedomostiach) a na reverze list lipy, národného stromu Čechov a Slovákov, pri príležitosti 100. výročia založenia nezávislého Československa.

Československo a od roku 1993 Slovensko nevynechalo ani jeden ročník IChO. Vždy patrilo medzi úspešné krajiny. V ére samostatného Slovenska 104 účastníkov prinieslo na Slovensko 10 zlatých, 42 strieborných, 38 bronzových medailí a 5 čestných uznaní.

Špecifiká jubilejného zlatého ročníka

Jubilejný zlatý ročník IChO sa vyznačoval niekoľkými prvenstvami. Tento rok sa súťaž prvýkrát v histórii konala v dvoch krajinách – na Slovensku a v Čechách; prvýkrát mala IChO dvoch prezidentov – doc. Martina Putalu (za SR) a Dr. Petra Holzhausera (za ČR); prvýkrát dosiahol počet súťažiacich číslo 300; prvýkrát mala IChO maskota. Pri príležitosti zlatého jubilea vydala aj Slovenská pošta známku venovanú Medzinárodnej chemickej olympiáde v nominálnej hodnote 1,25 eura.

Organizáciou 50. IChO bola ministerstvami školstva SR a ČR poverená Univerzita Komenského v Bratislave (UK) a Vysoká škola chemicko-technologická v Prahe (VŠCHT). Odborne súťaž pripravili skúsené kolektivy autorov pod gesciou národných chemických spoločností – pre praktickú časť zo Slovenska pod vedením doc. Martina Putalu z Prírodovedeckej fakulty UK (PrF UK) a pre teoretickú časť z Česka pod vedením Dr. Petry Ménovej z VŠCHT. Mnohí z 30 autorov sú bývalými účastníkmi olympiády, z ktorej si ešte ako stredoškôľáci dokopy odniesli až 20 IChO medailí.

Na jubilejnom ročníku reprezentovali Slovensko gymnazisti z Nových Zámkov (Peter Rukovanský, striebro), Martina (Martin Orságh, striebro) a Prievdize (Michal Chovanec, Peter Gonda, obaja bronz).

Súťažné úlohy, ktoré rozhodli o tohtoročných víťazoch

V rámci päťhodinovej praktickej časti súťaže si študenti mohli overiť svoje zručnosti pri organickej syntéze, extrakcii produktov a následnej analýze ich čistoty pomocou tenkovrstvovej chromatografie. Fanúšikovia fyzikálnej chémie dostali príležitosť ukázať svoje bohaté vedomosti v oblasti chemickej kinetiky pri tvrdej práci s pipetami, stopkami, teplomerami a kalkulačkami. Treťou praktickou úlohou bola identifikácia neznámej vzorky minerálnej vody pochádzajúcej z úžasnej prírody Slovenska.

Teoretická časť súťaže, ktorá taktiež trvala päť hodín, pozostávala zo súboru ôsmich viacúrovňových problémov s množstvom podotázok pokrývajúcich všetky oblasti chémie. Táto skúška overila schopnosť súťažiacich kreatívne pristupovať k riešeniu problémov na úrovni vedomostí bakalárskeho a niekedy aj magisterského stupňa štúdia chémie. Stredoškôľáci si otestovali svoje schopnosti pri riešení palindrómových sekvencií DNA, výpočtoch termodynamických konštánt, na základe vedomostí z chemických rovnováh a kinetik reakcií zisťovali pomery bielkovín v ľudskom tele. V úlohách sa objavili aj otázky týkajúce sa elektromobilov – študenti počítali spaľovacie teplá, elektromotorické napätia a pod.; zisťovala sa účinnosť separácie kovových iónov pomocou iónovymennej chromatografie a tiež sa riešila kryštálová štruktúra českého granátu. Fanúšikovia organickej chémie mali

Prezidenti IChO 2018: M. Putala (prvý zľava), P. Holzhauser (druhý sprava)

Súťažiaci študenti pri praktickej časti súťaže, ktorá sa realizovala v priestoroch PriF UK.

príležitosť ukázať svoje vedomosti pri totálnych syntézach koprínu (toxínu z *Coprinopsis atramentaria*), cidofoviru (antivirotika proti HIV) a karyofylénu (rastlinného terpenoidu).

Keď chemická olympiáda nie je len o chémii

Okrem odborného programu bol pre všetkých účastníkov zabezpečený bohatý sprievodný spoločenský a voľnočasový program. Chemická olympiáda sa začala slávnostným otvorením v Starej tržnici v Bratislave za prítomnosti hostí z usporiadateľských krajín a veľvyslancov zúčastnených krajín. Súčasťou ceremoniálu bolo okrem predstavenia všetkých súťažiacich aj predstavenie novej vlajky, poštovej známky, ako i kultúry Slovenska. Spoločný program mentorov, pozorovateľov, hostí a študentov pokračoval slávnostnou recepciou na hrade Červený Kameň. Následne sa študenti oddelili od sprevádzajúcich osôb a oboznámili sa s históriou baníctva v Banskej Štiavnici, vyskúšali si hľadanie minerálov, prezreli si Bratislavu, ochutnali minerálne vody Slovenska, zrelaxovali sa pri športovom programe (Action Park Čunovo, Aquapark Senec) a opekačke na Partizánskej lúke. Po samotnej súťaži sa vlastným IChO vlakom presunuli do Prahy, kde sa stretli so svojimi mentormi. Z ČR si okrem historického centra Prahy prezreli

Solvayove lomy i starú čistiareň odpadových vôd v Bubenči, pričom návštevu spojili s grilovačkou a prednáškou Dr. Petra Wothersa z University of Cambridge o pôvode chemických prvkov oživenou chemickými pokusmi.

Kým študenti súťažili, nezaháľali ani ich mentori. Popri zasadnutiach medzinárodnej poroty trvajúcich dlho do noci a prekladoch súťažných úloh do materinského jazyka súťažiacich si prezreli Bratislavu, Prahu a Kutnú Horu.

Slávnostné vyhodnotenie a ohlasy účastníkov

Celá jubilejná 50. IChO sa ukončila slávnostným vyhodnotením v pražskom Rudolfine. Absolútnymi víťazmi IChO sa stali súťažiaci z Číny, Ruskej federácie a Južnej Kórey. Súťažiaci z Číny si odniesli aj ceny za najlepšiu teoretickú časť a praktickú časť. Vrcholom posledného večera IChO bola Farewell Party a slávnostný ohňostroj nad Vltavou.

Celá 50. IChO by sa nemohla uskutočniť bez mravčej a trpezlivej práce organizačného výboru a cca 200 osôb z radov zamestnancov, doktorandov a študentov PriF UK, VŠCHT, Fakulty chemickej a potravinárskej technológie Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, ako aj mnohých bývalých slovenských a českých chemických olympionikov. Títo pod organizačným vedením Dr. Henriety Stankovičovej (za SR) a Ing. Dany Poláchovej (za ČR) odvedli veľký kus poctivej práce ako laboratórni asistenti, asistenti teórie, asistenti voľnočasových aktivít, asistenti sekretariátu, redaktori a fotografi IChO denníka *Catalyzer*, sprievodcovia jednotlivých tímov, zdravotníci a pomocníci, za čo im patrí veľká vďaka.

Keď sa obzrieme späť na júl 2018, môžeme si položiť otázku: Aký bol vlastne zlatý jubilejný ročník IChO? Vyzerá to tak, že 50. ročník IChO mal veľký úspech pre hladký priebeh, bohatý program, nápadité a tvorivé úlohy, priateľskú a srdečnú atmosféru. Aspoň

tak to vyplýva z množstva vyjadrení v závere podujatia a z mailov od členov riadiaceho výboru IChO, mentorov a súťažiacich študentov. Z nich vyberáme len niekoľko:

I-Jy Chang (predsedníčka Riadiaceho výboru IChO 2018, Taiwan): „Gratulujem k úžasnej IChO. Od mnohých mentorov sa ku mne dostali nadšené vyjadrenia, podľa ktorých to bol za celú históriu olympiády ten najvydarenejší ročník. Cítim to rovnako. Veľká vďaka za roky práce a úsilia.“

Sarika Subramanian (vedúca delegácie Spojených arabských emirátov): „Bola to fantastická a bezchybná oslava zlatého jubilea IChO. Nevieť, či sa vôbec dajú nájsť slová, čo by dostatočne ocenili skvelú prácu vás všetkých, ktorí ste sa na tom podieľali. Obrovsky vám ďakujem z celého svojho srdca.“

Gábor Magyarfalvi (novozvolený predseda Riadiaceho výboru IChO 2019, Maďarsko): „BOLA TO ÚŽASNÁ OLYMPIÁDA – výnimočná po všetkých stránkach a z tých najlepších dôvodov. Dúfam, že organizátori si už čoskoro budú môcť dopriať zaslúžený oddych. Zároveň by som im rád pripomenul, že máme pred sebou ešte mnoho otvorených ročníkov – ak by si preto v blízkej budúcnosti chceli túto skúsenosť zopakovať, určite proti tomu nik nebude namietat.“

Carlos Castro-Acuna (vedúci delegácie Mexika): „Slovami sa nedá vyjadriť obrovská vďaka, ktorá patrí Martinovi, Petrovi a všetkým ľuďom z organizačného tímu 50. IChO. Som presvedčený o tom, že tento ročník sa do histórie olympiády zapíše ako jeden z najlepších. Bol skvelý osláviteľ už 50. výročie. Fantastické bolo i stretnutie sa so starými známymi z predchádzajúcich ročníkov.“

Bližšie informácie nájdete na: www.50icho.eu a www.facebook.com/International-ChemistryOlympiad.

Henrieta Stankovičová,
predsedníčka OV 50. IChO za SR;
Martin Putala, prezident 50. IChO za SR

Averz a reverz striebornej medaily jubilejného 50. ročníka IChO

Prírodovedci nesedia len v labáku

Terénny výskum zameraný na identifikáciu nového živočíšneho druhu, kriminalistická antropológia v službách diagnostiky psychiatrických ochorení, budovanie fakultnej komunitnej záhrady, rekreačné fotografovanie v štýle urban exploration a low-key – to je len malá ochutnávka činností, ktorým sa stihajú venovať nami oslovení študenti Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (PriF UK). To, že život zanieteneho prírodovedca ani zďaleka nie je len o vysedávaní v labáku, nám potvrdili v nasledujúcom rozhovore.

Mária Kondeková

Mária Kondeková je doktorandkou na Katedre antropológie PriF UK – momentálne navštevuje 3. ročník. Vo svojej dizertačnej práci sa venuje kriminalistickej antropológii, konkrétne odtlačkom prstov a dlaní a ich využitiu pri diagnostike psychiatrických ochorení. Tiež patrí medzi prvých výskumníkov sledujúcich variabilitu potných pórov na rukách jedincov, ktoré slúžia ako prostriedok na ich identifikáciu. Popri štúdiu a výskume sa aktívne podieľa na prezentácii fakulty na veľtrhoch vzdelávania (napr. PRO EDUCO, Kam na vysokú školu), ako i na obľúbenom festivale vedy Európska noc výskumníkov. Minulý rok získala cenu dekana PriF UK za najlepší poster celofakultnej študentskej vedeckej konferencie. Je senátorkou študentskej časti Akademického senátu PriF UK, dokonca v ňom zastáva funkciu členky predsedníctva. Magisterský stupeň ukončila s vyznamenaním a pochvalou rektora. Tá jej bola ako členke tímu, ktorý aktívne zviditeľňuje našu fakultu, udelená pri príležitosti Medzinárodného dňa študentstva.

Kriminalistická antropológia je pomerne atraktívne a aj dobrodružne znejúci vedný odbor. Aký je dosiaľ tvoj najzaujímavejší zážitok z výskumu?

Najzaujímavejší zážitok z výskumu mám z odoberania odtlačkov prstov a dlaní v psychiatrickej nemocnici, kde som prišla do kontaktu s pacientmi, ktorí trpeli schizofréniou. Rozhovor s nimi ma donútil zamyslieť sa nad viacerými vecami z iného pohľadu, než na aký je väčšina z nás zvyknutá.

Prečo si sa rozhodla popri náročnom štú-

diu venovať svoj čas a energiu aj propagácii fakulty?

Podľa mňa je propagácia fakulty veľmi dôležitá. Ako stredoškôľka som si informácie o vysokých školách hľadala na internete, bez možnosti komunikácie s ich študentmi alebo absolventmi. Tak som sa rozhodla, že budúcim vysokoškôľakom ukážem, čo všetko sa na našej fakulte dá študovať a dosiahnuť.

Aké sú tvoje výzvy v odbornom živote po dokončení PhD. štúdia? Uvažuješ zostať

v akademickej sfére alebo chceš získať nové vedomosti a schopnosti uplatniť niekde inde?

Po dokončení PhD. štúdia by som rada zostala v akademickej sfére. Daktyloskopia, teda odbor, ktorému sa venujem, je doposiaľ málo preštudovaná, čo mi dáva veľké možnosti do budúcnosti a ďalších výskumov. Ak by sa mi vo výskume darilo aj naďalej, rada by som napredovala habilitačným konaním. To je však zatiaľ len hudba ďalekej budúcnosti.

Lea Hegedüsová

Lea Hegedüsová je študentkou chémie v 3. ročníku bakalárskeho stupňa štúdia na PriF UK. Už ako prváčke sa jej podarilo získať ocenenie Slovenskej chemickej spoločnosti pri SAV za najlepšiu posterovú prezentáciu na slovenskom Zjazde chemikov, konajúcom sa každé dva roky vo Vysokých Tatrách. Krátko po nástupe do 2. ročníka zaznamenala ďalší úspech – na študentskej vedeckej konferencii organizovanej STU sa vo svojej sekcii umiestnila na 1. mieste. Lea sa ako senátorka študentskej časti fakultného akademického senátu podieľa na organizácii viacerých podujatí na PriF UK. Medzi svoje obľúbené mimoškolské aktivity zaraďuje cvičenie jogu a rekreačné fotografovanie.

Ako prváčke sa ti podarilo získať ocenenie Slovenskej chemickej spoločnosti pri SAV za najlepšiu posterovú prezentáciu na Zjazde chemikov. Čomu si sa v posterovej prezentácii venovala? A čo pre teba tento úspech znamenal/ znamená?

V danej posterovej prezentácii som sa venovala využitiu analytickej metódy SIMS (Secondary Ion Mass Spectrometry – hmotnostná spektrometria sekundárnych iónov) vo forennej chémii. Hlavným cieľom mojej práce bolo štúdium povrchu rôznych autolakov, ich porovnávanie a následné zaradenie do vznikajúcej databázy, ktorá by v prípade dôsledného prepracovania mohla nájsť uplatnenie vo forennej analýze. Oce-

nenie mi, samozrejme, spôsobilo veľkú radosť. Potešilo ma, že sa mi už na prelome 1. a 2. ročníka VŠ podarilo získať ocenenie od Slovenskej chemickej spoločnosti pri SAV. Určite by som bola šťastná, ak by som podobný úspech zaznamenala aj s ďalšími prácami a výskumami, ktorým sa budem venovať.

O čom bude tvoja bakalárska práca?

Svoju bakalársku prácu pre zmenu zameriam na odvetvie organickej chémie, konkrétne na organokatalýzu. Presnejšie na katalytickú syntézu antivirálnych liečiv. Prácu chcem rozdeliť na teoretickú a laboratórnu časť. V teoretickej časti plánujem spracovať rešerše o syntézach antivirálnych liečiv metódou asymetrickej katalýzy, laboratórna

časť bude pozostávať zo syntéz Oseltamiviru, známeho antivirovika, a jeho analógov.

Medzi tvoje obľúbené mimoškolské aktivity patrí rekreačné fotografovanie. Čo najradšej fotíš?

Medzi moje najobľúbenejšie objekty patria ľudia a staré opustené chátrajúce budovy. Venujem sa dvom štýlom fotografovania. Jeden sa spája s prieskumom interiérov nevyužívanej architektúry, nazýva sa *urban exploration* (skrátene: *urbex*), druhý štýl, ktorý ma oslovil, sa volá *low-key*. Pri *low-key* fotografovaní ide o nasvetlenie objektu pred tmavým pozadím jedným alebo dvoma bodovými svetlami, ktoré zvýrazňujú kontúry foteného objektu.

Martin Šebesta

Martin Šebesta sa narodil v Bratislave, kde vyštudoval základnú školu a následne sa prihlásil na 5-ročné bilíngválne (slovensko-anglické) štúdium na Gymnáziu Jura Hronca, pričom stihol v anglickom jazyku absolvovať aj 2-ročný medzinárodný program International Baccalaureate (IB). Počas štúdia IB sa začal zaujímať o environmentálne vedy a po maturite si podal prihlášku na environmentalistiku na PriF UK. Na konci 2. ročníka prerušil na rok štúdium a vycestoval na stáž do Národného parku Cuyahoga Valley v Ohio v USA, kde si vyskúšal prácu environmentálneho lektora, čím si rozšíril praktické skúsenosti v oblasti ochrany životného prostredia a šírenia osvedčenia o nej. Počas magisterského štúdia absolvoval 5-mesačný študijný pobyt v rámci programu Erasmus+ na Dánskej technickej univerzite v Kongens Lyngby na predmestí Kodane. Magisterské štúdium ukončil s vyznamenaním a teraz je doktorandom environmentálnej geochémie na Ústave laboratórneho výskumu geomateriálov PriF UK. Okrem svojich študijných a výskumných povinností sa posledný rok venuje aj vytvoreniu komunitnej záhrady na našej fakulte, ktorá dostala meno Dobrá myseľ po pamajoráne obyčajnom.

Máš pomerne bohaté skúsenosti so štúdiom a prácou v zahraničí, prečo si sa napokon rozhodol zostať na PriF UK ako doktorand?

Šťastie to bolo motivované tým, že som sa chcel venovať činnosti prospešnej pre Slovensko, pričom som mal pocit, že by som sa odchodom do zahraničia o túto možnosť pripravil. Hoci som mal po škole takmer isté aj iné uplatnenie v odbore v rámci Slovenska, ostal som na škole, a to aj vďaka téme, ktorej sa vo svojej dizertačnej práci venujem. V skratke ide o správanie syntetických, ľudmi vytvorených, nanočastíc v pôde. Už počas bakalárskeho a magisterského štúdia ma totiž zaujímali mikropolutanty v životnom prostredí. Pomohlo tomu i zoznámenie sa s mojimi budúciimi kolegami, na základe ktorého som sa definitívne rozhodol, že chcem vyskúšať, aké je to robiť výskum „doma“.

Čo ťa motivovalo k založeniu fakultnej komunitnej záhrady?

K tejto myšlienke ma motivoval jednak fakt, že sme prírodovedecká fakulta, jednak som sa ako environmentalista učil, ako sa treba pripraviť na zmenu klímy, aké je dôležité

znižovať svoju ekologickú stopu napríklad aj kupovaním lokálnych potravín, ale i to, že je nevyhnutné budovať v ľuďoch pozitívny a všímavý vzťah k životnému prostrediu. Keďže som chcel, aby za mňa hovorili nielen slová, ale i činy, navyše som podobnú ambíciu videl aj medzi študentmi a zamestnancami našej fakulty, pustil som spolu s ďalšími namotivovanými kolegami do založenia komunitnej záhrady. Okrem iného je to i skvelá príležitosť svojpomocne si dopestovať trochu zeleniny a byliniek a zoznámiť sa s ľuďmi, ktorých by ste na fakulte inak asi len ťažko stretli.

Reflektujeme na Slovensku podľa teba problematiku ochrany prírody dostatočne? Čo by mohla napríklad naša univerzita zlepšiť vo vzťahu k životnému prostrediu?

Myslím si, že sme ako krajina konečne začali problematiku ochrany prírody reflektovať aj v našich rozhodnutiach, no na to, aby sme v tomto smere dosiahli aspoň uspokojivý stav, potrebujeme prejsť ešte dlhú cestu. Páči sa mi práca Inštitútu environmentálnej politiky, ktorý je súčasťou Ministerstva životného prostredia SR, lebo pomáha navrhovať politiky, ktoré dávajú zmysel a sú podporené

dátami. Taktiež viem, že do budúcnosti sa plánuje možnosť realizácie verejných obstarávaní kladúcich dôraz aj na environmentálnu stránku vecí. Obávam sa však, že zavedenie týchto postupov sa nebude páčiť mnohým záujmovým skupinám, čo majú na vec iný pohľad a ešte stále vedia „prekričať“ riešenie, ktoré chráni prírodu a má celospoločenský prínos. Myslím si, že sa ako spoločnosť ešte stále len učíme, ako sa správne angažovať a tým pozitívne vplývať na ochranu životného prostredia.

Naša univerzita by aj v tomto smere mala ísť príkladom. Či už neustálym výskumom vplyvov človeka na životné prostredie a prínášanim návrhov, ako prírodu lepšie chrániť a zveľaďovať, alebo aj väčšou angažovanosťou v projektoch zameraných na jej ochranu. Už teraz to často robíme, no mali by sme sa snažiť robiť to ešte lepšie a efektívnejšie a byť aj proaktívni. Ideálne by bolo, ak by sme ako univerzita okrem angažovaných odborníkov na životné prostredie vedeli vychovávať v čo najväčšej miere aj celú spoločnosť. Napríklad aj tým, že sa vedeckí pracovníci na našej fakulte budú často vyjadrovať k témam, na ktoré sú odborníkmi.

Simona Gežová

Simona Gežová pochádza zo Žiliny, gymnázium vyštudovala v Považskej Bystrici a v súčasnosti je študentkou zoológie v 2. ročníku magisterského stupňa štúdia na PriF UK. Zameriava sa na odbor herpetológie, pričom jej výskum spočíva v objasnení taxonomickej otázky geneticky veľmi odlišných populácií užovky frkanej (*Natrix tessellata*) na juhozápade Balkánskeho polostrova, ktoré predstavujú skrytý druh. V priebehu troch rokov osemkrát navštívila Balkán, kde sa venovala práci v teréne a zbieraniu ekologických, morfológických a genetických dát, týkajúcich sa skúmaných užoviek. Taktiež vykonávala spoluprácu so zahraničnými kolegami a zaobstarala si povolenie na zber herpetofauny v Grécku. Súčasťou jej výskumu je aj návšteva herpetologických zbierok európskych múzeí, odkiaľ získava ďalšie potrebné informácie k svojmu výskumu. Počas svojho magisterského štúdia okrem toho stihla napísať aj tri prvoautorské články do významných zahraničných zoológických časopisov. Vyriešenie problematiky, ktorou sa Simona zaoberá, Európu obohatí o ďalší nový živočíšny druh.

Prečo si sa rozhodla práve pre štúdium herpetológie? Zvažovala si aj iný odbor?

Vždy som chcela študovať zoológiu. Z nej ma najviac fascinuje práve herpetológia, čo bola moja jediná voľba. Nad iným odborom zoológie som ani len nepremýšľala.

Tento rok ťa čakajú magisterské štátnice. Plánuješ pokračovať v štúdiu alebo máš iné plány?

Určite by som v štúdiu chcela ďalej pokračovať. Ak sa všetko podarí a dostanem sa na doktorandské štúdium, plánujem pokračovať vo výskume užovky frkanej nielen v Európe. Rada by som sa zamerala aj na oblasť Ázie, kde sa táto užovka tiež nachádza a odkiaľ sa dostala k nám do Európy, čo by mi poskytlo komplexnejší pohľad na tieto hady.

Čomu sa ešte venuješ vo svojom voľnom čase? Máš čas aj na nejaké záľuby?

Venujem sa aj štúdiu iných plazov a obo-

živelníkov. Počas teplých mesiacov chodievam často do terénu, hlavne na území Európy, počas zimných mesiacov analyzujem materiál nazbieraný v lete, snažím sa písať články a stále sa zdokonaľovať v herpetológii. S terénnymi prácami úzko súvisí cestovanie a fotografovanie, čo sú moje veľké záľuby.

Za ŠČAS PriF UK Mgr. Vojtěch Przybyla & RNDr. Mária Kondeková

Filozofická fakulta hostila medzinárodnú konferenciu o filozofii vedy

V dňoch 20. – 22. júna 2018 sa na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK) uskutočnil druhý (dvoj)ročník vedeckej konferencie Východoeurópskej siete pre filozofiu vedy (East European Network for Philosophy of Science – EENPS), na ktorej sa zúčastnilo viac ako šesťdesiat účastníkov z viacerých európskych krajín, ako aj z Austrálie, Číny, Argentíny, Kanady či USA.

Významné vedecké podujatie z oblasti filozofie vedy otvoril vedúci organizačného výboru Mgr. Lukáš Bielík, PhD., z Katedry logiky a metodológie vied FiF UK (KLMV FiF UK) a vedúca programového výboru doc. Lili Gurova, PhD., z Novej bulharskej univerzity. Účastníkov konferencie privítal aj prof. PhDr. Jaroslav Šušol, PhD., dekan FiF UK, ktorý prítomným zároveň stručne priblížil aj súčasné postavenie fakulty v celoslovenskej perspektíve.

Oficiálny program konferencie tvorilo 42 príspevkov rozdelených počas troch dní do piatich sekcií: všeobecná filozofia vedy, filozofia prírodných vied, filozofia kognitívnych a behaviorálnych vied, filozofia spoločenských vied a história, filozofia a sociálne štúdiá vedy. Ich kvalitu garantovalo prísne selekčné a recenzné konanie v gescii programového výboru konferencie na čele s doc. Liliou Gurovou a doc. Marcinom Miłkowskym, PhD., z Poľskej akadémie vied.

Atraktivitu podujatia znásobili dvaja pozvaní prednášajúci, ktorí patria v oblasti filozofie vedy k európskej špičke. Jedným z nich bol prof. Vincenzo Crupi, PhD., z Univerzity v Turíne a Univerzity Ľudovíta Maximiliána v Mníchove, ktorý je expertom na teóriu potvrdenia a metódy vedeckého usudzovania. Pred-

náškou na tému „Rationality and Reasoning Research: A Guide for the Perplexed“ vzbudil medzi zúčastnenými podnetnú diskusiu. Prof. Barbara Osimani, PhD., z Markskej polytechnickej univerzity v Ancone a Univerzity Ľudovíta Maximiliána v Mníchove, ktorá sa špecializuje na kauzálne usudzovanie v medicíne a farmácii, vystúpila s prednáškou „Games in Science: Reliability, Reproducibility, and Reputation“.

Pochvalné vyjadrenia účastníkov konferencie EENPS 2018 potvrdzujú, že ponuka zorganizovať toto podujatie na FiF UK,

ktorú Dr. Bielíkovi adresoval koordinátor riadiaceho výboru Východoeurópskej siete pre filozofiu vedy Mgr. Daniel Kostić, PhD., z Inštitútu histórie a filozofie vied a technológie v Paríži, bol dobrý nápad. Účastníci ocenili kvalitu konferenčných príspevkov v jednotlivých sekciách, celkové organizačné zabezpečenie, reprezentatívne priestory i priateľskú atmosféru. Viacerí z nich (vrátane pozvaných prednášajúcich) konštatovali, že sa toto podujatie svojou úrovňou vyrovnalo ktorejkoľvek inej úspešnej zahraničnej filozofickej konferencii, ktorej sa v minulosti zúčastnili.

Konferencia EENPS 2018 za svoj úspešný priebeh vďaka najmä realizačnému tímu: vedúcemu KLMV FiF UK prof. PhDr. Františkovi Gahérovi, CSc., ktorý vyjadril myšlienku zorganizovať na pôde fakulty konferenciu tohto charakteru veľkú podporu; ako i Mgr. Daniele Glavaničovej, Mgr. Jurajovi Halasovi, PhD., Mgr. Tomášovi Kollárkovi, Ing. Mgr. Milošovi Kostercovi, PhD., i ostatným kolegami, ktorí precíznou organizáciou prispeli k hladkému priebehu podujatia.

Lukáš Bielík,
KLMV FiF UK

Právo na UK aj v angličtine

Na Právnickej fakulte UK (PraF UK) môžu záujemcovia študovať právo aj v anglickom jazyku. Nový magisterský študijný program sa zameriava na právo Európskej únie a medzinárodné právo a je určený slovenským i zahraničným študentom.

Študijný program *právo v anglickom jazyku* ponúka široké spektrum predmetov, ktoré si študenti môžu vybrať v súlade s programovou štruktúrou, pričom sa

v rámci štúdia majú možnosť zamerať na právo medzinárodného obchodu alebo na právo medzinárodných organizácií. Študenti získajú praktické zručnosti prostred-

níctvom klinického vzdelávania. Taktiež sa môžu zapojiť do medzinárodných simulovaných súdnych sporov (tzv. moot courts) alebo stáží.

Európske obchodné právo prilákalo na UK zahraničných študentov už po piatykrát

Úvodné týždne prázdnin už po piatykrát patrili veľmi úspešnému medzinárodnému projektu European Business Summer ELSA Law School, ktorý organizuje ELSA (Európske združenie študentov práva) Slovensko v spolupráci s Katedrou obchodného práva a hospodárskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (PraF UK) pod záštitou ombudsmanky prof. JUDr. Márie Patakyovej, CSc. Kombinácia prepracovaného akademického programu a pestrých kultúrnych zážitkov prilákala v dňoch 8. – 15. júla 2018 na PraF UK 40 zahraničných študentov z celého sveta.

Projekt European Business Summer ELSA Law School účastníkom ponúka unikátnu možnosť rozšíriť si znalosti z oblasti európskeho obchodného práva za účasti popredných odborníkov z teórie a praxe, ako i jazykové, komunikačné a praktické zručnosti, pričom vytvára priestor aj na osobnostný rozvoj.

Akademický program 5. ročníka letnej školy sa začal workshopom prof. Dr. Hansa De Wulfa z Gentskej univerzity, ktorý sa zameral na tému slobody obchodných spoločností usadiť sa a premiestniť sídlo. Študenti následne navštívili bratislavskú pobočku medzinárodnej advokátskej kancelárie Allen & Overy, kde absolvovali zaujímavú prednášku o fúziách a akvizíciách. Prvý deň zavŕšili spoločenským programom s príznačným názvom „National Night“, kde reprezentanti rôznych národností predstavovali ostatným svoje lokálne jedlá, nápoje a zvyky.

Dynamickejší program na účastníkov čakal ďalší deň – po prednáškach JUDr. Barbory Grambličkovej, PhD., z PraF UK, akademickej supervízorky projektu, a JUDr. Stanislava Ďuricu z advokátskej kancelárie Squire Patton Boggs, ktorí sa zamerali na problematiku zamestnávania vrcholového manažmentu v obchodných spoločnostiach, študenti zavítali do neďalekej Viedne, aby navštívili tamojšie sídlo OSN. Súčasťou návštevy bola okrem prehliadky priestorov a nahliadnutia do vnútorného fungovania organizácie aj diskusia s jedným z právnikov OSN. Nechýbalo spoznávanie hlavného mesta Rakúska vo forme „Sightseeing Competition“.

Tretí deň letnej školy otvoril popredný pedagóg a vedecký výskumník Stredoeurópskej univerzity v Budapešti prof. Tibor Tajti, PhD., ktorý študentom priblížil konkurzné právo a tzv. pyramidové a Ponzioho schémy. Mgr. Ivan Kysely z PraF UK interaktívnym spôsobom odprezentoval tému o právach akcionárov a povinnostiach predstavenstva účastinnej spoločnosti. Večer patrilo obľúbenej párty na lodi.

Štvrtý deň sa niesol v znamení prednášok odborníkov z advokátskej praxe. Mgr. Radoslav Pálka z White & Case študentom priblížil ďalšie aspekty fúzií a akvizícií, JUDr. Peter Kubina z Dentons objasnil financovanie obchodných spoločností a JUDr. Pavel Laco, advokát a akademik z PraF UK, si pre študentov pripravil prednášku o medzinárodných obchodných transakciách.

Odborný program piateho dňa letnej školy otvorila výborná a dynamická prednáška o akcionárskych zmluvách v podaní JUDr. Žofie Mrázovej, PhD., MCL, z Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Popoludní sa vo Viedni uskutočnilo finále simulovaného súdneho sporu (tzv. moot court), na ktoré sa študenti – samostatne aj pod vedením lektorov – pripravovali počas celého týždňa. Mali tu možnosť uplatniť nadobudnuté teoretické znalosti pri riešení praktického prípadu a predviesť nielen odbornú argumentáciu, ale aj svoje prezentačné a improvizáčne zručnosti. Pozvanie do senátu prijala aj každoročná odborná garantka podujatia prof. Mária Patakyová, ktorá pôsobí na Katedre obchodného práva a hospodárskeho práva PraF UK a v súčasnosti zastáva funkciu verejnej ochrankyne práv. V závere odborne veľmi

vysokého a bodovo tesného súboja sa víťacom odovzdali diplomy a zvolila sa najlepšia rečníčka pojednávania. Študenti následne oslávili úspešné ukončenie akademickej časti spoločenským večerom.

V predposledný deň sme si pre účastníkov pripravili workshop na tému GDPR, zastrešený Mgr. Simonom Šufliarskym a Mgr. Miroslavom Ondášom, odborníkmi bratislavskej pobočky advokátskej kancelárie Glatzova & Co. Ďalším bodom programu bolo spoznávanie najkrajších miest historického centra Bratislavy. Večer nasledovalo oficiálne slávnostné ukončenie letnej školy – „Gala Reception“, spojené s odovzdaním certifikátov o jej absolvovaní.

Pevne veríme, že akademická aj neformálna stránka letnej školy bola pre všetkých viac než prínosná a účastníci ňou ponúknuté poznatky a zručnosti využijú vo svojom ďalšom štúdiu a najmä v praxi. Bolo nám čťou spoznať skvelých študentov z rôznych krajín a spolupracovať s poprednými odborníkmi zo Slovenska i zahraničia. Dúfame, že o rok sa vidíme znovu!

**Romana Fridriková,
Viktória Alžbeta Sutórisová,
ELSA Slovensko**

„Program je určený študentom, ktorí získali bakalársky titul v odbore právo alebo – v prípade štúdia v zahraničí – v odbore, ktorý možno považovať za ekvivalentný s odborom právo,“ približuje dekan PraF UK doc. JUDr. Eduard Burda, PhD. Absolvent získa magisterský titul v odbore právo, ktorý ho bude oprávňovať na členstvo v príslušných profesijných či stavovských komorách

a na výkon klasických právnických povolání.

Magisterský program *právo v anglickom jazyku* je akreditovaný dvojročný študijný program, ktorý nadväzuje na výsledky úspešného projektu PraF UK „Law of European Integration and Globalization“ (LEIG). Projekt LEIG bol podporený Európskym sociálnym fondom, prebiehal v anglickom jazyku a sledoval inováciu

právnického vzdelávania na PraF UK. Jeho výsledkom bolo viacero v angličtine vyučovaných predmetov zameraných na právo Európskej únie a medzinárodné právo, ktoré následne umožnili právu nového magisterského študijného programu v anglickom jazyku. Program po prvýkrát otvorili v minulom roku.

Lenka Miller

III. interná klinika LF UK a UNB sa dočkala kompletnej rekonštrukcie

Dňa 29. mája 2018 bola za prítomnosti premiéra a ministerky zdravotníctva SR do užívania oficiálne odovzdaná zrekonštruovaná III. interná klinika Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (LF UK) a Univerzitnej nemocnice Bratislava (UNB).

Uskutočnila sa dlhé roky očakávaná kompletná rekonštrukcia priestorov celej III. internej kliniky LF UK a UNB aj s JIS vrátane výmeny zárubní, dverí, všetkých hygienických zariadení a podláh. Okrem toho sa na ôsmich izbách vybudovali nové hygienické zariadenia prístupné priamo z izby pacientov. Na mužskom aj ženskom oddelení je jedna jednolôžková izba so samostatnými hygienickými zariadeniami.

Pri tejto príležitosti sa na pôde Nemocnice akademika Ladislava Dérera na Kramároch, kde klinika sídli, konala tlačová konferencia vedenia nemocnice za prítomnosti viacerých médií, na ktorej sa zúčastnili aj predseda vlády Ing. Peter Pellegrini a ministerka zdravotníctva doc. MUDr. Andrea Kalavská, PhD., MHA. Tí počas diskusie prisľúbili ďalšie investície do slovenského zdravotníctva, ako aj kompletnú výmenu lôžok v celej nemocnici. Obidvaja ústavní činitelia si v sprievode generálneho riaditeľa UNB Ing. Juraja Kovácsa, MBA, medicínskeho riaditeľa MUDr. Tomáša Hegera, PhD., MHA, MPH, námestníka pre medicínsku starostlivosť Nemocnice akademika Ladislava Dérera MUDr. Alexandra Mayera, PhD., MHA, MPH, prednostu III. internej kliniky LF UK a UNB doc. MUDr. Viliama Mojtu, CSc., MHA, MPH, a jeho zástupcu pre liečebno-preventívnu starostlivosť MUDr. Ľubomíra Valka, CSc., prezreli nielen vynovené nemocničné priestory, ale i tie, do ktorých sa za posledných 20 rokov skoro vôbec neinvestovalo. Počas prehliadky si naši čas na diskusiu s vedením III. internej kliniky, ako i jej ďalším personálom vrátane zdravotných sestier.

Zľava: doc. Viliam Mojto, doc. Andrea Kalavská, Ing. Peter Pellegrini, Ing. Juraj Kovács, Dr. Alexander Mayer

Kompletnou rekonštrukciou kliniky sa vytvorili nové možnosti pracoviska poskytovať pacientom potrebnú liečebnú starostlivosť na kvalitatívne oveľa vyššej úrovni než doteraz. Zvýšil sa hygienický štandard, zlepšilo a prijímalo sa prostredie, v ktorom sa ťažko chorý pacient počas hospitalizácie nachádza, čo je v kompletnom diagnostickom a liečebnom procese nezanedbateľný faktor. V neposlednom rade sa zvýšil komfort aj pre lekárske kolektív, kolektív zdravotných sestier a ostatných pracovníkov kliniky – kultúrne pracovné prostredie jednoznačne prispieva k zvyšovaniu kvality ich prá-

ce a motivuje ich k zvyšovaniu odbornej kvalifikácie, čo zaručuje vysokú úroveň starostlivosti o ťažko chorého človeka. V takomto prostredí sa aj so študentmi medicíny LF UK realizuje pedagogický proces na podstatne vyššej úrovni.

Pevne dúfame, že v prisľúbenej investícii do slovenského zdravotníctva sa bude naďalej pokračovať, aby sa zvýšila kvalita poskytovanej zdravotnej starostlivosti pre každého, ktorý ju potrebuje.

Doc. MUDr. Viliam Mojto, CSc., MHA, MPH,
prednosta III. internej kliniky LF UK a UNB

Praha si vypočula prednášky našich odborníkov z LF UK

V rámci odbornej spolupráce medzi Spolkom slovenských lekárov v Bratislave (SSLBA) a Spolkom českých lekárov (SLČ) v Prahe sa každý rok koná prednáškový večer slovenských lekárov v českej metropole a českých lekárov v našom hlavnom meste. Dňa 4. júna 2018 sa v sále Lekárskeho domu v Prahe uskutočnil výročný 20. prednáškový večer SSLBA, kto-

rého odborný program – pod koordinátorskou taktovkou prednostu doc. MUDr. Viliama Mojta, CSc., MHA, MPH – zabezpečili pracovníci III. internej kliniky Lekárskej fakulty UK a Univerzitnej nemocnice Bratislava a jej farmakobiochemického laboratória. Večer predsedal prof. MUDr. Jiří Raboch, DrSc., predseda SLČ v Prahe.

Prednášajúci z LF UK s českými kolegami (zľava: Vladimír Kořenský, prof. Pavel Martásek, prof. Viliam Bada, doc. Mária Szántová, prof. Anna Gvozdjaková, prof. Richard Škába, prof. Jan Kvasnička, doc. Viliam Mojto, prof. Jiří Raboch)

Odborný program pozostával z viacerých prednášok. Prof. RNDr. Anna Gvozdjaková, DrSc., prezentovala príspevok na tému: „Súčasnosc a perspektíva mitochondriálnej medicíny“. Doc. Viliam Mojto vystúpil s prednáškou na tému: „Statínmi indukovaná mitochondriálna dysfunkcia“, ktorej spoluautormi boli kolegovia z Bratislavy PharmDr. Jarmila Kucharská, CSc., Ing. Oľga Vančová, RNDr. Oľga Uličná, CSc., aj zahraniční spolupracovníci prof. Germaine Cornélissen z Halberg Chronobiology Center v USA a prof. Ram B. Singh z Halberg Hospital and Research Institute v Indii. Prof. MUDr. Viliam Bada, CSc., informoval prítomných o najnovších poznatkoch o vitamíne D a jeho zdrojoch. Doc. MUDr. Mária Szántová, PhD., so spoluautorkou MUDr. Terevou Hlavatou prednášala o nealkoholovej steatóze pečene a o alkoholovom ochorení pečene, ich skriningu a manažmente.

Prednášky sa stretli so živou diskusiou, v rámci ktorej naši pracovníci erudovane odpovedali na kladené otázky, reflektujúc dlhoročné skúsenosti zo svojej každodennej vedeckovýskumnej a klinickej praxe.

Doc. MUDr. Viliam Mojto, CSc., MHA, MPH,
prednosta III. internej kliniky LF UK a UNB

K dejinám lekárstva, farmácie a veterinárnej medicíny

Pod záštitou rektora Univerzity Komenského v Bratislave (UK) prof. RNDr. Karola Mičietu, PhD., a dekana Lekárskej fakulty UK (LF UK) prof. MUDr. Juraja Šteňa, DrSc., sa dňa 28. a 29. júna 2018 v priestoroch LF UK zišli lekári, farmaceuti, veterinárni lekári, historici, archivári, pracovníci múzeí, vedeckých knižníc a ďalší odborníci zo Slovenska a Českej republiky na 12. medzinárodnom sympóziu k dejinám medicíny, farmácie a veterinárnej medicíny.

Hlavným organizátorom vedeckého podujatia bolo oddelenie histórie medicíny a zdravotníctva Ústavu sociálneho lekárstva a lekárskej etiky LF UK. Ďalšími spoluorganizátormi boli: Slovenská spoločnosť sociálneho lekárstva SLS, Slovenská spoločnosť pre dejiny vied a techniky pri SAV, Farmaceutická fakulta UK (FaF UK), Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach (IVVL), Ústav dejín lekárstva a cudzích jazykov 1. lekárskej fakulty Karlovej univerzity v Prahe (1. LF KU) a Spoločnosť pre dejiny vied a techniky ČR.

Vedecký a organizačný výbor pod vedením prezidenta sympózia doc. MUDr. Vojtecha Ozorovského, CSc., pripravil bohatý dvojdiňový vedecký program, ktorý bol venovaný významnému jubileu – 100. výročiu vzniku Československej republiky.

V úvode sympózia odznali príhovory čestných hostí – rektora UK prof. RNDr. Karola Mičietu, PhD., dekana LF UK prof. MUDr. Juraja Šteňa, DrSc., prodekan LF UK prof. MUDr. Viery Štrtinovej, PhD., vedúcej Katedry jazykov FaF UK doc. PhDr. Ľudmily Ozábalovej, PhD., a riaditeľa IVVL MUDr. Jozefa Pokorného.

Súčasnou slávnostného otvorenia podujatia bolo i predstavenie novej publikácie *Očná klinika Lekárskej fakulty UK od svojich začiatkov po súčasnosť – 100. výročie činnosti*, za ktorou stojí kolektív autorov – prof. MUDr. Zoltán Oláh, DrSc., doc. Mgr. Alena Furdová, PhD., MPH, prof. MUDr. Peter Strmeň, CSc., a doc. MUDr. Vladimír Krásnik, PhD.

Na sympóziu odznelo spolu 32 odborných a vedeckých prednášok v troch blokoch, ktoré boli venované dejinám medicíny, pričom dejiny veterinárnej medicíny mali vyčlenené dva samostatné bloky prednášok a jeden blok referátov bol určený pre históriu farmácie.

Všetky odprednášané témy budú publikované vo vedeckom zborníku, ktorý vyjde do konca tohto roka.

Slávnostné otvorenie sympózia za účasti rektora UK, dekana a prodekan LF UK a prezidenta sympózia.

Pomyselnú štafetu organizácie sympózia v roku 2021 prevzal doc. Mgr. Karel Černý, Ph.D., z Ústavu dejín lekárstva a cudzích jazykov 1. LF KU, čo prijali všetci zúčastnení s potešením, keďže sú stretnutia odborníkov rôznych profesií, ktorých spája história, veľmi vzácne.

PhDr. Ivana Vojteková, PhD.,
Ústav sociálneho lekárstva a lekárskej etiky LF UK

Udržateľná budúcnosť závisí aj od úspechu ekoinovácií

Na 18. európskom biotechnologickom kongrese, ktorý sa konal v Ženeve v dňoch 1. – 4. júla 2018, nechýbali ani zástupcovia Vedeckého parku Univerzity Komenského v Bratislave (VP UK), ktorý je zapojený do medzinárodného projektu „Eco-innovatively connected Danube Region“ (Ecolnn Danube) v rámci Dunajského nadnárodného programu, finančného nástroja Európskej územnej spolupráce (Interreg).

Pojmom ekoinovácie sa označujú rôzne inovatívne prístupy vedúce k efektívnejšiemu a ekologickejšiemu využívaniu zdrojov energie za súčasného zvyšovania ekonomického výkonu. Môžeme teda povedať, že ich heslom je: „Získaj viac za menej.“ Medzi najvhodnejšie príklady ekoinovácií a efektívneho využívania energie patria obnoviteľné zdroje energie, využívanie biomasy ako vstupného substrátu nahrádzajúceho fosilné palivá, interné čističky odpadových vôd, recyklácia vody či ekologické náhrady škodlivých chemikálií. Ide teda o prístupy, vďaka ktorým sme schopní znížiť záťaž na životné prostredie spôsobenú ľudskou činnosťou bez negatívnych finančných dopadov.

Práve týmto závažným a nanajvýš aktuálnym témam sa venuje projekt Ecolnn Danube, ktorého konzorcium, koordinované Centrom vedecko-technických informácií SR, pozostáva z trinástich partnerov (jedným z nich je aj VP UK) a troch asociovaných strategických partnerov z dvanásť krajín. Hlavným cieľom projektu je posilnenie spolu-

práce inovátorov ponúkajúcich riešenia v oblasti ekologicky orientovaných inovácií, najmä energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie v podunajskej oblasti, ako i diseminácia myšlienky ekoinovácií a transferu nových poznatkov do praxe.

V záujme naplňovania cieľov projektu Ecolnn Danube sa jeho zástupcovia z VP UK začiatkom júla zúčastnili v Ženeve na 18. európskom biotechnologickom kongrese, kde prostredníctvom informačných materiálov a osobných rozhovorov s účastníkmi konferencie propagovali projekt a témy, ktorým sa v spolupráci s ďalšími partnermi venujú od roku 2016. V súlade s náplňou projektu sa hlavný dôraz kládol na obnoviteľné zdroje energie, efektívne hospodárenie s nimi a úsporu, zelené hospodárstvo, ekoinovácie a ekotechnológie. Účastníkom kongresu z podunajského regiónu bola dokonca ponúknutá možnosť využitia databáz a materiálov, ktoré zástupcovia projektu v spolupráci s partnermi pripravili. Záujemcom poskytl tiež informácie o virtuálnom laboratóriu,

ktorého úlohou je sieťovanie ekoinovátorov a rôznych spoločností a prezentovanie ich ekoinovatívnych nápadov a riešení v oblasti ekológie, energetickej efektívnosti, ale aj ochrany životného prostredia. (Viac informácií o virtuálnom laboratóriu nájdete na: www.ecoinnovative.eu.) Okrem toho prostredníctvom posteru prezentovali myšlienku produkcie environmentálne využiteľných enzýmov v novom bakteriálnom modeli pre expresiu proteínov.

Nemenej dôležitým prínosom pre projekt Ecolnn Danube bolo to, že zástupcovia VP UK sa na kongrese dozvedeli viac o súčasných trendoch v biotechnologických ekoinováciách v podunajskom i celoeurópskom regióne, vďaka čomu môžu získané poznatky ďalej implementovať do pripravovanej stratégie a podporných aktivít v rámci projektu. Interakcia s účastníkmi potvrdila záujem tejto komunity o inovácie s dôrazom na nové a environmentálne neutrálne technológie.

Mgr. Lenka Levarská, PhD., VP UK

Inkubátor Vedeckého parku UK rozbieha svoje aktivity

V akademickom roku 2017/2018 začal rozbiehať svoje aktivity podnikateľský Inkubátor Vedeckého parku Univerzity Komenského v Bratislave (Inkubátor VP UK), ktorý ako súčasť parku oficiálne vznikol 1. januára 2017 v rámci 2. fázy projektu „Univerzitný vedecký park Univerzity Komenského v Bratislave“ spolufinancovaného zo zdrojov Európskej únie. Konceptia jeho vzniku a aktivity sa kreovali v spolupráci s Katedrou stratégie a podnikania Fakulty managementu UK (FM UK), ktorá sa odborne i výskumne zaoberá problematikou podnikania a v rámci toho i témou inkubátorov a startupov.

Na ceste k podnikateľskej univerzite

Ťažiskom aktivít Inkubátora VP UK je zabezpečovať a podporovať komerčný transfer a kapitalizáciu vedeckých a technologických znalostí a poznania z akademickej pôdy UK do nových a životaschopných firiem, špeciálne do inovatívnych startupov a spin-offov. Ide o jednu z foriem transferu a aplikácie univerzitných znalostí do praxe, ktorá je dôležitým komponentom tzv. podnikateľskej univerzity, teda konceptu, ktorý je vo svete veľmi rozšírený a podporovaný nadnárodnými inštitúciami vrátane Európskej únie. Podnikateľská univerzita úzko a aktívne spolupracuje s firmami a verejnou správou v regióne v rámci tzv. Triple Helix systému (univerzita – firma – verejná správa) alebo Quad Helix systému, novšieho konceptu, ktorý je rozšírený o občianske združenia a komunity. Takýto typ univerzity je zdrojom poznania a inovácií, ktoré reflektujú potreby a riešenia problémov regiónu a sektora. Zabezpečovaním a podporou reálneho transferu a aplikácie znalostí do praxe pomocou univerzitného podnikateľského inkubátora takáto univerzita zároveň plní nezastupiteľnú úlohu v ekonomickom, spoločenskom a kultúrnom pohybe a inovačnom rozvoji regiónu, ako i pri zvyšovaní konkurencieschopnosti ekonomiky a stimulovaní a rozvoji regionálneho i medzinárodného podnikateľského ekosystému.

Zacielení na podporu a inkubáciu inovatívnych startupov a spin-offov

V súlade s projektovými princípmi bol v prípravnej etape rozbehu Inkubátora VP UK počas prvého polroka 2017 vypracovaný návrh koncepcie inkubátora, ktorý sa zameriaval na identifikovanie jeho potenciálnych klientov. Sú nimi študenti, zamestnanci a externí spolupracovníci UK, ako aj firmy sídliace vo VP UK, ktoré sú zároveň i partnermi vedeckého parku a inkubátora. Súčasťou koncepcie je i definovanie poslania a cieľov inkubátora, návrh podnikateľského modelu a organizačnej štruktúry, stakeholderov a služieb vrátane tréningových programov, ako aj návrh kritérií pre hodnotenie udržateľnosti inkubátora. S ohľadom na špecializáciu VP UK, ktorý sa prioritne zameriava na výskum a vývoj v oblasti biomedicíny, enviro-medicíny, bioinformatiky, biotechnológií a súvisiacich ekologických inovácií, aktivity Inkubátora VP UK by sa mali špecializovať predovšetkým na podporu a inkubáciu inovatívnych startupov a spin-offov v uvedených odborných oblastiach. Prostredníctvom pripravovaných predinkubačných aktivít a partnerskej spolupráce s úspešnými a etablovanými inkubátormi a coworkingami je však Inkubátor VP UK otvorený a pripravený vytvárať a poskytovať tvorivý priestor aj pre systematický rozvoj podnikateľských znalostí, kompe-

tencií a zručností študentov, zamestnancov a externých spolupracovníkov UK naprieč všetkými disciplínami a generáciami, spájať ich výskumné a podnikateľské záujmy a cez synergické efekty z týchto prepojení prispievať k tvorbe nových biznisov.

Študentské preferencie prezradil dotazníkový prieskum

V letnom semestri 2018 spustil Inkubátor VP UK online dotazníkový prieskum, ktorého cieľom bolo zistiť reálny záujem študentov UK o pripravované služby a aktivity inkubátora. Online dotazník bol publikovaný v apríli 2018 cez facebook a webové stránky UK a jej jednotlivých fakúlt. Do prieskumu sa v období apríl – júl 2018 zapojilo 59 študentov z deviatich fakúlt UK. Najväčší počet vyplnených dotazníkov bol zaznamenaný od študentov z Prírodovedeckej fakulty UK (23,7 %) a Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK (23,7 %). Do prieskumu sa ďalej zapojili študenti z Lekárskej fakulty UK (13,6 %), Právnickej fakulty UK (11,8 %), Filozofickej fakulty UK (8,5 %), Farmaceutickej fakulty UK (6,8 %), Fakulty sociálnych a ekonomických vied UK (6,8 %), Fakulty managementu UK (3,4 %) a Pedagogickej fakulty UK (1,7 %).

Online dotazníkový prieskum priniesol tieto zaujímavé výsledky a podnety: Z pripravovaných služieb Inkubátora VP UK prejavili študenti najväčší záujem o odborné workshopy a podujatia (61 %), odborné stáže (58 %), mentoring a koučing v odbore (54 %), podnikateľské poradenstvo (48 %) a tréningové programy pre podnikanie (46 %), a to tak vo fáze validácie a rozvoja nápadu (51 %), ako aj vo fáze generovania nápadu a tvorby prototypu (49 %). Viac než 42 % študentov UK, ktorí sa do prieskumu zapojili, sa zaujíma o interdisciplinárne tréningové programy a takmer 24 % študentov hľadá akceleračné tréningové programy pre rozvoj už existujúceho podnikania. Viac než tretina študentov má záujem o služby investora a využívanie podnikateľskej siete a kontaktov. Priestory a služby coworkingu hľadá 22 % respondentov. Z odpovedí ďalej vyplynulo, že naši študenti majú záujem využiť nové informácie a zručnosti na rozbehnutie vlastného biznisu teraz (19 %), získanie zamestnania (64 %) alebo získanie stáže (51 %), avšak najčastejšie uvažujú nad využitím nových podnikateľských poznatkov a zručností pre rozbehnutie budúceho vlastného biznisu (68 %).

Prakticky zamerané biznis workshopy sa stretli so záujmom študentov

Vďaka podpore medzinárodného projektu SUPER (Start-up Promotion for Entrepreneurial Resilience, www.super-project.eu), ktorého zodpovednou riešiteľkou je vedúca Katedry stratégie a podnikania FM UK prof. Ing. Anna Pilková, PhD., MBA, so svojim tímom, Inkubátor VP UK – aj v nadväznosti na priebežné výsledky realizovaného prieskumu – pripravil v máji 2018 tri prakticky zamerané biznis workshopy pre študentov UK na témy: „Podnikateľský nápad“, „Prezentovanie podnikateľského nápadu pred investorom“, „Biznis model pre tvoj podnikateľský nápad“. Workshopy sa uskutočnili v priestoroch VP UK a boli lektorované skúsenými lektormi z FM UK Mgr. Milošom Mrvom, PhD., a Mgr. Petrom Marcinom, PhD. Výbornú mentoringovú podporu účastníkom workshopov poskytol pozvaný zástupca investičnej komunity na Slovensku Mgr. Slavomír Hruška.

Témy biznis workshopov zaujali študentov z deviatich fakúlt UK. Na workshopoch sa aktívne zúčastnili študenti zo siedmich fakúlt UK, a to z Právnickej fakulty UK, Prírodovedeckej fakulty UK, Farmaceutickej fakulty UK, Fakulty telesnej výchovy a športu UK, Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK, Fakulty managementu UK a Fakulty sociálnych a ekonomických vied UK. Niektorí stu-

denti prišli na workshopy s vlastným podnikateľským nápadom, ďalší svoju cestu k podnikateľskému nápadu zatiaľ hľadali. Prijemná a tvorivá atmosféra na biznis workshopoch vytvorila priestor pre živú a priateľskú diskusiu a konzultácie podnikateľských nápadov a zámerov.

Najbližšie plánované aktivity

Pozitívne ohlasy od účastníkov workshopov svedčia o prínosnosti tejto aktivity pre študentov. Inkubátor VP UK preto plánuje na jeseň 2018 opäť poskytnúť možnosť pre študentov, zamestnancov a externých spolupracovníkov všetkých fakúlt UK zapojiť sa do biznis workshopov, na ktorých sa dozvedia, kde hľadať zdroje nápadov, ako generovať nápad a rozvinúť ho do podnikateľskej príležitosti, ako podnikateľský nápad zvalidovať, vytvoriť funkčný biznis model alebo pripraviť pútavú prezentáciu, ktorá zaujme investora.

V rámci online dotazníkového prieskumu Inkubátora VP UK mali študenti možnosť navrhnúť aj vlastné témy podujatí a workshopov, ktoré ich zaujímajú. Z ich doterajších odpovedí vyplynulo, že sa zaujímajú tak o témy z odborných oblastí (bioinformatika, medicína, psychológia, machine learning), ako aj z podnikania, napr.: „Ako zaujať svojím produktom zákazníka?“, „Ako sa prebiť medzi konkurenciou?“, „Startup“, „Ako správ-

ne podnikáť?“, „Ako hľadať investora?“, „Ako robiť prieskum trhu?“. Záujem je tiež o príbehy slovenských podnikateľov. Preto jednou z aktivít, ktoré univerzitný inkubátor pripravuje v priebehu akademického roka 2018/2019 v spolupráci s partnermi VP UK, budú stretnutia študentov s firmami, ktoré vykonávajú aktivity v priestoroch nášho vedeckého parku. Študenti tak budú mať príležitosť lepšie spoznať a oboznámiť sa s podnikateľským a technologickým prostredím úspešných slovenských biotechnologických a technologických firiem – startupov, ktoré pôsobia a sú úspešné nielen v regionálnom, ale aj v medzinárodnom podnikateľskom prostredí. V rámci exkurzie si budú môcť študenti pozrieť laboratória firiem so špičkovým prístrojovým vybavením a v rámci mentoringu diskutovať o svojich otázkach so zástupcami startupov na témy tak z oblasti podnikania, ako aj z odborných oblastí, v ktorých startupy pôsobia a ktoré študentov zaujímajú z hľadiska ich ďalšieho uplatnenia v praxi a v podnikaní.

Viac informácií o uvedených, ako aj ďalších pripravovaných službách a aktivitách sa záujemcovia a potenciálni klienti môžu dozvedieť na webovej stránke: www.cusp.uniba.sk/pracoviska/inkubator.

Tešíme sa na spoločné stretnutia a vzájomnú spoluprácu.

Ing. Miriam Marčišová, PhD.,
Inkubátor VP UK

S Dominikou Truban aj o stave našej vedy:

Pri súčasných kauzách sa zdá, že kompetentní robia všetko pre to, aby slovenskú vedu zmrzčili

Na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (PriF UK) vyštudovala najprv biochémiu. V štúdiu pokračovala, a tak k magisterskému titulu v tomto odbore neskôr pridala aj RNDr. a PhD. Popritom však stihla absolvovať aj štúdium medicíny na Lekárskej fakulte UK (LF UK). Práve táto kombinácia jej otvorila dvere popredných vedeckých pracovísk v Dánsku, Česku, Nemecku a Spojených štátoch. Hoci v súčasnosti pracuje ako vedkyňa na špičkovej Mayo Clinic na Floride, jednej z najprestížnejších kliník v USA, kde sa venuje výskumu Parkinsonovej choroby, kvôli manželovi sa čoskoro plánuje vrátiť na Slovensko. Nielen preto však už dlhšie so záujmom aktívne reflektuje dianie na našej domácej vedeckej scéne. S Dominikou Truban sme sa porozprávali o jej výskume, projektoch i názoroch na súčasný stav slovenskej vedy.

Slovenská vedecká obec má za sebou ďalší rušný august. Kým tento rok sa niesol v znamení protestov proti nečinnosti ministerstva školstva, ktoré odmietalo zapísať organizácie SAV do registra verejných výskumných inštitúcií, čím okrem iného vzniklo právne vákuum ohrozujúce projekty, a tak i chod celej inštitúcie, počas minuloročného leta sa prevallila kauza rozkrádania eurofondov na vedu a výskum, na ktorú ste reagovali založením iniciatívy *Nie je nám to ukradnuté*. Prv než sa na ňu opýtam, neodpustím si otázku: Nerozmysleli ste si to s tým návratom na Slovensko? Nebojíte sa toho – z hľadiska svojej vedeckej práce?

Úprimne: bojím sa toho. Už samotný návrat na Slovensko z amerického pracovného prostredia nie je jednoduchý. A návrat do podmienok a stavu slovenskej vedy, ktorý tam momentálne vládne, je kariérna samovražda. Na Slovensko ma však neťahá kariérny rast, ale osobné a o to dôležitejšie dôvody. Verím, že mám silu prispieť svojou malou troškou k tomu, aby sa veci zmenili. O to sa vlastne snažím už aj teraz z USA. Za ďalší malý potenciálny kúsok vplyvu by som pokladala aj možnosť učiť – priniesť skúsenosti, ktoré mám, a aj na ich základe možno poskytnúť lepší odrazový mostík svojim budúcim študentom.

O možnostiach návratu slovenských vedcov zo zahraničia a víziách slovenskej vedy ste spolu s ďalšími vedcami diskutovali aj na konferencii *Žijem vedu naživo*, ktorej nultý ročník sa uskutočnil koncom minulého roka. Výsledkom bol i otvorený list premiérovi a ministerke školstva, v ktorom ste upozornili na zhoršujúci sa stav vedy a výskumu na Slovensku a zároveň ponúkli riešenia, ako ho napraviť. Skúste nám ich priblížiť.

Snahou nášho otvoreného listu bolo pomenovať najmarkantnejšie problémy slovenskej vedy, ako aj ponúknuť pomoc pri ich postupnom riešení. Prvým bodom bolo zabezpečenie nezávislého a transparentného hodnotenia vedeckých projektov, ktoré by malo byť absolútnou samozrejmosťou – žiaľ, nie je to tak. V tomto bode žiadame aj zreštrukturalizovať grantové schémy, aby sa viac priblížili reálnym potrebám vedeckých inštitúcií a projektov. Ďalej žiadame hodnotenie kvality výskumu odbornou zahraničnou komisiou, otvorenú súťaž o vedecké pracovné pozície a zabezpečenie kompetitívnych platov pre vedeckých pracovníkov. Posledný bod predstavuje samotná reforma školstva, ktorá by mala podporiť predovšetkým kritické myslenie. Pri zohľadnení momentálneho stavu vedy a výskumu na Slovensku je takmer nemožné prioritovať,

ktorý z týchto problémov je najurgentnejší, pretože navzájom úzko súvisia. Naším listom sme chceli upozorniť na to, že niektoré pravidlá existujú iba pro forma, ale v praxi sa ignorujú.

Od uverejnenia vášho otvoreného listu ubehlo viac než osem mesiacov. Kam sa podľa vás slovenská veda za ten čas posunula?

Ak hovoríme o stave slovenskej vedy ako takej a nie o laboratóriách, ktoré napriek katastrofálnym podmienkam na Slovensku dokážu stále produkovať kvalitné vedecké výstupy, musím povedať, že sa slovenská veda, bohužiaľ, posunula smerom dozadu. Neustále pribúdajúce kauzy a reakcie ľudí, ktorí majú mandát, a tak i povinnosť tieto veci riešiť, sú úplne kontraproduktívne. Pri súčasných kauzách sa zdá, že kompetentní robia všetko pre to, aby slovenskú vedu zmrzčili, a nie, aby jej pomohli postaviť sa na nohy. Túto situáciu jednoznačne treba riešiť a obávam sa, že to nepôjde bez novej reformy.

Pozitívnu však bola správa, že sa Jánovi Tkáčovi z Chemického ústavu SAV podarilo (ako jedinému zo Slovenska) získať po European Research Council (ERC) Starting Grant (ten mu udelili pred šiestimi rokmi) aj grant na aplikovaný výskum – ERC Proof of Concept Grant. To sú všetky dva granty, ktoré z ERC dosiaľ máme. V susednom Česku ich majú 33, v Maďarsku 67. Prečo tak zaostávame?

Na to existuje jednoduchá odpoveď: pretože na Slovensku nemáme ani zďaleka také podmienky na vedu ako v Česku alebo Maďarsku. Vedci odchádzajú a nevracajú sa. Nemáme vybudované podmienky na návrat, nemáme konkurencieschopné prostredie. Práve vytvorenie prostredia, z ktorého nebudú šikovní ľudia s ambíciami doslova utekať, by malo byť našou prioritou. Tiež je dôležité poznamenať, že slovenskú vedu nezachráni návrat jedného úspešného génia, naspäť treba prilákať viacero ľudí, poskytnúť im priestor a podporiť ich.

Stojíte aj za projektom *zajemvedu.sk*, ktorým chcete pomôcť slovenskej vede. Ako funguje táto platforma?

Platforma má za úlohu spájať slovenských vedcov doma a vonku, sprostredkovať ich kontakt, ako i mobilizovať slovenských vedcov, aby pomohli vede na Slovensku. Napriek tomu, že veľa výborných slovenských vedcov odišlo von, stav, v akom sa veda na Slovensku nachádza, im nie je ľahostajný. A na tom stojí a buduje *zajemvedu.sk*. Prejavilo sa to v prvej našej iniciatíve, ktorou bolo spomínané *Nie je nám to ukradnuté* – podpísalo ju vyše 400 slovenských vedcov.

Spomínali ste už aj konferenciu, ktorú organizujeme práve preto, aby sme sprostredkovali stretnutie slovenských vedcov vo „fyzickom“ svete, predstavili ich príbehy a motivovali. (*Ďalší ročník konferencie Žijem vedu naživo sa uskutoční 21. decembra 2018 na pôde FSEV UK – pozn. red.*)

Vraj vás k tomuto projektu inšpirovala skúsenosť na Mayo Clinic. V čom je vedecká práca na tejto špičkovej klinike – okrem rádoovo vyšších finančných prostriedkov, ktorými disponuje – iná?

No to je trošku dezinformácia. Mayo Clinic nám neposkytuje peniaze (s výnimkou niekoľkých Mayo Clinic grantov, o ktoré sa dá uchádzať, ale tie tvoria len malé percento peňazí, ktoré máme na výskum), dokonca nám peniaze z grantov, ktoré získame, „strháva“ – tieto financie prispievajú k chodu kliniky. Peniaze na náš výskum pochádzajú hlavne z veľkých amerických grantov NIH (National Institutes for Health) a podobne. Najväčší rozdiel však jednoznačne vidím v koncentrácii špičkových vedcov a v ich vzájomnej spolupráci. Veľkou výhodou je aj blízkosť k pacientom a ich vzorkám, čo tu funguje tiež oveľa jednoduchšie než kdekoľvek inde.

Venujete sa skúmaniu Parkinsonovej choroby, ktorú si najčastejšie spájame s trasom rúk. Čo jej ďalšie prejavy?

Okrem trasu rúk je to celková spomalenosť pohybov, svalová rigidita, problémy s rovnováhou, absencia spontánných pohybov ako žmurkanie, úsmev či automatický pohyb rúk pri chôdzi, ale i zmeny v reči, zmeny písma.

Prečo skúmate práve dedičné formy Parkinsonovej choroby?

Skúmanie dedičných foriem nám dáva cenné indicie k vyriešeniu mozaiky patológie tohto ochorenia. V prvom rade, ak je ochorenie dedičné, dá sa presne identifikovať, ktoré gény sú „pokazené“. Keď identifikujete gén, následne identifikujete dráhu, ktorá je v dôsledku absencie alebo alterovanej funkcie génu porušená. To je prvý krok k tomu, aby sme túto dráhu dokázali opraviť.

Ďalšou výhodou je, že dedičné formy Parkinsonovej choroby sa prejavujú skôr než tie formy, u ktorých sa zatiaľ nenašlo genetické prepojenie. Vďaka tomu je možné toto ochorenie zachytiť a klinicky identifikovať skôr, čo poskytuje výhodu oproti ostatným formám, ktoré môžu vzniknúť u starších ľudí, t. j. na patologickom podklade spolu s inými ochoreniami. Veríme, že dedičné formy a formy Parkinsonovej choroby,

u ktorých sa doposiaľ nezistilo dedičné prepojenie, majú podobnú patológiu. Preto by nám odpovede na otázky, ktoré získame štúdiom dedičných foriem, mali pomôcť zodpovedať aj otázky ohľadom patológie a hlavne liečby ostatných foriem Parkinsonovej choroby.

Na čo sa váš výskum presne zameriava? A v akom štádiu sa momentálne nachádza?

Náš výskum sa zameriava na mitochondrii. Je to proces, ktorý zodpovedá za odstraňovanie poškodených organel nazývaných mitochondrie. Mitochondrie produkujú v bunke energiu, sú vystavované veľkému metabolickému stresu, v dôsledku čoho dochádza k ich poškodeniu. Takéto poškodené mitochondrie robia v bunke nepolechu a je potrebné ich odstrániť, zrecyklovať a znovu vytvoriť nové, funkčné mitochondrie. Pri dedičných formách Parkinsonovej choroby sa prišlo na to, že mnohé z génov, ktoré majú pacienti s touto diagnózou poškodené, sú zapojené práve v dráhe odstraňovania

poškodených mitochondrií. Naše laboratórium pracuje okrem iného aj na dizajnovaní a syntetizovaní molekúl, ktoré majú potenciál dráhu mitofágie aktivovať. Máme niekoľko kandidátov, ktoré sa momentálne chystáme testovať na zvieracích modeloch.

Do floridského Jacksonville ste sa dostali po pracovných skúsenostiach v Dánskej onkologickej spoločnosti, Akadémii vied ČR a Helmholtz Zentrum München. Ktoré pôsobisko vám dalo najviac?

Všetky. Každé jedno z nich ma naučilo niečo iné. O vede, vedeckom myslení, prístupe k problémom, ako aj spôsobe ich riešenia. Každé jedno pracovisko sa stalo dôležitým dielikom v mojom osobnom „puzzle“ – spoločne vyformovali zo mňa vedkyňu, akou dnes som. Vďaka týmto skúsenostiam som vyrástla – nielen kariérne, ale aj v osobnom živote. Dánsko znamenalo v zásade odchod zo Slovenska, od rodiny. V Česku a v Nemecku som sa naučila veľmi cennú techniku – vtedy úpl-

ne novú metódu targetovania génov, ktorá mi ponúkla konkurenčnú výhodu a otvorila cestu ďalej.

Štartovou čiarou bolo štúdium medicíny na LF UK a biochémie na PriF UK, kde ste absolvovali aj doktorandské štúdium. Hoci je vo vašom životopise túžba stať sa vedkyňou zjavná, nerozmýšľali ste niekedy aj nad povolaním lekárky? Prečo?

Rozmýšľala som nad tým. Ešte aj teraz mi niekedy napadne, že mi chýba kontakt s celými a živými pacientmi, keďže pracujem predovšetkým s ich vzorkami – najmä s mozgom. Veda mi však jednoducho dávala väčší zmysel. Chápala som nedostatočnosť terapeutických prístupov a potrebu nachádzať nové a viac cielené možnosti liečby. Som nesmierna rada, že mám aj klinickú skúsenosť a komplexnejší pohľad na niektoré problémy než moji kolegovia. Veľakrát za poškodenými molekulárnymi a biochemickými dráhami vidím pacientov, ktorých som mala možnosť stretnúť. Každý vedec by mal podľa mňa reálne stretávať ľudí trpiacich ochorením, ktoré študuje. Je to veľká motivácia. Ved' vedci nerobia vedu pre články a granty, ale preto, aby ľuďom reálne pomohli. V závale detailov sa však niekedy stráca „big picture“.

Ako si spomínate na vysokoškolské časy a ako hodnotíte s odstupom času kvalitu štúdia – možno aj v porovnaní so zahraničím?

Je to také klišé, ale štúdium na vysokej škole vnímam ako najlepšie obdobie svojho života. Znamenalo pre mňa nájdanie samej seba a zodpovedanie otázky, čím budem, „keď budem veľká“. ☺ Zároveň to bolo veľmi náročné obdobie. No to zase viedlo k tomu, že som objavovala, čo všetko dokážem. Možno prvýkrát v živote.

Pokiaľ ide o kvalitu štúdia, pamätám si, že som si predstavovala, že to bude oveľa lepšie, než to v skutočnosti bolo. Najmä predmety v prvých ročníkoch, ktoré v mojich očiach slúžili predovšetkým na „preriedenie“ študentov. Na druhej strane som sa pomerne rýchlo dostala k práci v laboratóriu, čo ma okamžite nesmierne chytilo.

Keďže som neštudovala v zahraničí, kvalita štúdia sa mi ťažko porovnáva. V USA však učím aj študentov a zdá sa mi, že majú väčšiu voľnosť pri výbere predmetov a nie tak prísne nalinajované kurzy a predmety, ktorých poznatky s najväčšou pravdepodobnosťou mnohí z nich nikdy nevyužijú. Tiež mám pocit, že sa tu nekladie až taký dôraz na množstvo informácií, ktoré si na deň skúšky dokážete natlačiť do hlavy, ale skôr na kritické myslenie.

Okrem vedkyne ste i folkovou speváčkou. Odkedy sa tejto činnosti venujete a ako to stihate popri náročnej práci?

Skladáť pesničky som začala v pätnástich. No pravda je taká, že teraz sa tomu veľmi nestiham venovať. Hotový album mi už vyše dva roky stojí v dropboxe a nie som schopná ho konečne dotiahnuť do konca a vydať. Momentálne tiež neskladám tak veľa pesničiek ako predtým a nehrám veľa koncertov, pretože tu v USA by mi nikto nerozumel. Ale hranie a spievanie milujem a stále je to pre mňa najlepší spôsob, ako prepnúť mozog do iných fantázií a uletieť si do iného sveta.

Erika Hubčíková
Foto: Archív D. Truban

Medici si otestovali postupy zdravotnej záchranej služby

V dňoch 23. až 27. mája 2018 sa v Jeseníku v Českej republike uskutočnil v poradí už 22. ročník medzinárodnej súťaže zdravotných záchranných služieb nazvanej Rallye Rejvís. Súčasťou podujatia bol aj 8. ročník MUC.RR – súťaže študentov 4. až 6. ročníka lekárske fakúlt, v ktorej ako členovia posádky rýchlej lekárskej pomoci museli plniť praktické úlohy z oblasti urgentnej medicíny a medicíny katastrof. Na súťaži sa po prvýkrát zúčastnili aj medici z Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (LF UK).

Súťažné úlohy boli koncipované formou výjazdov zdravotnej záchranej služby a vychádzali zo skutočných prípadov. Hlavnou myšlienkou súťaže tak bolo praktické vyskúšanie a otestovanie základných postupov prednemocničnej a včasnej nemocničnej neodkladnej starostlivosti, pričom sa dôraz kládol na vyšetrenie a zaistenie pacienta, základnú a rozšírenú neodkladnú resuscitáciu, t. j. postupy, ktoré by si medici mali osvojiť už od 1. ročníka vysokoškolského štúdia. V súťaži boli kľúčovými témami zvládnutie štandardného postupu pri vyšetrení a zaistení urgentných stavov pri prvom kontakte s pacientom, poskytnutie kardiopulmonálnej resuscitácie pri náhlom zlyhavaní základných vitálnych funkcií, závažná trauma u jednotlivca a základný postup pri hromadnom zdravotnom postihnutí osôb s veľkým dôrazom na komunikáciu medzi jednotlivými zložkami integrovaného záchranného systému.

Tento rok sa na súťaži prvýkrát zúčastnili aj študenti LF UK, pričom sme do súťaže vyslali až dva tímy – tím A (Bc. Martin Dolák, Nikolett Czapáriková, István Bodor – vtedajší študenti 4. ročníka všeobecného lekárstva) a tím B (Adriana Furdová, Roman

Králik, Róbert Lipták – vtedajší študenti 6. ročníka všeobecného lekárstva, dnes už úspešní absolventi). Oba tímy sa na súťaž dlhodobo pripravovali pod odborným vedením doc. MUDr. Mgr. Júliusa Hodosyho, PhD., MPH, z Fyziologického ústavu LF UK. Pri tréningu sme vychádzali zo známych úloh z predošlých rokov. Keďže časť úloh vyžadovala vykonávanie úkonov na patientskych simulátoroch a trenažéroch, naša vďaka patrí aj doc. RNDr. Pavlovi Vitovičovi, PhD., a zamestnancom Ústavu simulačného a virtuálneho medicínskeho vzdelávania LF UK,

ktorého portfólio sme mohli využívať v maximálnej možnej miere.

V medzinárodnej konkurencii oba tímy nakoniec obstáli veľmi dobre, čím potvrdili kvalitu výučby na LF UK – tím A obsadil piate miesto a tím B skončil na mieste deviatom. Úspešná premiéra je pre medicov našej fakulty povzbudením do budúcnosti, okrem toho je účasť na súťaži a s tým spojené porovnanie znalostí na medzinárodnej úrovni určite prínosom aj pre ich budúce povolanie.

István Bodor, študent LF UK

Leto s dátovou vedou

Študent Fakulty managementu UK a Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK Jakub Škoda sa vďaka štipendijnému grantu programu Študenti do sveta od Nadácie Tatra banky v dňoch 16. júla až 2. augusta 2018 zúčastnil v ukrajinskom meste Lvov na Lviv Data Science Summer School. Organizátorom letnej školy dátovej vedy bola Fakulta aplikovaných vied Ukrajinskej katolíckej univerzity.

Letnú školu otvoril Dr. Yuri Holovatch prednáškou o prístupe fyzikov ku komplexným systémom, ktorá napriek názvu neprezentovala využitie data science vo fyzike, ale to, ako možno fyziku, teóriu komplexných systémov a data science využiť pri práci v humanitných vedách. Prednášajúci predstavil prípadové štúdie o ekonomických experimentoch na základe údajov

z online MMO počítačových hier a odhade reálnosti islandských ság pomocou analýzy interakcií medzi postavami.

Nasledovalo päť dní všeobecných kurzov z oblasti inferenčnej štatistiky, programovania v jazyku R, strojového učenia a vizualizácie dát. Cieľom týchto kurzov bolo dať účastníkovi spoločný základ, aby mohli o týždeň neskôr pokračovať v užšie špecializovaných kurzoch. Každý účastník si pritom zo šestnástich ponúkaných kurzov mohol vybrať štyri. Témy boli naozaj rôzne – od analýzy zákazníkov cez počítačové videnie až po strojové učenie v zdravotníctve. Lektori boli nielen z ukrajinských univerzít a firiem, ale aj z Inštitútu Maxa Plancka v Nemecku, japonskej Jokohamskej národnej univerzity alebo švajčiarskej pobočky Google.

Letnú školu sme završili prácou na záverečných tímových projektoch. Ich zadania navrhli lektori kurzov, technologické firmy – sponzori letnej školy, ale i samotní účastníci. Išlo napríklad o predpovedanie výsledkov zápasov NBA, automatické určovanie pravdepodobnosti korupcie v štátnych tendroch, predpovedanie spolupráce v ukrajinskom parlamente a iné. Práca na projektoch trvala tri dni. Prvou fázou bolo dôkladné spracovanie dát do analyzovateľnej podoby, nasledovalo hľadanie najvhodnejšieho algoritmu pre riešenie daného problému. Po úspešnom dokončení každý tím svoj projekt prezentoval.

Data science nie je úzko špecializovaný odbor, ale skôr univerzálne využiteľná schopnosť porovnateľná so znalosťou cudzích jazykov. Ved' snáď už ani neexistuje odvetvie, ktoré by schopnosť narábať s dátami nepovažovalo za výhodu. Určite sa preto vyplatilo vymeniť tri týždne prázdnin za túto skúsenosť, nové schopnosti, vedomosti a zážitky.

Jakub Škoda,
študent FM UK a FMFI UK

V kolíske jedného z najúspešnejších vzdelávacích systémov na svete

Za cieľovú destináciu svojho prvého zahraničného študijného pobytu cez program Erasmus+ som si zvolila Univerzitu v Záhrebe, kde som sa okrem iného naučila chorvátsky jazyk, ktorý dnes ovládam na úrovni B2. Veľkou výhodou bola i možnosť absolvovať predmety zamerané na právo Európskej únie s možnosťou získať prestížny certifikát Jean Monnet. Dobrá skúsenosť z Chorvátska ma motivovala skúsiť zahraničnú mobilitu ešte raz – tentokrát som zamierila do Fínska.

Helsinki som si na štúdium vybrala najmä pre vysoký ranking hosťovskej univerzity vo svetových rebríčkoch. Univerzita v Helsinkách totiž patrí medzi 100 najlepších univerzít na svete. Okrem toho sa ňou ponúkajú predmety zameriavali najmä na obchodné právo, medzinárodné právo, európske právo a účasť na simulovaných súdnych sporoch, čo boli oblasti, v ktorých som sa chcela zlepšiť.

Na fínskych univerzitách vládne iný systém výučby než ten, na aký sme zvyknutí u nás. Výučba počas semestra nie je oddelená od samotného skúškového obdobia, ale skúšky prebiehajú cez semester. V podstate tu tak neexistuje súvislé skúškové obdobie. Napríklad absolvujete kurz obchodného práva, ktorý môže trvať mesiac, ale je o to intenzívnejší (môžete mať aj niekoľko seminárov do týždňa), pričom skúška sa bude konať týždeň po skončení kurzu. Uvedený systém je náročnejší, keďže sa neustále musíte pripravovať na semináre a priebežne si plniť študijné povinnosti. Voľný čas sa vám však na konci semestra zide, napríklad na návštevu susedných krajín či vycestovanie do Laponska za polárnou žiarou. Helsinki sú ideálnou voľbou aj na písanie záverečných prác, keďže knižnica je neustále otvorená a poskytuje široký výber literatúry.

Ďalším veľkým plusom bol prístup tamojších pedagógov. Len tak mimochodom, pochádzali z celého sveta – iba jeden z mojich vyučujúcich bol Fín. Medzinárodné zloženie však nebolo jediné, čo ma na pedagogickom zbore helsinskej univerzity fascinovalo. Každý prednášajúci tu dáva študentom personalizované spätné väzby, ktoré im jednak pomáhajú zlepšovať sa a individuálne na-

predovať, jednak prispievajú k nadviazaniu osobného kontaktu s vyučujúcim a vzbudzujú u študenta väčší záujem o problematiku daného predmetu. Na konci semestra som tak dostala od niekoľkých učiteľov e-mail, v ktorom ocenili moju snahu na hodinách, pričom v prílohe poslali aj komentár k odovzdanej práci, príp. písomnému testu, ktorý bol predmetom skúšky.

Okrem predmetov zameraných na právo som sa prihlásila aj na kurz fínskeho a nemeckého jazyka. Hoci je finčina veľmi komplikovaný jazyk, pri ktorom vám znalosť iných cudzích rečí vôbec nepomôže – má s nimi totiž len pramälo spoločné, naučiť sa zopár slovíčok po fínsky bola skvelá skúsenosť. Človek tak nebol úplne odkázaný na pomoc okolia, ak si potreboval niečo kúpiť alebo objednať, pretože tie najnevyhnutnejšie základy sa za jeden semester naučiť dajú. Výrazne

tomu pomohlo i to, že výučbu jazykov vo Fínsku zakladajú na interaktivite, vďaka čomu si študent osvoji vedomosti rýchlejšie. Tento prístup sa v pozitívnom smere odzrkadlil aj na mojich pokrokoch v nemčine.

Hoci vo Fínsku treba rátať s nižšími teplotami, tamojšia príroda je skutočne očarujúca, takže sa kvôli jej spoznávaní určite oplatí zdolať nástrahy severského podnebia. Veď stačí ísť trochu viac na sever a je veľká šanca, že uvidíte tzv. *northern lights* alebo *auroru borealis*. Polárna žiara je neuveriteľný prírodný úkaz, na ktorý snáď nikdy nezabudnem. Na severe Fínska sa okrem toho môžete doslova stretnúť so sobmi a losmi – ak sa vyberiete napríklad do mesta Saariselkä, neprekvapí vás sob vykračujúci si oproti vám, pretože tam je to na dennom poriadku. No aj v okolí hlavného mesta sa nachádza veľké množstvo národných parkov, jazier a lesov, kde sa dá prenajať chata, v ktorej môžete stráviť víkend s priateľmi. Samozrejmosťou jej vybavenia je sauna, ktorá Fínsko tak preslávi-la. Nájdete ju dokonca aj na internáte – jej používanie je zahrnuté v cene ubytovania. Ak do Fínska zavítate, určite si nenechajte ujsť ani tzv. *sit-sit*. Je to tematická večera, plná veselých a rázovitých piesní, s nezabudnuteľnou atmosférou.

Erasmus+ v Helsinkách každému vrelo odporúčam – na svoje si tu prídu nielen nadšenci kvalitného vzdelania, ale i milovníci panenskej prírody a zimných športov.

JUDr. Natália Hangáčová,
doktorandka na PraF UK

Simulačný program ako súčasť výučby neonatológie

Dňa 12. júna 2018 zavítali do simulačného centra na Neonatologickej klinike intenzívnej medicíny Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a Národného ústavu detských chorôb (NKIM LF UK a NÚDCH) vzácní hostia – zástupcovia spoločností Gaumard Scientific, ktorá sa venuje simulačnej technike, a HELAGO, špecializujúcej sa na vybavenie lekární a laboratórií, výučbové a laboratórne pomôcky.

Vyšetrenie novorodenca, ktorý je veľmi špecifickým pacientom, si vyžaduje nielen obsiahle teoretické vedomosti, ale aj zodpovedajúce penzum praktických zručností. Novorodenec nevie rozprávať, vie nám však poskytnúť indicie, s ktorými, ak ich vidíme, počujeme alebo vyhatáme, dokážeme pracovať. Výučba neonatológie je náročná. V rámci znižovania záťaže pacienta je vhodnou doplnkovou metódou práve simulačná výučba, pretože umožní študentom opakovane vyšetriť novorodenca a osvojiť si štandardné postupy.

Z americkej Floridy k nám v júni zavítal Dale Giedd z firmy Gaumard Scientific, ktorý je riaditeľom predaja pre Európu. Medzi ďalšími hosťami bol konateľ spoločnosti HELAGO-CZ Ing. Pavel Kahl. HELAGO-SK reprezentovali Ing. Vladimír Horčíčák, riaditeľ spoločnosti, a Mgr. Juraj Šindler, manažér predaja. Cieľom ich návštevy bolo oboznámiť sa s prácou simulačného centra, so spôsobmi a formami využitia simulačných figurín a rôznych modelov, ktoré využívame vo výučbovom procese neonatológie.

Naša rodina simulátorov má už niekoľkých členov. Novorodenecký simulátor od firmy Gaumard Scientific každý pozná pod menom Filip. V rámci projektu „Záchrana života novorodenca na NKIM“ sme v roku 2016 získali simulačnú figurínu Leu, ktorú využívame na nácvik kardiopulmonálnej resuscitácie. V roku 2017 nás Nadácia Tatra banky podporila ďalším finančným darom, vďaka ktorému sme mohli pokračovať v realizácii spomínaného projektu, t. j. rozšíriť počet modelov, ktoré sú nevyhnutné na skompletizovanie technickej výbavy nášho simulačného centra. Ide o novorodenecké modely hornej končatiny na výučbu intravenózneho prístupu, dolnej končatiny na výučbu intra-

oseálneho a intravenózneho prístupu a trenažér endotracheálnej intubácie novorodenca. Za túto podporu by sme sa aj touto cestou chceli Nadácii Tatra banky poďakovať.

Špecifická poloha centra blízko lôžkovej časti našej kliniky umožňuje študentom priamo od simulačnej výučby prísť k pacientovi a uplatniť v reálnej praxi nadobudnuté skúsenosti a vedomosti. Práca v našom centre je priamo napojená na praktickú výučbu na oddelení. Modely pritom pomáhajú zlepšiť praktické zručnosti nielen našim medicom, ale aj kolegom v rámci postgraduálnej výučby.

Našu prácu charakterizuje otvorenosť a snaha čo najviac priblížiť teóriu k praxi s využitím všetkých dostupných moderných učebných pomôcok. K študentom sa snažíme pristupovať ako k svojim budúcim kolegom. Uvedomujeme si, že pre povolanie lekára je veľmi dôležitý aj nácvik tímovej spolupráce. Je dobré, keď si študent v rámci simulačnej výučby môže overiť svoje teoretické vedomosti aj v tomto smere.

Verím, že hostí sme presvedčili o našej snahe pripraviť študentov čo najlepšie do pracovného života. Dôkazom sú aj ich zápisy v našej knihe:

D. Giedd: „Nadšenie pani profesorky Brucknerovej, s ktorým sa venuje simulačnej výučbe študentov, pripravujúc ich tak do reálneho sveta intenzívnej neonatológie, je inšpiru-

Zľava: J. Šindler, D. Giedd, I. Brucknerová, P. Kahl, V. Horčíčák

júce. Som si istý, že študenti nikdy nezabudnú na zručnosti, ktoré v simulačnom centre nadobudli, a budú ich vedieť využiť v prospech záchrany svojich budúcich pacientov.“

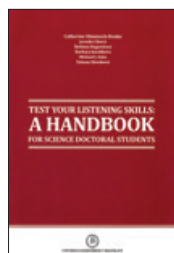
V. Horčíčák a J. Šindler: „Chceme týmto vysloviť veľké uznanie pani profesorky Brucknerovej za starostlivosť o naše novorodenecké modely. Nestará sa o ne totiž len po technickej stránke, venuje im aj svoju lásku.“

P. Kahl: „Prajem nehasnúci zápal pre simulačnú výučbu a vzdelávanie novej i súčasnej generácie. Všetko dobré.“

Verím, že naša spolupráca bude pokračovať aj naďalej, aby sme tak spoločnými silami a ochotou vytvorili centrum na špičkovej úrovni.

**Prof. MUDr. Ingrid Brucknerová, PhD.,
prednostka NKIM LF UK a NÚDCH**

Nová učebnica anglického jazyka pre doktorandov PriF UK

Na začiatku leta 2018 prispela do neskromnej publikačnej aktivity našej univerzity ďalšia učebnica anglického jazyka pre študentov doktorandského štúdia. K učebnici s pomerne vysoko nastavenými štandardmi *Test your reading skills*, ktorá vyšla ešte v roku 2016, sa pridala nemenej kvalitná (a zároveň potrebná) učebnica zameraná na precvičovanie schopností porozumenia hovorenému slovu – *Test your listening skills*.

Hlavnou autorkou, podobne ako v prípade prvej učebnice, je Catherine Dimmock-Benko s dlhoročnými skúsenosťami z pedagogického pôsobenia na Prírodovedeckej fakulte UK (PriF UK) a so znalosťou problémov výučby v slovenských akademických pomeroch. Na 135 stranách prináša učebnica až 32 testov, pričom hlavná autorka v spolupráci so skúsenými kolegami z Katedry jazykov PriF UK (Jarmilou Cihovou, Štefániou Dugovičovou, Barbarou Kordíkovou, Michaelom Jerryom Sabom a Tatianou Slovákovou) spoločne dôkladne vybrali reprezentatívne druhy textov, ktoré odrážajú širokú vedecko-pedagogickú prax fakulty,

vytvorili zvukové záznamy a pripravili k nim viacero druhov kontrolných otázok. Obsah nahrávok nie je extraktom odborných vedeckých článkov, ale skôr popularizačným a jazykovo prijateľným súborom, ktorého pochopenie nie je založené na dôkladnej znalosti odborných termínov a problematiky, ale skôr na celkovom porozumení, jazykovom cite a pochopení celkovej idey nahrávky. Nech je táto publikácia ďalším úspešným príspevkom k jazykovej edukácii na našej univerzite!

Mgr. Juraj Majo, PhD., PriF UK

V Martine boli promovaní prví absolventi zubného lekárstva

Dňa 29. júna 2018 sa na Jesseniovej lekárskej fakulte UK v Martine (JLF UK) uskutočnila prvá promócia absolventov zubného lekárstva. Absolventské diplomy si prevzali niekdajší študenti, ktorí v akademickom roku 2012/2013 nastúpili na našej fakulte do prvého ročníka čerstvo akreditovaného študijného programu zubné lekárstvo.

JLF UK je podľa hodnotení Akademickej rankingovej a ratingovej agentúry dlhodo- bo najlepšou lekárskou fakultou v SR. Pre novovznikajúci študijný odbor to bola nielen veľká výzva, ale aj nemalá zodpovednosť. To, že sa nám s ňou podarilo úspešne popa- sovať, potvrdzuje fakt, že z prvých siedmich absolventov až piati ukončili štúdium s červe- ným diplomom, z toho dvaja s akademickou pochvalou a uznaním za vynikajúce plnenie študijných povinností rektora UK prof. RNDr. Karola Mičietu, PhD., a traja s diplomom s vyznamenaním dekana JLF UK prof. MUDr. Jána Danka, CSc.

Pri zohľadnení podmienok na štúdium (po- čet špeciálne upravených priestorov, zub- nolekárske súpravy, predklinických simulá- torov, laboratórnych stolov, kvalifikovaných pedagógov – zubných lekárov/stomatológov a preferovanie kvalitnej personalizovanej vý- učby s moderným materiálom a prístrojovým vybavením) možno do každého ročníka v sú- časnosti prijať maximálne 10 študentov.

Počas šiestich rokov štúdia študenti zub- ného lekárstva absolvovali: trojdňové pobyty na univerzitných stomatologických klinikách v Olomouci, Brne a Prahe; dva dvojdnové intenzívne kurzy estetickej rekonštrukcie najnovšími kompozitnými materiálmi a brú- senie faziet a koruniek pod mikroskopom vo Viedni; trojdňové tematické prednášky na tému „Endodoncia v kocke“ v Hradci Králo- vé; workshopy na kongresoch v Šamoríne, Bratislave a Martine; prednášky pozvaných externých školiteľov – o sklených vláknach a adhezívnych mostíkoch nesených sklenými vláknami; vzdelávanie o zubných implantá- toch, ktoré pozostávalo z protetickej a labo- ratórnej časti, ako aj exkurziu v slovenskej firme v Piešťanoch, vyrábajúcej stomatolo-

gické súpravy. Vo februári 2018 naši študenti zorganizovali úspešný I. kongres Slove- nského spolku študentov zubného lekárstva v priestoroch Aula Magna na JLF UK, na ktorý pozvali prednášajúcich zo Slovenska a z Českej republiky.

Po prvých šiestich rokoch štúdia s excelen- tou podporou vedenia a zamestnancov JLF UK a Univerzitetnej nemocnice Martin (UNM) možno konštatovať, že študenti zubného le- kárstva vo všetkých ročníkoch majú vynikajú- ce študijné výsledky – jedna tretina z nich má prospechové štipendium. Praktickú výučbu absolvujú so záujmom a v klinickej práci s pa- cientmi sú zameraní a manuálne zruční, čo je pre zubných lekárov takisto nesmierne dôle- žité. Je potešiteľné, že sa minulý rok vtedajší študent (dnes už absolvent) Filip Planeta stal víťazom slovenského národného kola medzi- národnej súťaže GC Europe Essentia Aca- demic Excellence Contest, v ktorom prezentoval vlastný klinický prípad v odbore konzervačné zubné lekárstvo, vďaka čomu postúpil do ce- loeurópskeho finále v Belgicku.

Ak by sme chceli štúdium tohto študijného programu vyčísliť v niekoľkých štatistikách, každý študent počas šiestich rokov štúdia urobil vo všetkých klinických odboroch zub- ného lekárstva priemerne 2511 diagnostic- kých vyšetrení, špecifických parciálnych vý- konov a definitívnych ošetrovaní pacientov. Do tohto sumárneho čísla je zaradené použitie koferdamu v priemere 349x, lupových okulia- rov 67x, stomatologického mikroskopu (naj- má v endodoncii) 27x a asistencia kolegov študentovi pri jednej zubnolekárskej súprave 232x. Prihladiac na vysoké počty kvalitne vyliečených pacientov na úrovni súčasného poznania, sme presvedčení, že absolventi zubného lekárstva na JLF UK budú prínosom

pre svojich pacientov už od prvého dňa vo svojej psychicky aj fyzicky náročnej práci.

V júni promovaní absolventi sú dnes už zamestnaní. Teší nás, že na našej fakulte zostáva jeden absolvent na celý a jeden na polovičný úväzok. Pre nadaných absolventov zubného lekárstva so záujmom o pracovné miesta asistentov s pedagogicko-vedeckým zameraním na JLF UK (aj s garantovaným polovičným úväzkom v UNM) je prijímanie do pracovného pomeru otvorené.

Ponuka akreditovaných študijných programov a postgraduálneho vzdelávania na JLF UK pre študentov a zubných lekárov:

• študijný program zubné lekárstvo

Ide o spojený prvý a druhý stupeň šesťročného vysokoškolského štú- dia zubného lekárstva v slovenskom výučbovom jazyku s kvalitným materi- álnym a prístrojovým vybavením.

• certifikačný študijný program dentoalveolárna chirurgia pre zubných lekárov

Trvá šesť mesiacov, v súčasnosti sa naň budú prijímať dvaja zubní lekári ročne. Do študijného programu sa zaraďuje v súlade s platnou legisla- tívou počas celého kalendárneho roka.

• špecializačný študijný program maxilofaciálna chirurgia pre zub- ných lekárov

Trvá štyri roky, do študijného progra- mu sa zaraďuje každý rok vždy v dvoch termínoch: 1. februára a 1. októbra.

• doktorandský študijný program (PhD.) v odbore zubné lekárstvo

Denné doktorandské štúdium trvá štyri roky a externé päť rokov.

Okrem toho má JLF UK priznané prá- vo uskutočňovať habilitačné konanie a konanie na vymenúvanie profesorov v odbore zubné lekárstvo. Viac infor- mácií nájdete na: www.jfmed.uniba.sk.

Doc. MUDr. Dagmar Statelová, CSc.,
mim. prof.,
prednostka Kliniky stomatológie a maxi-
lofaciálnej chirurgie JLF UK a UNM

Deväťdesiatpäť rokov lekárskej fyziky na UK

Ústav lekárskej fyziky, biofyziky, informatiky a telemedicíny Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (LF UK) si v tomto roku pripomína 95. výročie svojho vzniku. Je tretím najstarším akademickým ústavom špecializujúcim sa na lekársku fyziku v Európe.

Začiatky ústavu spojené s pôsobením prof. Viktora Teisslera

V dvadsiatych rokoch minulého storočia vyvstala potreba založiť na Slovensku pracovisko, ktoré by sprostredkovalo poznatky zo všeobecnej a aplikovanej fyziky pre potreby medicíny a zdravotníctva priamo na LF UK. S týmto zámerom vznikol začiatkom akad. r. 1923/24 Ústav pre lekársku fyziku LF UK. Jeho prvým prednostom sa stal prof. PhDr. Viktor Teissler, ktorý dovtedy pôsobil v Prahe. Postupne pribúdali ďalší pracovníci: MUDr. Mária Kotiersová, RNDr. Jozef Mohr, MUC. Jozef Skotnický, MUDr. Štefan Sedláček, MUDr. Žigmund Križan.

Pôsobenie prof. Teisslera na LF UK v r. 1923 – 1938 znamenalo pre rozvoj lekárskej fyziky významný prínos. Ústav pre lekársku fyziku, ktorý bol v tom čase jedinou profesionálnou inštitúciou zameranou na fyzikálny výskum na Slovensku, vybudoval po personálnej, vedeckej i pedagogickej stránke. Lekárska fyzika sa pod jeho vedením pritom vyučovala ako špecializovaný predmet nielen pre potreby lekárskej fakulty, ale aj pre študentov lekárnického štúdia, prírodovedeckej fakulty a neskôr aj Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave.

Jeho prednášky, ktoré litograficky vychádzali v r. 1929 – 1933, sa stali základom historicky prvej učebnice lekárskej fyziky v Československu, ktorá sa neskôr dočkala troch vydání (1937, 1945, 1948). Ako povinná

študijná literatúra pre predmet lekárska fyzika sa používala na všetkých lekárskech fakultách v Československu. Podobný úspech zaznamenala aj učebnica *Vybrané kapitoly z fyziky: úvod do biofyziky* (1955), ktorú prof. Teissler napísal s prof. Žigmundom Križanom. Publikácia reflektovala napredovanie vedeckého výskumu štruktúry a funkcie biologických systémov a s tým súvisiacu modifikáciu lekárskej fyziky a jej príklon k biofyzike.

Prof. Teissler odbor obohatil aj o pozoruhodné pohľady na lekársku optiku a lekársku fotografiu. Vyrábala tiež modely kíbov pre Anatomický ústav Karlovej univerzity v Prahe a významne prispel k zavedeniu pokusnej výroby kontaktných šošoviek v ČSR. Svojimi osobnými vedeckými kontaktmi s pracoviskami fyzikálneho zamerania v celej Európe, rozsiahlou publikačnou činnosťou, získaním unikátnych prístrojov od popredných firiem i výrobou vlastných učebných pomôcok sa zaslúžil o jednu z najplodnejších etáp existencie ústavu.

Vojnové a povojnové obdobie

V r. 1939 – 1945 bol prednostom ústavu prof. MUDr. Jozef Skotnický. Počas jeho vedenia sa vyučovanie lekárskej fyziky doplnilo o fyzikálne princípy najnovších elektronických a optických prístrojov, ktoré sa začali uplatňovať v medicínskej praxi a laboratórnom výskume. Do prednášok boli začlenené základy molekulovej fyziky. Výskumná práca sa sústredila na otázky biofyziky, aplikáciu

Prof. PhDr. Viktor Teissler

fyzikálnych poznatkov v medicínskej praxi a pod.

Po vojne bol spočiatku poverený vedením ústavu prof. RNDr. Dionýz Ilkovič, DrSc., vtedy profesor na Prírodovedeckej fakulte UK. V r. 1946 – 1960 viedol ústav doc. MUDr. RNDr. Žigmund Križan, mim. prof., erudovaný rádiológ. Prvá povojnová etapa vývoja pracovného a pedagogického zamerania ústavu bola charakterizovaná zvýšeným záujmom o jadrovú fyziku, ničivé dôsledky ionizujúceho žiarenia, ultrazvuk, akustiku, lekársku elektroniku, röntgendiagnostiku a svetelnú hygienu.

V r. 1960 – 1963 viedli pracovisko doc. RNDr. Štefan Veis, DrSc., mim. prof., a prof. RNDr. Ján Vanovič. V r. 1964 – 1977 bol externým prednostom katedry doc. MUDr. Štefan Hupka, DrSc., vedúci oddelenia rádioizotopov vo Výskumnom ústave onkologickom v Bratislave. Katedra lekárskej fyziky bola v akad. r. 1968/69 premenovaná na Katedru fyziky a nukleárnej medicíny a v r. 1977/78 na Katedru biofyziky LF UK. Jej vedúcim sa stal prof. Ing. Vít Šajter, CSc., ktorý túto funkciu vykonával do r. 1990. Vedeckovýskumná činnosť sa v tomto období zameriavala na štúdium fyzikálno-chemických vlastností bunkových membrán, štúdium transportu základných fyziologických iónov pomocou rádioizotopov cez membránu izolovanej svalovej bunky a modelové membrány. Skúmali sa i možnosti využitia termografických, termometrických a spirometrických metód v klinickej praxi.

Pracovňa prednostu Ústavu pre lekársku fyziku LF UK

Úspechy posledných rokov

V súvislosti s rozšírením spektra vedeckovo-výskumnej a pedagogickej činnosti bola Katedra biofyziky LF UK premenovaná na Ústav lekárskej fyziky a biofyziky (1991/92) a neskôr na Ústav lekárskej fyziky, biofyziky, informatiky a telemedicíny LF UK (2007/08). V r. 1990 – 1997 a 2003 – 2013 bola prednostkou ústavu prof. MUDr. Elena Kukurová, CSc., v r. 1997 – 2002 túto funkciu zastávala doc. RNDr. Katarína Kozlíková, CSc., v r. 2002 – 2003 bola poverená vedením ústavu RNDr. Eva Kráľová, PhD. Od septembra 2013 je prednostom pracoviska doc. RNDr. Martin Kopáni, PhD.

Od akad. r. 1990/91 ústav zabezpečoval výučbu dvoch predmetov: biofyziky a informatiky, skúmali sa vlastnosti biomateriálov, využitie membrán na báze kolagénu v substitučnej medicíne. Neskôr sa začal výskum mapovania elektrickej aktivity srdca, študovali sa účinky energie viditeľného svetla na organizmus v zdraví a chorobe. Pracovníci ústavu sa taktiež podieľali a podieľajú na výskume, vývoji a využití biosenzorov a biomonitorovacích zariadení. Aplikovaný pedagogický výskum v oblasti teórie vyučovania bol v minulosti korunovaný výnimočnými úspechmi na výstavách didaktických technológií doma i v zahraničí (NOVTECH, SlovDidac, Worlddidac). Pedagogickí a vedeckí pracovníci ústavu vytvorili viacero učebníc, skript a učebných textov z lekárskej fyziky,

biofyziky a informatiky. Azda najvýznamnejšou bola učebnica *Biophysical Elixir for Students and Graduates of Medicine* (1991), ktorá bola prvým učebným textom v anglickom jazyku určeným na výučbu zahraničných študentov na lekárske fakultách v Českej a Slovenskej republike. Vedecké monografie, odborné knižné publikácie a audiovizuálne diela z histórie, ktorých autormi sú pracovníci ústavu, mapujú rôzne etapy vo vývoji vedy a techniky. Do opisovanej historickej etapy patrí tiež výskumná a organizačná práca na implementácii informačných technológií v zdravotníctve a na vzdelávaní zdravotníckych profesionálov na využívanie ponuky elektronického zdravotníctva v rámci projektu KEGA MŠWVaŠ SR. V r. 2012 bol kolektív pracoviska ocenený Cenou ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR za vedu a techniku za vedecké, odborné a organizačné aktivity v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku.

Súčasný výskumný výzvy

Súčasný perspektívny zameranie základného a aplikovaného medicínskeho výskumu pracoviska je štúdium prítomnosti fyziologicky významných prvkov a ich zlúčenín, cudzorodých a škodlivých látok v ľudskom organizme. Ide najmä o výskum lokalizácie, distribúcie, štruktúry a magnetických vlastností železa vo vybraných mozgových štruktúrach (*substantia nigra, globus pal-*

lidus a bazálne gangliá) prostredníctvom histologických a imunohistochemických metód s použitím svetelných (polarizačný, fluorescenčný) a elektrónových (rastrovací a transmisný) mikroskopov s EDX analýzou, pri vyšetrovaní oxidov železa sa využíva SQUID magnetometria a Mössbauerova spektroskopia. Študujú sa mechanizmy a modifikujúce faktory liečby nádorov pomocou fotodynamickej terapie. Vytvárajú sa fyziologicky relevantné modely zohľadňujúce komplexnosť a špecifitu nádorového tkaniva vo forme 3D bunkových kultúr pomocou metód optickej mikroskopie a UV/VIS spektroskopie. Skúma sa elektrická aktivita srdca, problematika diagnostiky obezity u adolescentov pomocou antropometrických meraní a biochemických ukazovateľov a patogenéza kardiometabolických chorôb, na animálnych modeloch sa sledujú kognitívne funkcie. Paralelne so základným a aplikovaným medicínskym výskumom sa na pracovisku úspešne rozvíja i výskum v oblasti teórie vyučovania. Vedecké aktivity pracoviska sú finančne podporené grantmi UK, VEGA, KEGA a APVV. V grantovej úspešnosti sa ústav v r. 2017 umiestnil v rámci fakulty na 7. mieste s finančnou dotáciou na 10 úspešných projektov.

RNDr. Eva Kráľová, PhD.,
doc. RNDr. Elena Ferencová, CSc.,
Ústav lekárskej fyziky, biofyziky,
informatiky a telemedicíny LF UK

Spomienky lekára

Dňa 26. júna 2018 na 172. stretnutí Sapiaientia klubu na LF UK prof. MUDr. Ivan Balažovjeh, DrSc., prezentoval svoju knihu Spomienky lekára.

Prof. Balažovjeh je uznávanou odbornou autoritou a váženou osobnosťou slovenskej lekárskej vedy. Bol promován, habilitovaný a inaugurovaný na LF UK. V r. 1990 – 2001 vykonával funkciu prednostu II. internej kliniky LF UK a UNB. V rámci Československa sa zaradil medzi popredných internistov a kardiológov. V r. 1997 založil Slovenskú hypertenziologickú spoločnosť SLS, ktorej prezidentom bol do r. 2004. Spoločnosti vtlčil medzinárodný rozmer, a to najmä publikáciami v oblasti sekundárnej endokrinné podmienenej hypertenzie, ako i organizovaním konferencií s bohatou zahraničnou účasťou, kde zúročil skúsenosti a vedomosti získané študijnými pobytmi na významných pracoviskách (Švédsko, Nemecko, Rakúsko či Francúzsko). Jeho bohatá celoživotná vedeckovýskumná, pedagogická, kuratívna a organizačná činnosť bola ocenená najvyššími vyznamenaniami a postami. V septembri 2017 bol uvedený aj do Dvorany slávy slovenskej medicíny. Napriek všetkým svojim zásluhám zostal

skromným, priateľským, ústretovým mužom slova i činu, čo potvrdila aj jeho júnová návšteva nášho Sapiaientia klubu.

Dekan LF UK prof. MUDr. Juraj Šteňo, DrSc., pri tejto príležitosti prof. Balažovjehovi zablahoželel k vydaniu knihy a zaprial mu ďalšie tvorivé úspechy. Publikáciu do života vypravdal predsedajúci klubu prof. MUDr. Igor Riečanský, DrSc., ktorú knihu symbolicky posypal lupienkami z ruže.

Autor nám prezentáciou knihy priblížil svoje životné osudy, lekárske poslanie, tiež detské a študentské časy či pôsobenie na fakulte. Odpovedal i na mnohé otázky z publika. Viacerí z nás sa stotožnili s jeho vyznaním: „Lekárovi sa ťažko odchádza do dôchodku – lekár nevládze prestať pracovať.“ Mnohým po odchode do penzie zostanú osobné záľuby, ktorým sa venovali počas aktívneho života. U väčšiny lekárov je však situácia iná – aktívni v poslaní sa venujú hlavne svojmu vednému odboru, študujú medicínsku literatúru. Tá sa časom stáva ich záľubou. Na koničky, ktoré by znovuob-

javili v penzijnom veku, im nezostával čas. Prof. Balažovjeh je v tomto smere výnimkou – celý život sa aktívne venoval hudbe, hrá na klavíri, pravidelne navštevuje divadlo, operu. Bol aktívny športovec – amatér: lyžoval, hrával tenis, pestoval turistiku.

Býva to tak, že mladší plánujú a starší spomínajú. Patrim k vekovitým a napriek tomu „fandím“ obidvom. V minulosti vidím zdroj pre poučenie sa, pre vyhnutie sa chybám; budúcnosť vnímam ako hľadanie optimálnej cesty, ako ďalej. Preto je podľa mňa veľmi dôležité, aby sme pri spomienkach neboli iba nostalgickými spomínajúcimi na zašlé časy, ale aby sme z minulosti extrahovali podstatu, fundament, na ktorom stojí naše napredovanie, nielen vo vede, ale aj v medicíne a v živote vôbec. Do tohto „žánru“ s potešením zaraďujem aj spomínanú knihu.

Prof. MUDr. Michal Valent, DrSc.,
professor emeritus LF UK

Za pár klikmi sú mesiace práce

Rozubytovací proces na UK

Rok čo rok je podávanie elektronickej žiadosti o ubytovanie neoddeliteľnou súčasťou života študentov Univerzity Komenského. Výnimkou sú iba študenti bohosloveckých fakúlt, ktorí sú ubytovaní v osobitných internátoch či seminároch. Každý rok sa tak na internátoch vo Vysokoškolskom meste Ľ. Štúra – Mlyny UK, na Vysokoškolskom internáte Družba UK, v Študentskom dome Lafranconi a vo Vysokoškolskom internáte JLF UK v Martine prideľuje takmer 8000 lôžok.

Nezainteresovaným sa podávanie a vyhodnocovanie žiadostí môže zdať jednoduché, opak je však pravdou – aby všetko prebehlo v poriadku, je potrebná spolupráca množstva ľudí. Študenti prichádzajú s našim rozubytovacím systémom do kontaktu len niekoľko dní počas leta, príprava a podpora celého procesu však zaberá takmer šesť mesiacov práce pracovníkov z fakúlt, Centra informačných technológií UK (CIT UK), jednotlivých internátov, ako aj Komisie pre vysokoškolské internáty a ubytovanie Akademického senátu UK.

Samotný rozubytovací proces pozostáva zo štyroch fáz. V prvej fáze zamestnanci CIT UK v spolupráci s ubytovacou komisiou na základe podkladov z jednotlivých internátov pripravujú rozubytovací systém na nový akademický rok. Táto fáza je veľmi zložitá, keďže sa snažíme, aby si čo najviac študentov vedelo ponechať izbu, no zároveň je potrebné prispôsobiť ubytovanie potrebám celej univerzity – upraviť del'bu medzi jednotlivé fakulty podľa

počtu študentov či vyčleniť zvláštne druhy kapacít, ako je zmiešaná či medzifakultná kapacita a kapacita pre študentov so špecifickými potrebami.

Po skončení tejto prvej, prípravnej fázy nasleduje prideľovanie bodov za aktivity fakultnými ubytovacími referentkami, nahrávanie študijných výsledkov z AIS2 a následný výpočet bodov udelených v rámci kritéria kvality.

Otvorenie systému pre žiadateľov a „pár klikov“, ktoré každý z nich urobí, reprezentuje začiatok tretej fázy – doteraz sme všetci pracovali na tom, aby každého z nich hneď po prihlásení čakala informácia o počte bodov, ktoré získal! Po skontrolovaní všetkých podaných žiadostí a vyhodnotení námietok voči udeleným bodom pracovníci fakúlt pripravujú na základe im pridelených kapacít poradovníky úspešných žiadateľov. Títo si budú môcť v nasledujúcom kroku vybrať izbu z voľnej kapacity pomocou interaktívneho zobrazenia.

Štvrtá, finálna fáza začína sprístupňovaním výberu izieb podľa umiestnenia v poradovníku

a je najnáročnejšou pre systém aj pracovníkov, ktorí jeho chod zabezpečujú. Prirodzene, každý si chce zaistiť čo najlepšiu izbu – preto je systém vždy pri sprístupnení podrobený obrovskému náporu. Zodpovední zamestnanci sa pritom snažia uvoľniť pre študentov čo najviac kapacity, preto počas obsadzovania kapacity žiadateľmi často dochádza k servisným zásahom a posúvaniu čiar v poradovníkoch smerom nadol.

Po ukončení výberu izieb končí štvrtá fáza rozoslaním informácií o platbe za vybranú izbu a exportom vytvorených rezervácií do informačných systémov ubytovacích zariadení. Tým je rozubytovací proces ukončený a štáetu preberajú ubytovacie oddelenia jednotlivých internátov. Pod ich taktovkou nasleduje párovanie platieb, príprava a podpis ubytovacích zmlúv či obsadzovanie posledných voľných miest z dodatočných poradovníkov... To už je však príbeh na inokedy.

Ing. Barbora Gregová, CIT RUK

ZAÚJALO NÁS

Raňajky, obedy i večere za pár eur

Čo ponúka Eat & Meet?

Eat & Meet je moderná a štýlová jedáleň, ktorá sa nachádza na internátoch UK v Mlynskej doline v Bratislave – konkrétne v objekte Átriové domky pri hornej vrátnici na blokoch D a E. Ponúka stravovanie sedem dní v týždni vrátane raňajok, obedov a večerí. Primárne slúži študentom, ale zavítať sem môže hocikto, kto je hladný.

Každé ráno pripravujeme v LIVE kuchyni čerstvé raňajky, ako napríklad vafle, rôzne druhy pražienice či párky. K raňajkám, ktoré ťa s ISIC-om vyjdú 0,50 eura, máš nápoje (kávu, čaj, sódu, soft drinky vrátane obľúbenej kofoly) zadarmo.

V prípade obedového menu, ktoré servírujeme už od 10.30 hod., máš každý deň na výber až desať druhov hlavných jedál. Okrem toho naši kuchári priamo pred te-

bou v LIVE kuchyni na grile pripravujú rôzne druhy mäsa a syrov a iných jedál, ktoré pravidelne obmieňame. Samozrejmosťou sú aj dva druhy polievok. Obavy nemusíš mať ani vtedy, ak si vegetarián či vegán, alebo máš bezlepkovú stravu – aj ty si u nás každý deň nájdeš niečo pod zub.

Po obede si u nás môžeš dopriať kávu, ktorú máš spolu s ďalšími nápojmi k dispozícii počas celého dňa. Rovnako tak

svietiacim nápisom PIZZA & PASTA. Predaj začína hneď po zatvorení jedálne, pričom cez týždeň funguje do 4.00 a cez víkend do 2.00 hod. Naš špičkový pizzer Marek denne pripravuje viac než deväť druhov pizze – vrátane bezlepkovej. Cena s dotáciou za jednu pizzu je 2,90 eura. Ale ak si viac cestovinový typ, nájdeš tu aj penne na rôzne spôsoby.

Nezabudni, že ak sa chceš u nás najesť za študentské ceny, potrebuješ k tomu kartu ISIC – každý študent (aj doktorand) verejnej vysokej školy v dennej forme štúdia má totiž nárok na dve štátom dotované jedlá denne, čo znamená, že sa stravuje za nižšiu cenu. Ak k nám však prídeš v deň svojich narodenín a ukážeš nám svoj ISIC, máš u nás dve hlavné jedlá úplne zadarmo.

Na našej webovej stránke (www.eatandmeet.sk) si môžeš pozrieť všetky jedlá aj týždeň dopredu. Nájdeš nás aj na Facebooku: www.facebook.com/eatandmeetmlyny a Instagram: www.instagram.com/eatandmeetmlyny. Tešíme sa na tvoju návštevu!

to je aj s jogurtmi. A keď sa už bavíme o čase, naša jedáleň je otvorená každý pracovný deň od 7.00 do 20.30 hod., cez víkend od 9.00 do 19.00 hod. Ak ťa však hlad zastihne v noci alebo cestou domov z párty, určite využij náš večerný predaj pizze a cestovín. Stačí prejsť len pár krokov a na bloku D nájdeš okienko so

Team Eat & Meet

Prof. ThDr. Jozef Krupa, PhD., vedúci Katedry dogmatickej teológie RKCMBF UK

**Miesto
narodenia:**
Námestovo
Vek: 55
rokov

Čím ste chceli byť ako dieťa?

Športovým komentátorom alebo rozhlasovým hlásateľom.

Čo ste študovali a prečo práve tento odbor?

Študoval som katolícku teológiu na Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Tento odbor som študoval preto, aby som sa mohol stať katolíckym kňazom.

Aké cudzie jazyky ovládáte?

Nemčinu a ruštinu, čiastočne angličtinu a taliančinu.

Čo vám napadne, keď sa povie „práca“?

Keď sa povie „práca“, napadne mi zmysluplná činnosť, ktorou si človek zarába na živobytie pre seba a rodinu, ktorou sa aj duševne zdokonaľuje a po jej správnom vykonaní má dobrý pocit, ktorou pomáha iným, aby dostali to, čo potrebujú pre dôstojný život, a ktorou môže pomôcť aj tým, ktorí sú na pomoc iných odkázaní pre zdravotné alebo iné problémy.

Ako rád trávite voľný čas?

Voľný čas využívam najmä na regeneráciu síl športovaním a prechádzkami, na návštevu miest alebo podujatí, ktoré rozšíria môj obzor, a na cestovanie.

Uprednostňujete televíziu alebo knihy? Prečo?

V televízii sledujem spravodajstvo na TA3 a v STV, z profesionálneho hľadiska aj katolícku Televíziu LUX, náboženské programy v STV, dva náboženské programy rakúskej televízie ORF *Orientierung* a *Kreuz und quer*. Najmä na druhom programe Slovenskej televízie si rád pozriem zaujímavé dokumentárne filmy o historických alebo aktuálnych spoločenských témach, ako aj zemepisné filmy, a tiež futbalové a hokejové zápasy z majstrovstiev sveta alebo Európy. Popri štúdiu teologických kníh mi už neostáva čas ani sily na čítanie iných kníh.

Prezradíte niečo o svojej rodine?

Keďže som katolícky kňaz latinského obradu, nemám telesnú rodinu, len duchovnú, ktorú tvoria najmä katolícki kňazi, veriaci a ľudia dobrej vôle z farností, kde som pôsobil alebo pôsobím, a súčasní i bývalí poslucháči RKCMBF UK.

Čo vás dokáže zarmútiť?

Zarmucuje ma nespravodlivosť akéhokoľvek druhu, to, že bežné veci niekedy nefungujú tak, ako by mali a mohli, a tiež aj vojnové konflikty a rôzne krízy, ktoré nezapríčinili prírodné katastrofy, ale ľudia.

Čo vás dokáže rozosmiať?

Inteligentný humor, ktorý poukazuje vtipným spôsobom na nedostatky jednotlivcov či spoločenského systému alebo využíva slovné hračky.

Máte obľúbenú osobnosť (herca, spisovateľa, športovca...)?

Mojimi obľúbenými osobnosťami sú ľudia, ktorí využívali svoje schopnosti a čas na konanie dobra, napr. nositeľka Nobelovej ceny za mier Matka Tereza z Kalkaty, ktorá sa snažila, aby chudobní ľudia mohli aspoň dôstojne zomrieť, keď už tak nemohli žiť; rehoľná sestra a lekárka Ruth Pfauová, nazývaná aj „pakistanská Matka Tereza“, vďaka ktorej sa lepra v tejto krajine dostala pod kontrolu. Pakistanská islamská republika sa s ňou vlni rozlúčila štátnym pohrebom. Ďalej sú to pápeži Ján Pavol II., Benedikt XVI. a František, slovenskí blahoslavení Pavol Peter Gojdič, Vasiľ Hopko, Metod Dominik Trčka, Titus Zeman, Zdenka Schelingová, taktiež evanjelický kresťan Albert Schweitzer, ale aj ľudia našej doby na Slovensku, napr. prof. Vladimír Krčmery so svojimi spolupracovníkmi, ktorí v krajinách tretieho sveta nezištne poskytujú humanitárnu pomoc obyvateľom oblastí postihnutých zemetraseniami a pomáhajú tiež pri odstraňovaní chorôb, a mnohí iní.

Máte nejaký skrytý talent?

O skrytých talentoch neviem. Myslím, že mám organizačný talent a usilovnosť.

Aké hodnoty sú pre vás v živote najdôležitejšie?

Pre mňa sú v živote najdôležitejšie hodnoty, ktoré vyznáva kresťanstvo. Viaceré z nich žijú aj mnohí ľudia, ktorí sa hlásia k inému presvedčeniu, lebo sú spoločné všetkým ľuďom dobrej vôle. Sú to kresťanská viera, rodina, obetavosť, pracovitosť, usilovnosť, služba iným, pomoc trpiacim. Prispievajú k osobnostnému rastu jednotlivca i k ozajstnému blahu spoločnosti.

NAŠA UNIVERZITA V DOBRÝCH RUKÁCH

Našu univerzitu číta aj herečka **Táňa Pauhofová**, ktorá 28. mája 2018 zavítala do Moyzesovej siene Filozofickej fakulty UK na slávnostný koncert Svätého jari, kde sa predstavila dvojica medzinárodne renomovaných klaviristov – manželia Miki a Nora Skutovci. Koncert zorganizovala UK v spolupráci s Hudobným centrom.

Umenie, ktoré vie pritiahnúť doma i za hranicami

Cesta v pedagogickom pôsobení má niekoľko zložiek. V prípade výtvarného vzdelávania má určujúce postavenie i osobnosť a re-reprezentatívnosť učiteľa. Je preto viac než potešujúce, že sa Katedra výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (Pdf UK) môže pochváliť viacerými výnimočnými pedagógmi, ktorí svoje umelecké kvality pravidelne potvrdzujú aj na úspešných výstavách doma i v zahraničí.

„V hľadani“ – tak znel názov výstavy v Kyjevsko-pečerskej lavre, pravoslávnom monastierskom komplexe, ktorý patrí k najvýraznejším architektonickým skvostom Kyjeva. Často ju nazývajú aj pravoslávny Vatikánom. Na výstave, ktorú pod mojou kuratelou pripravila spoločnosť Artem k 100. výročiu vzniku ČSR, sa začiatkom tohto leta predstavili vybraní výtvarní umelci zo Slovenska, ktorí reprezentujú práve to umenie, ktoré je i zostáva súčasným. Reflektuje našu dobu, bez šokovania, bez prikraz či deformácií. Možno aj preto bola výstava taká úspešná. Návštevníci na nej mohli obdivovať aj diela pedagógov Pdf UK: Dr. Alojza Drahoša, vynikajúceho sochára v komornej i monumentálnej plastike, a prof. Petra Plavčana, ktorý v našom umení predstavuje originálnu polohu súčasnej maľby ako komorného záznamu pohľadu na rozsiahlu panorámu okolitej prírody. Následne sme pripravili druhú etapu výstavy s názvom „Pohľady“. Trvala do konca leta a opäť sa tešila nielen záujmu verejnosti, ale aj médií. Našu katedru na nej reprezen-

toval svojimi dielami svetoznámy doc. Martin Činovský. Surrealistické obrazy s mäkkými lazúrami tvoria svet fantazijných príbehov a túžob. Ďalšou mimoriadnou osobnosťou tohto umeleckého prezentovania je doc. Stanislav Harangozó, majster pastelů, hry farieb a sna v reálnom bytí. Obe kolekcie zjednocoval humanizmus autorov, obdiv krásy prírody a hodnoty človeka v nej. V tom je posolstvo nielen slovenského súčasného umenia. Jeho význam dnes, keď sa čítajú ľudskosť menia na materiál, je i zostane nedoceniteľný.

V mesiacoch júl a august sa na výstave „Fenomén MFS“ v historickej galérii Dolná brána v českom meste Prachatice mohla široká verejnosť zoznámiť s výnimočnou tvorbou doc. Stanislava Harangozóa, Dr. Pavla Breiera a Dr. Alojza Drahoša, pedagógov Pdf UK. Expozícia predstavila ich majstrovstvo v maľbe, umeleckej fotografii a soche, plakete a medaile. Výstave pedagógov v Prachaticiach predchádzala výstava mladších umelcov, spravidla študentov našej katedry, z tvorivej

skupiny DEŇEL. Mladé talenty sa okrem toho počas augusta prezentovali v pražskej galérii DNM, kde 1. augusta 2018 slávnostne otvorili reprezentačnú výstavu nazvanú „12 úvah o dnešnej spoločenskej kultúre“.

Na vlastnej, individuálnej výstave v Slovenskom inštitúte vo Viedni sa počas leta publiku predstavila doc. Xénia Bergerová z Pdf UK. Jej osobitý štýl charakterizuje radosť z tvorby, štúdium farby, jej analýzy v tvorivom procese, línie, ornament, dekoratívnosť. Hoci začínala s figurálnou maľbou, realita sa v jej tvorbe postupne transformovala do počítačovej zložky až k abstrakcii. Jej obrazy dokážu pritiahnúť vytvorením špecifickej aury, v ktorej sa nájde väčšina ľudí. Zaujímavá výstava vo Viedni, z ktorej cítiť autorkin tvorivý šarm a úsmev, je ďalším potvrdením bohatstva Katedry výtvarnej výchovy Pdf UK, ktoré rozvíja s kreatívnym nasadením a následne i s takým potrebným úspechom.

PhDr. Ľuboslav Moza,
Katedra výtvarnej výchovy Pdf UK

Keď poézia lieči

171. stretnutie Sapientia klubu na Lekárskej fakulte UK (LF UK), ktoré sa konalo 29. mája 2018, malo slávnostný priebeh. Prítomný dekan LF UK prof. MUDr. Juraj Šteňo, DrSc., na úvod zablagožehol predsedajúcemu klubu prof. MUDr. Igorovi Riečanskému, DrSc., k 80. narodeninám a zároveň mu pri tejto príležitosti odovzdal Pamätnú medailu 90. výročia LF UK.

Slávnostná atmosféra pretrvala aj po úvodných gratuláciách. K slovu sa dostal Mgr. Peter Tollarovič, literárny vedec z Filozofickej fakulty UK, ktorý ako – editor publikácie – predstavil výber z celoživotného básnického diela prof. MUDr. Karola Kapellera, DrSc., čo vyšiel pod názvom *Keď poézia lieči*. Ambíciou antológie bolo predstaviť tvorbu autora v celej pestrosti tém, ktoré sa mu prirodzene núkali v rytme jeho životného príbehu, no tiež zahŕňa rôzne žánre a básnické techniky, ktoré vo svojej tvorbe využíval. Z jednotlivých zbierok editor vybral tie najdominantnejšie básne, na ktorých ukázal básnické majstrovstvo i vzácnu ľudskosť autora. Na záver Mgr. Tollarovič predniesol jeho báseň *Podakovanie starca*.

Antológiu do života uviedla doc. MUDr. Eliška Kubiková, PhD., prodekan LF UK, ktorá v prítomnosti autora posypala zbierku lupienkami z pivónii, želajúc jej veľa spokojných čitateľov.

Májové stretnutie Sapientia klubu, ako aj publikácia *Keď poézia lieči* sú svedectvom vzácnnej spolupráce medzi viacerými generáciami i medzi jednotlivými fakultami UK. Robíme rozdielnu prácu, ale spája nás snaha po jemnosti a vzájomnej úcte, túžba po priateľstve s toleranciou a s nesúhlasom proti neľudskosti, ktorý treba demonštrovať ani nie tak horlivými manifestáciami či zvolaniami, ako najmä pochopením, toleranciou pre inakosť na postati, ktorou je pravda a ľudskosť.

Jubilejné stretnutie milovníkov Rúfusových veršov

Dňa 27. júna 2018 sa v Múzeu Jána Cikkeru konalo už XX. stretnutie milovníkov poézie Milana Rúfusa, ktorý ako len málokto autor v dejinách slovenskej spisby dokázal tak presvedčivo osloviť čitateľov a zanechať v našej literatúre nezmazateľnú brázdou. Bol skromný, pokorný služobník slova. No pritom zvrchovaný kráľ poézie. Prítomných privítala riaditeľka múzea Mgr. art. Irena Michalicová i koordinátor pravidelných stretnutí Michal Valent.

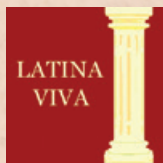
Mgr. Peter Tollarovič predstavil dielo Milana Rúfusa ako básnika dnešných dní, keď uviedol: „Minulý rok sa v médiách objavila správa, že súčasný spoločenský diskurz možno označiť slovným spojením *post-faktická doba*. Znamená to, že pravda sa relativizuje a žiadnu informáciu nemožno považovať za hodnovernú a objektívnu.“ V tejto súvislosti poukázal na to, že Rúfus v básni nazvanej *Únos pravdy* už v roku 2000 napísal: „Pravda je zvyk? Len správa, ktorá sa potláča alebo hlučne šíri? ... Kde teda (pravda) víťazí? Ústami do nej moči džingischán peňazí a nápadníci moci. Pravda, jej cesta jakživ rovná, je nemou čiernou ovcou. Masmediálna vývarovňa kŕmi jej bezdomovcov.“

Stretnutie už tradične sprevádzal aj umelecký program, o ktorý sa postarali žiaci ZUŠ Jána Albrechta pod vedením Mgr. art. Zuzany Spodniakovovej, PhD., a Mgr. art. Ireny Michalicovej. PhDr. Magdaléna Rúfusová úprimne poďakovala účinkujúcim a ocenila neutíchajúci záujem o poéziu jej manžela, ktorý by 10. decembra 2018 oslávil 90. narodeniny.

Zo stretnutia sme si odnášali nielen oživené spomienky, ale aj hlboké zamyslenie. Také bývajú stretnutia, ktoré nedrúhujú žiadnemu klubu ani rôznym pravdám. Do hĺbky sa zamýšľajú, čo urobíť lepšie, múdrejšie, bez likvidácie názorov iných. Viem, že je o čom premýšľať.

Prof. MUDr. Michal Valent, DrSc., professor emeritus LF UK

Akademické tituly

Už v minulosti sa za-
užívalo nadobudnuté
vzdelanie náležite ozna-
čovať a preukazovať, na
čo slúžili akademické
tituly. Samotné pome-
novanie „akadémia“ automa-
ticky spájame
s oblasťou vzdelávania. Z historického
aspektu si možno pod týmto pojmom
predstaviť aténsku filozofickú školu, zalo-
ženú približne v r. 387 pred n. l. starove-
kým gréckym filozofom Platónom, zvanú
Acadēmia.

Akademické tituly sú čestné hodnos-
ti, ktoré udeľuje úspešným absolventom
univerzity alebo vysokej školy. Štruktúra
používaných titulov sa v priebehu histórie
menila. Spravidla vznikli skrátením latin-
ských slov:

Titul **Bc.** (z lat. *baccalaureus*/
bac(c)alarius – „ovenčený vavrínom,
bakalár“) pôvodne označoval na stredove-
kej univerzite absolventa štúdia tzv. trívia.
V dnešnom chápaní tento titul získava
absolvent študijného programu 1. stupňa
(zvyčajná dĺžka štúdia: 3 roky).

Na bakalársky študijný program spravi-
dla nadväzuje magisterský program so
štandardnou dvojročnou dĺžkou denné-
ho štúdia. Jeho absolvent dosiahne vy-
sokoškolské vzdelanie 2. stupňa a získa

akademický titul **Mgr.** (z lat. *magister* –
„učiteľ“). Študentovi študijného programu
umeleckého zamerania sa po úspešnom
absolvovaní magisterského stupňa štúdia
priznáva titul **Mgr. art.** (z lat. *magister ar-
tis* – „učiteľ umenia“).

Niektoré študijné programy nepoznajú
bakalársky stupeň štúdia. Takým je napr.
aj farmácia – jej absolventi po piatich ro-
koch štúdia získajú titul Mgr. Absolventi
lekárskych fakúlt získavajú po šiestich ro-
koch spojeného doktorského štúdia aka-
demické tituly podľa špecializácie: **MUDr.**
(z lat. *medicinæ universæ doctor* –
„doktor všeobecného lekárstva“) a **MDDr.**
(z lat. *medicinæ dentális doctor* – „dok-
tor zubného lekárstva“), ktorý sa udeľuje
od r. 2009. Titul **MVDr.** (z lat. *medicinæ
veterinariæ doctor* – „doktor veterinár-
neho lekárstva“) sa udeľuje absolventom
všeobecného veterinárneho lekárstva po
šiestich rokoch spojeného doktorského
štúdia.

Absolventi študijných programov, kto-
rí získali akademický titul Mgr., môžu po
úspešnom vykonaní rigorózneho skúšky
a obhajobe rigorózneho práce získať aka-
demický titul v akreditovanom špecializač-
nom študijnom programe príslušného od-
boru. Ide o tzv. „malý doktorát“. Sú to tieto
tituly:

- **JUDr.** (z lat. *iūris utrīusque doctor* –
„doktor obojakého práva“, t. j. súkrom-
ného a verejného) – udeľovaný v oblasti
práva,
- **PharmDr.** (z lat. *pharmaciae doctor* –
„doktor lekárnictva“) – vo farmaceutic-
kých študijných programoch,
- **PhDr.** (z lat. *philosophiae doctor* –
„doktor filozofie“) – v spoločenskoved-
ných, umenovedných a zdravotníckych
študijných programoch,
- **PaedDr.** (z lat. *paedagogicæ doctor* –
„doktor pedagogiky“) – v učiteľských
a telovýchovných študijných progra-
moch,
- **RNDr.** (z lat. *rērum nātūrālium doctor* –
„doktor prírodných vied“) – v prírodo-
vedných študijných programoch,
- **ThDr.** (z lat. *theologiae [sacrae] doctor* –
„doktor [svätej] teológie“) – v teologic-
kých študijných programoch okrem ka-
tolických; absolventom 1. stupňa dok-
torandského štúdia katolíckej teológie
sa po licenciátskej skúške a obhajobe
licenciátskej práce udeľuje titul **ThLic.**
(z lat. *theologiae [sacrae] licentiatus* –
„licenciát [svätej] teológie“).

Mgr. Anna Rollerová, PhD.,
Ústav cudzích jazykov LF UK

JAZYKOVÉ OKIENKO

Od Tatier k Dunaju...

Obce, z ktorých pochádzajú čitatelia
Našej univerzity, teda aj študenti či za-
mestnanci Univerzity Komenského, sú na
mape Slovenska roztrúsené, zjednoduše-
ne povedané slovami známej piesne, od
Tatier k Dunaju. Sú medzi nami Kysučania,
Oravci (i Oravčania), Liptáci, Turčania, Po-
važania, Záhoráci, Pohrončania, Spišiáci,
Šarišania, Zemplínčania, Abovcania, Ge-
merčania...

Ako vidno aj z uvedených príkladov,
obyvateľské mená sa najčastejšie tvoria
príponami *-čan* (*Abovčan, Bacúrovčan, Žilínčan*), *-an* (*Šarišan, Modran, Sliachan*)
a *-ec* (*Oravec, Piešťanec, Kapušanec*), od
názvov bývalých stolíc aj príponami *-ák/-iak*
(*Lipták, Spišiák*). Kým s pomenovaním oby-
vateľa vlastnej či blízkej obce zvyčajne ne-
máme problém, pri pomenovaní obyvateľov
iných obcí si už nie sme takí istí. Táto naša
neistota zaiste súvisí aj s pomerne zložitými
pravidlami tvorenia obyvateľských mien, pri
ktorom dôležitú úlohu zohráva najmä zakon-

čenie slovo tvorného základu názvu obce
na spoluhlásku alebo samohlásku, počet
slabík v slovo tvornom základe, ako aj rod
a forma názvu obce (adjektívna, neadjek-
tívna). Pred sumarizáciou pravidiel tvorenia
obyvateľských mien tu však uprednostíme
príklady, ako aj odporúčania, ako si poradiť
pri riešení konkrétnych problémov. Začnime
napríklad obyvateľmi Nitry. Verím, že mno-
hí používate správne pomenovania *Nítran*
a *Nitrianka*, nie *Nitrančan* a *Nitrančanka*.
Dokážete však správne pomenovať aj oby-
vateľov Krompách, Hút, Mýtnej, Čaky, Ne-
dedze? A poradili by ste si aj v prípade viac-
slovných názvov obcí ako Blatná na Ostrove,
Ostrá Lúka, Belá-Dulice, Plavecký Štvrtok?
Ak nie, pomôžu vám *Pravidlá slovenského
pravopisu* (2013), ktoré v časti *Názvy obcí
na Slovensku* uvádzajú nielen pomenovanie
obyvateľa a obyvateľky konkrétnej obce, ale
aj prídavné meno odvodené od jej názvu.
Tam zistíte, že obyvatelia spomínaných obcí
sa správne nazývajú *Krompašan* a *Krompa-*

šanka, Huťan a *Hutian-
ka, Mýtňan* a *Mýtňan-
ka, Čačan* a *Čačianka,
Nededžan* a *Nede-
džanka, Blatňan* a *Blat-
nianka* (i *Ostrovskoblat-
ňan* a *Ostrovskoblatnianka*), *Ostrolúčan*
a *Ostrolúčanka, Belán-Duličan* a *Belianka-
Duličanka, Plaveckoštvrtčan* a *Plavec-
koštvrtčan*.

Na záver už len pripomínam, že rieše-
nie svojich jazykových problémov ľahko
a rýchlo nájdete na webovej stránke Jazy-
kovedného ústavu L. Štúra SAV. Napríklad
aj odpoveď na otázku, z ktorej obce po-
chádza *Bátorovokosižan, Hnileckomní-
šan* či *Užskopavlovčan*. Stačí vpísať oby-
vateľské meno do vyhľadávacieho na známej
stránke <http://slovníky.juls.savba.sk>.

Mgr. Ľubica Horváthová, PhD.,
**Katedra slovenského jazyka
a literatúry PdF UK**

K jubileu doc. Milice Miadokovej

V tomto roku sa dožíva v plnom zdraví vzácneho jubilea naša kolegyňa doc. RNDr. Milica Miadoková, CSc., ktorá patrí k zakladajúcim členom vtedajšej Katedry fyzikálnej chémie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (PriF UK).

Naša jubilančka sa narodila 2. júna 1928 v Montreale, ale maturovala už na Slovensku, na gymnáziu v Lučenci, a to v roku 1948. Po maturite si na PriF UK zvolila náročnú dvoj-kombináciu fyzika – chémie, ktorú

úspešne ukončila v roku 1952. Vzhľadom na nedostatok učiteľov chémie absolvovala chemickú časť štúdia spolu s poslucháčmi vtedajšej Chemickej fakulty Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Tu ju natoľko ovplyvnili prednášky z fyzikálnej chémie, ktoré viedol prof. RNDr. Vojtech Kellö, že poslednú skúšku absolvovala práve z tohto predmetu a fyzikálna chémia bola ťažiskovou aj v téme jej záverečnej práce. V poslednom roku štúdia pracovala na fakulte ako asistentka chémie na polo-
včný úväzok.

Hoci sa plánovala vrátiť do Lučenca a učiť na gymnáziu, osud rozhodol inak. V poslednom roku jej štúdia vznikol na fakulte ústav chémie a jedným z jeho oddelení bolo aj oddelenie fyzikálnej chémie, z ktorého neskôr vznikla Katedra anorganickej a fyzikálnej chémie PriF UK. Oddelenie v začiatkoch viedol doc. Ľubomír Milička, čerstvý absolvent Masarykovej univerzity v Brne. Doc. Miadoková sa stala asistentkou s povinnosťou viesť cvičenia z fyzikálnej chémie, pričom bolo nutné za pochodu budovať potrebnú infraštruktúru oddelenia,

často za cenu improvizácie a na úkor voľného času. V začiatkoch jej pôsobenia na fakulte značnú časť jej úväzku zaberali konzultácie pre tzv. diaľkové štúdium, ktorým si stredoškolskí učitelia dopĺňali kvalifikáciu popri zamestnaní. Konzultácie boli v skutočnosti náročnými troj- až štvorhodinovými prednáškami v konzultačných strediskách aj mimo Bratislavu (Košice, Zvolen, Žilina, Nitra) v sobotu, pričom bolo často potrebné na týchto cestách niesť aj študijnú literatúru pre „diaľkarov“. Oddelenie sa čoskoro rozšírilo o dvoch ďalších mladých pracovníkov – Ľudovíta Treindla a Jozefa Dvořáka. V krátkom čase, aj za prispenia jubilančky, sa podarilo presadiť v študijnom programe zavedenie špecializácie fyzikálnej chémie, čo zásadným spôsobom prispelo k rozvoju fyzikálnej chémie nielen na Univerzite Komenského, ale aj na Slovensku. Mladý tím katedry pritom riešil celý rad s tým spojených úloh – budovanie prístrojového a materiálového vybavenia, návrh študijných plánov a vedenie diplomových prác. Od 1. januára 1965 sa oddelenie zmenilo na Katedru fyzikálnej chémie PriF UK a pred jubilančkou stála úloha participovať na kompletizácii výučby fyzikálnej chémie nielen pre existujúcu špecializáciu, ale aj pre ďalšie študijné odbory chémie, biológie a geológie. V rámci pedagogickej činnosti na PriF UK doc. Miadoková viedla prednášky z fyzikálnej chémie, termodynamiky a heterogénnej kinetiky. Popritom vyškolila rad diplomantov, aspirantov a doktorandov.

Neoddeliteľnou súčasťou pôsobenia na UK je okrem pedagogickej práce aj vedecký výskum. Jubilančka sa dlhodobo zame-

riavala sa štúdiom kinetiky vybraných heterogénnych reakcií s dôrazom na otázky korózie kovov v agresívnych prostrediach. Jej výskum teda sledoval aj praktické aspekty spojené s úlohami protikorózneho ochrany a povrchových úprav kovových materiálov. Tieto aktivity vyústili do celého radu karentovaných publikácií, učebných textov, dvoch monografií a jedného československého patentu a autorského osvedčenia. Súčasťou jej profesionálnej práce na katedre bola aj rozsiahla recenzná činnosť a pôsobenie v odborných kvalifikačných komisiách. Za svoje výsledky bola ocenená vyznamenaniami „Za budovanie chemických pracovísk UK“ (1975), Komenského medailou (1987) a medailou chemickej spoločnosti pri SAV (1987).

Po odchode do dôchodku sa doc. Miadoková naplno venovala svojim záľubám, na ktoré počas profesionálnej práce nemala dostatok času. Jej láskou bola a je literatúra, ktorej sa aktívne venuje – dosiaľ publikovala dve zbierky básní a šesť titulov prózy. Svoj čas delí medzi rodinu, záhradu a literatúru, čo je kombinácia, ktorá ju udržuje stále v dobrej nálade a pohode, ako nám na katedre dokazuje pri neformálnych stretnutiach. Jej pozoruhodný životný optimizmus a vitalitu obdivuje na katedre každý.

Milá Mia, všetci pracovníci katedry a priatelia Vám želajú veľa zdravia a životnej pohody a ešte veľa príjemných chvíľ na budúcich stretnutiach.

**Prof. RNDr. Ivan Černušák, DrSc.,
Katedra fyzikálnej a teoretickej
chémie PriF UK**

LÚČIME SA

In memoriam doc. Ingrid Paulíková

Dňa 5. júla 2018 sme sa dozvedeli veľmi smutnú správu. Po krátkej a ťažkej chorobe zomrela vo veku 66 rokov naša kolegyňa doc. RNDr. Ingrid Paulíková, CSc., biochemička pôsobiaca na Farmaceutickej fakulte UK (FaF UK). Táto nečakaná zvesť nás zastihla nepripravených. Bolo to pre všetkých neuveriteľné, veď len pred niekoľkými týždňami na začiatku letného semestra 2018 prednášala svojim študentom a aktívne sa zúčastňovala fakultného života.

S pocitom hlbokého smútku a úprimnej účasti sme sa s Tebou, naša drahá Ingrid, rozlúčili v bratislavskom krematóriu 11. júla 2018 za hojnej účasti všetkých Tvojich kolegov z FaF UK, aby sme vzdali poslednú úctu a vďaka vzácnemu človeku, príkladnej spolupracovníčke a viacročnej vedúcej

Katedry bunkovej a molekulárnej biológie liečiv FaF UK.

Doc. Ingrid Paulíková, rod. Bernardová, sa narodila 25. marca 1952 v Poprade. Po skončení vysokoškolského štúdia na FaF UK nastúpila najskôr na katedru farmakológie a toxikológie. Po materskej dovolenke

sa stala vedeckou pracovníčkou Biochemického ústavu UK. Po jeho zániku začala pracovať na Katedre bunkovej a molekulárnej biológie liečiv FaF UK. Na katedre prežila prakticky celý svoj profesionálny život vo funkcii vysokoškolskej učiteľky. Od začiatku sa zapájala do peda-

Spomíname na prof. Štefana Známa

Jiří Wolker: „Dělník je smrtelný, práce je živá.“

Ten, kto prof. RNDr. Štefana Známa, DrSc., poznal, ťažko uverí, že uplynulo už 25 rokov od jeho predčasného a nečakaného odchodu. Dodnes si naňho spomínajú jeho kolegovia, žiaci a priatelia, dodnes sa s jeho stratou ťažko vyrovnáva jeho rodina. Na tomto mieste by sme sa preto chceli s vďakou v spomienkach k nemu vrátiť ako k výnimočnému pedagógovi, matematikovi a všestrannej osobnosti, akou nesporne bol.

Štefan Známa sa narodil 9. februára 1936 vo Veľkom Blhu v okrese Rimavská Sobota. V roku 1954 sa po maturite prihlásil na štúdium matematiky na Prírodovedeckej fakulte UK. Po skončení vysokoškolského štúdia v roku 1959 bol prijatý ako asistent na Katedru matematiky a deskriptívnej geometrie Elektrotechnickej fakulty Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave (SVŠT), ktorú viedol prof. Štefan Schwarz.

Teória čísel bola prvá matematická disciplína, ktorej sa profesor Známa začal hlbšie venovať. Neskôr sa pod vplyvom prof. Schwarza začal zaujímať aj o teóriu grafov a kombinatoriku. Napokon, takmer úplne, na teóriu grafov presedlal, aj keď ani na svoju „prvú lásku“, teóriu čísel, nezabúdala.

V roku 1966 obhájil kandidátsku prácu a získal titul CSc., v roku 1967 mu bol udelený titul RNDr. a v roku 1968 sa úspešne habilitoval. V júni 1969 sa zúčastnil na veľkej dvojtyždňovej konferencii o kombinatorike a jej aplikáciách v kanadskom meste Calgary, kde predniesol príspevok „Decompositions of the complete directed graph into factors with given diameters“. V septembri 1970 vystúpil na svetovom kongrese matematikov vo francúzskom Nice.

Začiatkom roku 1968 prešiel pracovať zo SVŠT na Prírodovedeckú fakultu UK, neskôr Matematicko-fyzikálnu fakultu UK, na katedru algebry a teórie čísel, ktorú viedol prof. RNDr. Milan Kolibiar, DrSc. V roku 1980 získal titul DrSc. a v roku 1983 bol menovaný profesorom. V roku 1984 strávil jeden semester na univerzite v kanadskom Waterloo. Hostoval tiež na univerzite v Kyjeve, Vroclave,

Newcastle v Austrálii. Spolupracoval aj s matematikmi Matematického ústavu Maďarskej akadémie vied v Budapešti aj Karlovej univerzity v Prahe.

Prof. Známa bol autorom 5 kníh, 11 učebníc a 14 popularizačných článkov o matematike. Je autorom alebo spoluautorom 52 pôvodných vedeckých prác. Podľa databázy MathSciNet sú jeho práce citované v 118 publikáciách.

Hoci 17. júla 1993 prof. Štefan Známa zomrel, svojou láskou k matematike zapálil mnohých žiakov, ktorí v jeho práci aj naďalej úspešne pokračujú: Štefan Porubský, Marián Sudolský, Peter Parížek, Paľo Tomasta, Ľudo Niepel, Roman Nedela, Ján Plesník, Mohamed Hasan zo Sýrie, Andrej Ferko, Pavol Zlatoš, Ján Beka, Jozef Širáň, Peter Horák...

Ostala po ňom hlboká brázda stelesnená predovšetkým v jeho žiakoch a vo svetovej úrovni, ktorú dosiahla slovenská teória grafov.

Za priateľov:
profesori Alex Rosa,
Peter Horák,
Beloslav Riečan
a dcéra Oľga Peštuková,
rod. Známová

LÚČIME SA

gologickej a vedeckovýskumnej činnosti katedry. Keď už ako skúsená vysokoškolská pedagógka prednášala biochémiu a neskôr xenobiochémiu, vždy dbala na odovzdávanie najnovších vedeckých informácií, čo sa jej darilo s jej vlastným pedagogickým majstrovstvom. V priebehu rokov vychovala celý rad študentov, diplomantov a doktorandov. Jej vzťah k nim bol vždy profesionálny, korektný a ústretový. Vo svojej vedeckovýskumnej práci sa orientovala najmä na enzymológiu biotransformácie liečiv. Je autorkou a spoluautorkou viacerých skrípt, ako aj mnohých vedeckých publikácií. V období 2009 – 2017, keď stála na čele katedry, sa preukázali jej výborné organizačné schopnosti. Zaslúžila sa o rekonštrukciu niektorých priestorov katedry a o modernizáciu prístrojového vybavenia. V rámci celofakultného života bola členkou Vedeckej rady FaF UK, Kolégia dekana FaF UK i viacerých odborových komisií. Do jej organizátorskej činnosti patrila aj dlhoročná funkcia predsedníčky Základnej organizácie Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku pri FaF UK, pracovala tiež v Rade predsedov odborových organizácií UK.

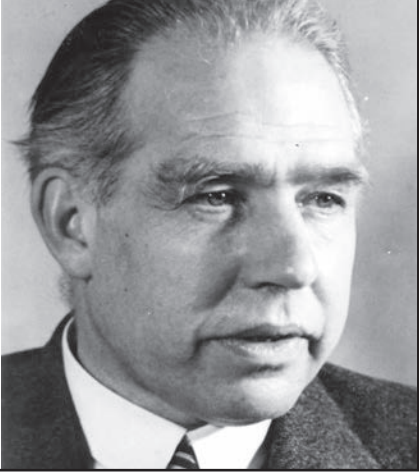
Svoj voľný čas trávila predovšetkým s milovanou rodinou – manželom Petrom, dcérami Luciou, Zuzanou a Petrou a vnúčatami. Vo svojej záhrade rada pestovala kvety, milovala hudbu a prírodu. Po celé roky sme obdivovali jej vitalitu, radosť z práce a schopnosť vzbudiť záujem študentov

o získavanie nových poznatkov, ako aj jej húževnatosť, s ktorou pristupovala k riešeniu problémov.

Vážená pani docentka, milá Inge, v mene celého kolektívu Katedry bunkovej a molekulárnej biológie liečiv FaF UK sa Ti chcem z celého srdca poďakovať za Tvoju kolegialitu, priateľstvo, za Tvoju neúnavnú prácu v prospech katedry a celej fakulty. Mali sme Ťa radi, veľmi nám chýbaš, s Tebou odchádza kus nášho sveta, do ktorého si patrila. Česť Tvojej pamiatke!

Spracoval:
doc. PharmDr. Marek Obložinský, PhD.,
vedúci Katedry bunkovej a molekulárnej biológie liečiv FaF UK

Niels Bohr: „Expert je človek, ktorý urobil všetky možné... (tajnička).“

		české mužské meno	no	výbava nevesty	patriace avalovi	playbook	omotáva	procesy	aha	američium (zn.)	501 (rím.)
	programovací jazyk					tip obetovanie					
	2										
	nenaplnia nábojmi									vyberieme	lakomý človek
	BEP	na plytko zorú (zast.)	mastné tekutiny španielska rieka						zeptoliter (zn.) slovenský herec		
	Partizánske (skr. okr.)			Otilia (dom.)				hlas žaby			
				3				4			
Krížan	predložka	meno herca Hlaváčka	ázijský štát	1	dáva topánky			o 365 dní zlietnutie (zried.)			
taký (nem.)					hrubo kód letiska Bellary			zmlátilo poloha visiac			
divad. hry v kniž. vydaní (angl.)							dám dovnútra ruský súhlas				
uber						draním poškodujeme					
prisypú						kremičitan horečnatý					

Autorka: RNDr. Daniela Kalaninová, PhD.

Ak chcete niekoho potešiť originálnou darčkovou krížovkou podľa svojich predstáv, kliknite na: www.sashe.sk/Daniela-krizovky.

Správne znenie tajničky posielajte na adresu nasa.univerzita@uniba.sk do 20. októbra 2018 a vyhrajte Univerzitný diár 2018/2019. Spomedzi správnych odpovedí vyžrebujeme výhercu, ktorého meno uverejníme v budúcom čísle *Našej univerzity*. Vyhodnotenie z minulého čísla: Brande Roderick: „Slnko svieti všade, ... TAJNIČKA: NIELEN NA PLÁŽI.“ Správnu odpoveď poslal aj **Pavol Čery**. Srdečne blahozeláme!

TIP NAŠEJ UNIVERZITY

Popredný historik Timothy Snyder na UK

V rámci medzinárodného festivalu dokumentárnych filmov Jeden svet vystúpi v Aule UK dňa **15. októbra 2018 o 16.30 hod.** popredný americký historik **Timothy Snyder** z Yale University, ktorý sa špecializuje na dejiny strednej a východnej Európy, holokaust a výzvy, ktorým v súčasnosti čelia liberálne demokracie. Po jeho prednáške na tému „Cena slobody“ bude nasledovať diskusia, ktorú bude moderovať Martin M. Šimečka z *Denníka N*.

Všetci ste srdečne pozvaní!

Čo nájdete v októbrovej Našej univerzite?

- **UK vstúpila do jubilejného 100. akademického roka**
Aké výzvy nás v ňom čakajú?
- **Rozhovor s doc. Gabrielou Lojovou z PdF UK, ktorá učí budúcich angličtinárov myslieť inak**
Čo ju motivovalo ísť študovať učiteľstvo angličtiny a psychológie? Aké cenné skúsenosti si priniesla z pobytu na zahraničnej univerzite? V čom vidí nedostatky tradičnej výučby cudzích jazykov?
- **Európska noc výskumníkov už po dvanástykrát aj za účasti UK**
Čo všetko si vedci Univerzity Komenského pripravili pre davy poznaniachťivých detí všetkých vekových kategórií na obľúbenom festivale vedy?
- **veľa ďalšieho zaujímavého čítania**

American nanoengineer Joseph Wang receives an honorary doctorate from Comenius University

On 19 June 2018, Professor Joseph Wang from the University of California, San Diego, was awarded an honorary doctorate from Comenius University in Bratislava in the university's auditorium. This renowned American scientist and inventor in the field of nanobioelectronics and nanomachines, who has worked with scientists from Comenius University's Faculty of Mathematics, Physics and Informatics for over twenty years, became the 123rd person to receive an honorary doctorate from the university. **p. 3**

A graduate from the Faculty of Medicine becomes a member of Germany's Academy of Sciences Leopoldina

Professor Andrej Král, who graduated from the Faculty of Medicine, was elected as a member of Germany's Academy of Sciences Leopoldina, which is the oldest continuously active academy of sciences in the world. Professor Král is currently the head of the Department of Experimental Otology and the Institute of AudioNeuroTechnology at the Hannover Medical School. He works in the fields of the neurophysiology of hearing, the auditory cortex, deafness, cochlear implants, and other neuroprosthetics. **p. 5**

Scientists discover new types of lizard living in the Mediterranean

Comenius University scientists from the Department of Zoology at the Faculty of Natural Sciences alongside colleagues in an international team including members from Greece, Turkey, Israel, Italy, Russia, The United States, and the Czech Republic have managed to identify four different species of lizard (Kotschy's gecko). Until now, *Mediodactylus orientalis*, *Mediodactylus danilewskii*, *Mediodactylus bartoni*, and *Mediodactylus oertzeni* had been thought to all belong to one single species. The results of their research will have an impact on the species variety and evolutionary biogeography of the Mediterranean area and the specification of conservation priorities. **p. 6**

The Department of Archaeology has a new laboratory

On 28 June 2018 the renovated library and new laboratory of the Department

of Archaeology at the Faculty of Arts was officially opened. The successful work on renovating what was originally the archaeology seminar room began in the middle of 2015 and resulted in an innovative project which also provided a new library space and a laboratory. The laboratory will be a place for working with archaeological material, basic examinations, reconstructions, and documentation as well as the teaching of theoretical and practical courses. In addition, new display cabinets in the foyer gallery show some of the department's comparative archaeological collection, which presents cultural and chronological development from the Palaeolithic age through to the Modern Age and the present day in Slovakia and other parts of Europe. **p. 7**

The fiftieth anniversary of the occupation is remembered

On 21 August 2018, there was an act of laying wreaths in front of a memorial plaque on the main building of Comenius University in Bratislava on Šafárik Square, held under the auspices of the Slovak Confederation of Political Prisoners, which commemorated the deaths of Danka Košanová, Stanislav Sivák, and Captain Jan Holík – who were all killed by shots fired by Warsaw Pact occupying forces. This event commemorated the fiftieth anniversary of the occupation of Czechoslovakia and saw the participation of the university's leadership as well as Slovakia's political representatives, the Romanian foreign minister, ambassadors, and other guests. After the commemoration ceremony, there was a presentation and sale of items which deal with the occupation, including medals, postage stamps, collectors' coins, and souvenir banknotes, which were provided by the Camera Obskura non-profit organization. All of them displayed various forms of a legendary photo by Ladislav Bielik showing a man bearing his chest in front of an occupying tank, which had been taken fifty years ago in front of Comenius University. **p. 8**

International Meteor Conference 2018

From 30 August to 2 September 2018, astronomers from the Faculty of Mathematics, Physics and Informatics of Comenius University held the International Meteor Conference in Pezinok and Modra in partnership with the International Meteor Organization. The conference was attended by 127 participants

from 28 countries. The conference programme reflected the wide range of interests in meteoric astronomy. **p. 12**

The sixteenth summer of Children's Comenius University

In partnership with the Arena Theatre, Comenius University in Bratislava once again opened its doors on 4 July 2018 for Children's Comenius University. This children's summer school started in 2003 and this year saw 345 children aged from 9 to 14 years take part. Over the summer, the children listened to eight lectures by experts from Slovakia and abroad on topics such as the importance of the legacies of 1968 and 1989, why graffiti as a cultural artefact, why 2 + 2 can be 5, and why sport is a good life investment. The last lecture was on 22 August 2018 and was on why the sun can also be our enemy. It was given by Professor Vasilios Stavros from the University of Warwick and preceded the children's graduation ceremony in the Comenius University Auditorium. The interesting lectures were accompanied by a diverse range of events and workshops. **pp. 18–21**

ICH O celebrates fifty years of existence

From 19 to 29 July 2018, the International Chemistry Olympiad (ICH O), which is a competition for talented high school students, was held once again in Slovakia and the Czech Republic, where its inaugural edition had been held fifty years earlier. This prestigious event saw the participation of 300 students from 76 countries who were accompanied by 260 people, including members of an international panel, scientific observers, and guests from 82 countries all over the world. The organizers of the 50th ICH O were the Czech and Slovak ministries of education, Comenius University in Bratislava, and the University of Chemistry and Technology in Prague. The overall winners of the 50th ICH O were students from China, Russia, and South Korea. Slovakia was represented by high school students from Nové Zámky (Peter Rukovanský, silver), Martin (Martin Orságh, silver), and Prievidza (Michal Chovanec and Peter Gonda, both bronze). The Chinese students also won prizes for the best theoretical and practical parts. **pp. 26–27**

Mgr. John Peter Butler Barrer, PhD.

Takto sa promuje úspech!

Označ aj ty svoju univerzitu na Instagrame

#ukpozitiv @comenius.university

